

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ JUÀÁ

Déhe Yá Ndiöxí ní cuu-gá ññá yiu

¹ Cùmání-gă ngáva ñuyíú, te sa ndècu ndihì Yá Ndiöxí Déhe-gá. Te ññ-ni xĩcuu-gá. Te Déhe-gá-án ññ cuu-gá dàtná ññ tnúhu, chi ní cachí tnúhu-gá nàcuáa càa Tátá-gă Dútú Ndiöxí. ² Te sa ndècu-gá ndihì Dútú Ndiöxí te ní ngáva ñuyíú. ³ Te ññ-ni tnúhu mee Dútú Ndiöxí ní cuu ní cadúha Déhe-gá nchaa sá ió ñuyíú. Te núu ñá túú Dèhe-gá ñá, te ñá túú nă coo ñuyíú-a ni cùu. ⁴ Te ññ-ni Déhe-gá quídé-gă ndécú-ó, te ní dáyèhé-gá iní-ó nàcuáa cundecu-o. ⁵ Te tnúhu-gá ní xíté nuu-xi núú ndécú nchàa ññá yiu ññhu ichi cuehé ichi duha. Te ññá yiu-án cúy-yu dàtná cue ññá yiu ndècu ññ núú néé, te ññ-ni-yu cachí iní-yu xocàní-yu tnúhu-gá dico vá ndácũ-yu.

⁶⁻⁷ Te ní xíndecu ññ téé ní xínani-dě Juàá, te téé-án ññ táuchíúñ Yá Ndiöxí sá càháⁿ-dé tnúhu-gá núú ññá yiu. Te ní xáhaⁿ-dě xii-yu sá vèxi Déhe-gá ñuyíú-a, te dandixi túu-gá iní-yu cuendá cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-gá. ⁸ Te ñá díú mée té Juàá ní dandixi túu-dé iní-yu cuendá cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí, chi cuendá-ni ní xica cuu-dé ní cáháⁿ-dé sá Dèhe Yá Ndiöxí véxi-gá dandixi túu-gá iní-yu. ⁹ Te ndáá ndisa sá méé-gă dándixi túu-gá iní ññá yiu ñuyíú-a cuendá cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí.

10 Te ní xíndecu-gá ñuyíú-a, te ñáyiú ñuyíú-a ñá ní cùtnuní iní-yu yoo cùu-gá, te diu-ni mee-gă ní cadúha-gá ñuyíú-a ní quide-gá chiúⁿ ní táhú Dütú Ndiöxí. 11 Te ní quixi-gá ñuyíú ní cadúha mee-gă, dico cue ñáyiú ñuyíú-a ñá ní cùu váha iní-yu núú-gă. 12 Dico davá-yu ní sándáá iní ñáhă-yu xii-gá, te ní nduu táhú-yu ní nduu déhe ñaha Yă Ndiöxí xii-yu. 13 Te ñá túú ní nduu déhe ñaha-gă xii-yu sá cúŭ-yu déhe ñáyiú ñuyíú-a, àdi sá ndécú tătă-yu, nănă-yu chi mee Yă Ndiöxí ducaⁿ ní cuiní-gá cunduu sá ndúú dēhe ñaha-gă xii-yu.

14 Te Déhe-gá ní quixi túu-gá ñuyíú-a, te ní cuu-gá ñⁿ yiqui cùñú ní xíndecu ndihí ñaha-gă xii nchoo cuè ñáyiú ní xica cuu túu ndihí-gá. Te ní xiní-ó să ǐo càhnu cuu-gá cuendá sá ñⁿ dīi dīi-ni-gă cúú-gă Déhe Yá Ndiöxí, te ǐo cùndahú iní ñáhă-gă chíndèe ñaha-gá xii nchoo ñăyiú ndècu ñuyíú-a, te ǐo ndáá càháⁿ-gá. 15 Te duha ní cáháⁿ té Juáa cuendá Déhe Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-dē xii ñáyiú:

—Cuendá tée iha ni cáháⁿ-í ndéé cǎni-gá ní cachí-í sá quíxí ñⁿ tée quixi. Te tée-án cúnùu-gá-dé, chi dǐhna-gá-dé sa ndècu-dé dàcúúxí yǔhú —duha ní xáhaⁿ-dē xii-yu.

16 Te ǐo váha iní Yaá-án chi xito ñaha-gá xii-o nchàa-o ñⁿ nduu ñⁿ nduu. 17 Te ndíi Moisés ní cachí tnúhu ndíi tnúhu Yá Ndiöxí tnúhu sá sánú ǐchi ñaha xii-o nacúaa cundecu-o, dico Déhe-gá Xítohó Jesucristú ní cachí-gá sá ǐo cùu iní ñáhă Yă Ndiöxí xii-o. Te ní cáháⁿ-gá nchaa dava-gá tnúhu ndáá. 18 Te ñá ñⁿ ñăyiú xini túu-yu Yá Ndiöxí. Dico ñⁿdīi dīi-ni Déhe-gá Yaá ndécú ndihí-gá cǎchí tnúhu-gá nàcuáa càa-gá.

*Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú càháⁿ váha-dé
cuèndá Xítóhó Jesucrìstú*

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Te cue tée isràèl ndécú ñúú Jerusalén ní tendaha-güedě cue dútú ndíhi cue tée cùu levítá cuáháⁿ-güedé núú ndécú tẽ Juàá ndúcú tnũhu-güedé núú-dě nõu ná tée cùu-dé. ²⁰ Te ní cáháⁿ ndáá-dé ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Yúhú, ñá díú Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiõxí véxi ñuyíú-a cùu-í —càchí-dé xăhaⁿ-dě.

²¹ Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé:

—¿Te yoo cùu yohó váíⁿ? ¿Á yòhó cúu-n tẽ Èliás? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tẽ Juàá:

—Yúhú, ñá díú tẽ Èliás cúu-í —càchí-dé xăhaⁿ-dě.
Te xăhaⁿ tùcu-güedé:

—¿Te yòhó cúu-n tẽe ní cachí cue tée ndéé sanaha quìxi cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí-ăⁿ? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Ni ñà díú tẽe-áⁿ cúu-í —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

²² Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé:

—¿Te ná tée cùu yohó váíⁿ?, cuèndá ducaⁿ nàcani tnúhu-ndí núú cuè tée ní tendaha ñàha xii-ndí véxi-ndí, te cáháⁿ duuⁿ-n nõu ná tée cùu-n —cachí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

²³ Te ní xáhaⁿ tẽ Juàá:

—Yúhú cúu-í tée xìca cáháⁿ xití yucu nàcuáa ní cáháⁿ ndí Chaiá, chi ndí-áⁿ ñí cachí ndí: “Chí dáńá ìchi cuehé ichi duha ndècu-ndo te tñi-ndo ìchi váha, chi véxi Yaá ío cùnuu”, duha ní cachí ndí —càchí tẽ Juàá xăhaⁿ-dě xii-güedé.

24 Te cue téé ndùcu tnúhu núú tẽ Juàá nõu ná téé cùu-dé, cue téé-áⁿ nõ tendaha ñàha cue téé cùu fariséú xii-güedé. 25 Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé xii té Juàá:

—¿Ná cuèndá dácuañdute-n ñáyiu te núu ñá díú Crìstú cúú-n, te ni ñà díú tẽ Èliás, te ni ñà díú tẽ véxi cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí cúú-n vâiⁿ? — cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

26-27 Te ní xáhaⁿ tẽ Juàá:

—Yúhú ní ngódó núu-í dácuañdute-í ñáyiu. Dico nchìcúⁿ ñⁿ téé véxi, te téé-áⁿ cùnùu-gá-dé dàcúúxí yùhú, chi yúhú cúu-í ñⁿ téé duuⁿ duuⁿ ñá túú tàú nandaxi cuèdicó ñⁿ chàú-dé dico quide-í chiuⁿ-dé. Te téé-áⁿ sa ñùhu tnahá-dé tnuú-ndó dicó-ni sá ñá túú xini-ndó-dẽ — cächí-dé xáhaⁿ-dẽ.

28 Duha ní cuu ñúú Bètábará ñúú cáá ndàa ingá xio yúte Jòrdán, yàcáⁿ ní xindecu té Juàá ní dácuañdute-dé ñáyiu.

Jèsús quidé càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi ñáyiu

29 Te nduu tnéé ní xini té Juàá Jèsús véxi yatni-gá núú ndécú-dẽ ndihi ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-dẽ xii-yu:

—Chí cündèhe téé-ãⁿ, chi téé-ãⁿ cúu-dẽ Crìstú Yaá ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyíú-a, te véxi-dé cada càhnu iní-dé nchaa yíca cuèchi ñáyiu ñuyíú. Te cùu-dé dàtná ñⁿ mbéé quiti ío váha iní-xi.

30 Te díu téé-ãⁿ ní cachí-í sá cáncñícúⁿ-dé quixi. Te cùnùu-gá-dé dàcúúxí yùhú, chi díhna-gá-dé sa ndècu ní cachí-í xii-ndo. 31 Te ni yùhú ñá túú xini-í-dé ní cùu, dico xica cuu-í dácuañdute-í ñáyiu cuèndá nchaa ñáyiu isràél quini ñáhã-yu xii-dé — cächí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-yu.

32 Te ní xáhaⁿ tùcu-dé:

—Ní xiní-í Espíritú Yă Ndiöxí ní quee-xi andïu vëxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndihî ñaha-xi xli-dé, te dàtná cáá lõmá cáá Espíritú-áⁿ vëxi cuuⁿ-xi. ³³ Te yúhú ñá túú xiní-í-dé ní cùu, dico Yá Ndiöxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í xicá cùu-í dăcuândute-í ñăyiu, Yaá-áⁿ nî cachí tnúhu-gá sá tēe na quini-í ngúndecu ndihî Espíritú-gá sá vëxi cuuⁿ andïu, te tēe-áⁿ taxi-dé Espíritú-gá cundecu ndihî-o. ³⁴ Te yúhú ní xiní-í-dé te xiní ndáá-í sá Dêhe Dútú Ndiöxí cúu-dě. Te xiáⁿ cächí tnúhu-í xii-ndo —cächí té Juàá xăhaⁿ-dě xii-yu.

Cue tée dîhna nuu xica cuu ndihî Jesús

³⁵ Te nduu tněe-áⁿ diu-ni xiáⁿ ndécú tē Juàá ndihî úú cue tée xica cuu ndihî-dé. ³⁶ Te ní xiní-dé Jèsús ñúhú-gă ichi, te ní xăhaⁿ-dě xii cue tée xica cuu ndihî-dé-áⁿ:

—Chí cündèhe tēe-ăⁿ, chi tēe-ăⁿ cúu-dě Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a. Te cùu-dé dàtná ìⁿ mběé quiti ío váha iní-xi —cächí-dé xăhaⁿ-dě.

³⁷ Te sá dúcáⁿ nî cáháⁿ té Juàá núú cuè tēe úú ndihî-dé-áⁿ nūu ní chinchícúⁿ-güedé Jèsús. ³⁸ Te ní nchócótó-gă ndàa sátá-gă, te ní xiní-gá sá nchícúⁿ ñáhá-güedě xii-gá. Te ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Ná nándücu-ndo? —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xăhaⁿ-güedě:

—¿Nděé ndécú-n, Ràbíí? —cächí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

Te Ràbíí-áⁿ quée-xí Mèstrú tnúhu mee-güedě.

³⁹ Te ní xăhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí nèhé te quini-ndó —cächí-gá xăhaⁿ-gă.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quexìo-güedé núú quidé vèhe-gá. Te ndècu-ni-güedé ndihi-gá ní cuaa, chi dàtná òré caa cùmí sacuaa ní sáá-güedé.

⁴⁰ Te úú cue téé-áⁿ nǐ tñi-güedé tnúhu ní cáhán té Juáá, te ní chinchícúⁿ-güedé Jèsús. Te núú úú cue téé-áⁿ, ñⁿ-dé nání-dě Ndrìxí, te ñaní-dé cúú tǎ Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé. ⁴¹ Te té Ndrìxí-áⁿ nǐ nanducu-ni-dě ñaní-dé te ní xáhaⁿ-dè:

—Ní naníhí-ndǐ téé cùu Mesiás —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

Te Mesiás-áⁿ quéé-xí Crìstú tnúhu mee-güedě, Yaá ní tendaha Yă Ndiòxí véxi ñuyíú-a. ⁴² Te ndèca té Ndrìxí ñaní-dé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii té Xímú, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó cúú-n tǎ Xímú déhe té Jònás, te vitna danàni ñaha-í Cèfás xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te Cèfás-ǎⁿ quéé-xí Pèlú tnúhu mee-güedě.

Jèsús ní cáhán-gá té Lìpé ndihi té Natanàél

⁴³ Te nduu tnée ní sani iní-gá quíhíⁿ-gá distritú Galileá. Te ní naníhí-gǎ ñⁿ téé nàni Lìpé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Néhe ná quíhíⁿ-ó núú quíhíⁿ-í-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

⁴⁴ Te té Lìpé-áⁿ cúú-dě téé ñuú Bètsaidá. Te òu-ni ñuú yàcáⁿ cúú ñuú té Ndrìxí ndihi té Pèlú. ⁴⁵ Te té Lìpé ní naníhí tnáhá-dě ndihi té Natanàél, te ní xáhaⁿ-dè:

—Ní naníhí-ndǐ téé dii cuèndú-xi ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés ndihi dava-gá cue téé ní xóo cáhán tnúhu Yá Ndiòxí ndée sanaha. Te téé-áⁿ nání-dě Jèsús déhe té Chèé, téé ñuú Nazàrét —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

46 Te ní xáhaⁿ tẽ Natanàél xii té Lìpé:

—¿Te náa ío váha càa ñuú Nazàrét nũu da yàcáⁿ quee tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tẽ Lìpé:

—Néhé ná quíhíⁿ-ó te quíní-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

47 Te òré ní xiní Jèsús té Natanàél tá cùyatni-dé cuáháⁿ, te ní cáháⁿ-gá cuèndá-dé te ní cachí-gá:

—Tée véxi-ǎⁿ cúú-dě mei tẽe isràél, te ñá ííⁿ ndùu dandahú-dé ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

48 Te ní xáhaⁿ tẽ Natanàél xii Jèsús:

—¿Te nása náquiní ñáhá-n? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú sa ní xiní ñáhà-í xii-n òré ndécú-gǎ-n càha yutnu ngúxí-ǎⁿ te ni tẽ Lìpé vátá cáná ñàha-gá-dé xii-n òré-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

49 Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu ní xáhaⁿ tẽ Natanàél xii-gá:

—Mèstrú, yòhó cúú-n Dẽhe Dútú Ndiõxí yíndàha-n ñáyiú isràél —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

50 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Cuèndá sá ñí xiní ñáhà-í xii-n càha yutnu ngúxí xíǎⁿ iní ñáhá-n, dico cuéhé-gǎ núú sá quíní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

51 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í sá sàá nduu, te quíní-ndó nàcaáⁿ andiú. Te quíní-ndó cuè espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí sá ndàa nuu-xi quide-xi núú cúndècu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

2

Vico tnǎndaha íó ñuú Cànaá

¹ Te nduu úní sá dúcáⁿ ñí cuu te ní xóo ñíⁿ vico tnǎndaha ñuú Cànaá, ñíⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá. Te yàcáⁿ ní xíndecu nǎná Jèsús. ² Te tnàhá Jèsús ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá ní cáháⁿ-yu cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé vico-áⁿ. ³ Te òré ní ndìhi vínú, te ní xáhaⁿ nǎná Jèsús xii-gá:

—Ñá túú-gǎ vínú ndécú ndìhí-yu —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ.

⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Nǎá, ñá túú xìni ñuhu-xi da yúhú cúñaha-n cuendá vínú-áⁿ, chi vátá tnàhá-gá òré quiní-yu yoo cùu yúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

⁵ Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii ñáiyu xìnu cuechi:

—Cada-ndo nchàa nacuáa na càháⁿ Jèsús —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ.

⁶ Te yàcáⁿ nútñí íñú quídi yúu te quée dàtná ñíⁿ ciendú lítrú ndute ñíⁿ ñíⁿ quídi-áⁿ. Te ndute-áⁿ nándìhi ñáiyu isràél ndáhǎ-yu te nàqueté-yu cóhǒ-yu chí ducaⁿ tnàhí quidé-yu nàcuáa sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí. ⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii nchaa cue tée xìnu cuechi:

—Nadachítú-ndó ndùte ndì nchaa quídi-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní nadachítú-güedé. ⁸ Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Vitna te tava-ndo lùha, te canehe-ndo quíhíⁿ cuáha-ndo tée quide vico —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ ñí quide-güedé ní tava-güedé luha nèhe-güedé cuáháⁿ ní sáha-güedé tée quide vico.

⁹ Te ní xito ndéé tée quide vico-áⁿ, te sa ní nduu-xi

vinú, te ñá túú ní xíní-dé ndèé véxi-xi, dico mee cue téé xínu cuechi sa naha-güedé núú ñ tava-güedé. Ducaⁿ te téé quide vico-áⁿ ñ cana-dé téé tnãndaha.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ-dê:

—Nchaa ñáyiú quide vico queñuhú-yu díhna-gá vinú váha. Te sa vâi vinú váha xihí-yu, te dâtnùní queñuhú-yu vinú ndàhú. Te yòhó díhna-gá vinú ndàhú ní queñuhu-n, te ndéé núú ñ ndihí-ná ní queñuhu-n vinú váha —càchí téé quide vico-áⁿ xãhaⁿ-dê xii téé tnãndaha-áⁿ.

¹¹ Te sá ñ nadatiú Jesús ndute-áⁿ ñ nduu-xi vinú cúú-xí ìⁿ chiuⁿ díhna nuu sã vã yõo tnàhí ndàcu cada ní quide-gá ñuú Cànaá, ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Galiléa, te chiuⁿ ní quide-gá-áⁿ cúú-xí ìⁿ chiuⁿ cahnu vihi, núu xíãⁿ ní cutnùní iní-yu sá ïo càhnu cuu-gá, te ní sándáá iní ñáhá nchàa cue téé xica cuu ndihí-gá.

¹² Te sátá ñ yáha vico, te ní xica Jèsús ndihí náná-gã, ndihí cue ñaní-gá, ndihí nchaa cue téé xica cuu ndihí-gá cuáháⁿ-yu ñuú Capèrnaúm. Te yàcáⁿ ní xíndecú-yu ìⁿ úú nduu ndihí-gá.

Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quide ñáyiú xití veñúhu

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Te ta cùyatní cada ñáyiú isràél vico pàscuá, te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ñuú Jerusálén. ¹⁴ Te sátá ñ sáá-gá yàcáⁿ, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá veñúhu càhnu sá ïo cùnuyu, te xití veñúhu-áⁿ ñ xíní-gá ndécú ñáyiú dicó-yu ndicutu, mbéé ndihí lõmá, te tnàhá ñáyiú dàma díhúⁿ núcõo-yu ní xíní-gá. ¹⁵ Te ní queheⁿ-gá ìⁿ úú yoho, te ní cáunuu tnàha-gá, te ní dáyùhu-gá ñáyiú ní queé-yu quehé veñúhu, ndihí

ndicutú-yu ndihi mběě-yu. Te cue ñáyiú dàma díhúⁿ-ăⁿ ní dǎngöyo-gá díhǔⁿ-yu, te ní dándùá-gá mèsá-yu. ¹⁶ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue ñáyiú dìco lómá:

—¡Queñuhu-ndo nchàa quitì-a xití veñúhu-a! ¡Vá cǎdá-ndó vèhe núú yǎhu núú cúú vèhe Tǎtà-í Dútú Ndiöxí! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹⁷ Te xiǎⁿ ní ndacu iní cue téé xica cuu ndihi-gá sá dúcáⁿ yòdo tnuní núú tütú-gá, te càchí-xi: “Ío cùyica iní-í chi ñá cuìní-yu canehe ï-yu vehe Tǎtà-í”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

¹⁸ Te ní xáhaⁿ cuè téé isràél xii-gá:

—¿Ná cúú sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, cada-n cuèndá cutnùní iní-ndí sá cúú dùha taxi tnuní ñáhá-n xì-ndí-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí dǎngöyo veñúhu-a, te není xití úní nduu te sa nadaxínu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰ Te ní xáhaⁿ tùcu cue téé isràél:

—Údico ïnú cuíá ñí xíndecuu-güedé ní sáá veñúhu-a, te yòhó cuìní-n nàdaxínu-n xití úní-ni nduu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

²¹ Dico sá ñí cǎháⁿ-gá chi ñá díú cuèndá veñúhu ni cǎháⁿ-gá chi cuèndá yiqui cùñú-gá ní cǎháⁿ-gá.

²² Núu sǎtá ñí xihí-gá, te ní ndoto-gá, te òré-án ñí ndacu iní cue téé ní xica cuu ndihi-gá nàcuáa ní cǎháⁿ-gá, núu xiǎⁿ ní sándáá iní-güedé tnúhu yòdo tnuní núú tütú-gá. Te ducaⁿ te ní sándáá iní-güedé tnúhu ní cǎháⁿ-gá.

Jèsús xìní-gá nàcuáa cǎa iní nchaa ñáyiú

²³ Te òré ndécú Jèsús vico pàscuá, te ío vai ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xì-gá cuèndá ío titní sá vǎ yǒo

tnàhí ndàcu cada ní quide-gá ní xiní-yu. ²⁴ Dico Jèsús ñá ní cǎháⁿ-gá nchaa tnúhu ñùhu iní-gá, chi sa ní cutnùní iní-gá sá ñà túú cùu váha iní-yu. ²⁵ Te ñá túú xini ñuhu-gá ìⁿ ñáyiú cùñaha nàcuáa càa iní nchaa tnàha ñáyiú-yu, chi mee-gǎ sa nàha ndáá-gá nàcuáa càa iní-yu ncháá-yu.

3

Jèsús ndihí té Nicòdemú

¹ Ní xíndecu ìⁿ tée cùu fariséú ní xínani-dě Nicòdemú, te ní cuu-dé ìⁿ tée cùnūu núú ñáyiú isràél. ² Te tée-áⁿ ñǎ sáháⁿ-dé niú ní cǎháⁿ ndihí-dé Jèsús, te ní xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, yúhú ndihí dava-gá-güedé sa nàha-ndí sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-n vèxi-n dànehé ñáhá-n xii-ndí, chi núu ñá túú Yǎ Ndiǒxí ndécú ndihí-n, te vá ndácú-n càda-n nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada quide-n —cǎchí-dé xáhaⁿ-dě.

³ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ ncháá ñáyiú vá ná càcu saa tucu, te vá ndǐhu ndaha ñàha Yǎ Ndiǒxí xii-yu —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴ Te ní xáhaⁿ tǎ Nicòdemú:

—¿Te nása cada ìⁿ ñáyiú sa ní yì te cacu-ni tucú-yu? ¿Náa ndíhu tucú-yu xití nǎnǎ-yu te cacu tucú-yu xito cùu uú-ǎⁿ? —cǎchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ nchàa ñáyiú na ndùu ndoo nduu nine iní-xi cuú-yu ñáyiú ní na càcu saa ndihí ndute ndihí Espíritú Yǎ Ndiǒxí, ñáyiú-áⁿ ndǐhu ndaha ñàha-gá xii-yu. ⁶ Te nchaa ñáyiú càcu ñuyíú-a, chi déhe ñáyiú ñuyíú-a cùú-yu.

Te ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, ñáyiú-áⁿ ñí nduu táhũ-yu Espíritú Yă Ndiöxí te tàxi tnuní ñáhá-nă Espíritú-gá xii-yu. ⁷ Te vá cúñũhu-n tnũhu ní cáháⁿ-í-a, chi nchaa ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-í ní nduu ndoo ní nduu nine iní-yu, te ñáyiú-áⁿ cúũ-yu dàtná ñáyiú ní nacacu saa. ⁸ Táchí ndèni xíáⁿ tècú dóho-o xico-xi, dico ñá túú xini-ó ndèè ichi véxi-xi, te ni ñà túú xini-ó ndèè ichi cuáháⁿ-xi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu Espíritú-gá ndécú ndìhi ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi — càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁹ Te dàtnuní ní xicáⁿ tnúhú tùcu té Nicòdemú núú-gă, te xăhaⁿ-dê xii-gá:

—¿Te nása ndùu tnúhu càháⁿ-n dùcaⁿ caháⁿ-n? — càchí-dé xăhaⁿ-dê xii-gá.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yòhó cúú-n ìⁿ téè cùtnuní iní-xi, chi dàcuaha-n ñáyiú isràèl, ¿te ñá tècú tnùnì-n tnũhu càháⁿ-í-u?

¹¹ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sã nchũhú càháⁿ-ndí ìⁿ sá ñí tecú tnùnì-ndí, te càháⁿ ndáá-ndí cuèndá ìⁿ sá ñí xini-ndí. Dico nchòhó ñá tècú tnùnì-ndó tnũhu càháⁿ-ndí. ¹² Te ñá sándáá iní-ndó tnũhu càháⁿ-í cuèndá nchaa nàcuáa cùu ñuyiú-a, te uuⁿ-gá cada-ndo ñũu cáháⁿ-í cuèndá nchaa nàcuáa cùu andiú.

¹³ Vá yõo ìⁿ sàá andiú, te cani-xi cuèndú nàcuáa càa. Chi ìⁿ dîi díi-ni yúhú véxi cuuⁿ-í andiú, te cùu-í ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. Te diu-ni yàcáⁿ ndaa-í cundecu-í. ¹⁴ Te dàtná ní ndanehe ndíi Moisés cóo ñí sata caa ndíi-dí xití yucu, ducaⁿ càda ñaha-güedé cata caa ñaha-güedé núú cùrúxí xii yúhú Téè cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ìⁿ nduu, ¹⁵ te ducaⁿ yăha-í cuèndá nchaa ñáyiú na quìndáá iní ñáhá xii-í

te nduu táhŭ-yu cundecú-yu ndihi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Yá Ndiöxí ío cùu iní-gá ñáyíu ñuyíú-a

¹⁶ Te Yá Ndiöxí ío cùu iní-gá ñáyíu ñuyíú-a. Te ìⁿdii-ni Déhe-gá ndécú, te ní tendaha ñàha-gá ní quixi-gá ñuyíú-a, te núu na quìndáá iní ñáhá ñáyíu, te vá cuíta nihnú-yu, chi nduu táhŭ-yu cundecú-yu ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁷ Te Yá Ndiöxí ñá túú ní tendaha-gá Déhe-gá quixi-gá ñuyíú-a dacuíta nihnu-gá ñáyíu, chi ní tendaha-gă Déhe-gá ní quixi-gá sá dácăcu nihnu-gá ñáyíu ñuyíú-a núú ùhú núú ndàhú.

¹⁸ Nchaa ñáyíu sàndáá iní ñáhá xì Déhe-gá, te vá cuíta nihnú-yu. Te nchaa ñáyíu ñá túú sàndáá iní ñáhá xì Déhe-gá ñùhú-yu ichi cuáháⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, chi ñá túú sàndáá iní-yu Déhe Dútú Ndiöxí. ¹⁹ Chi ní quixi Déhe-gá ñuyíú-a ní dándíxí tŭu-gá iní-yu cuèndá cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí te tníⁿ-yu ìⁿ ichi váha ni cùu, te ñá ní tnàhá iní-yu, chi ní cudííⁿ-gă iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá dăcúúxí să vâha, núú xíăⁿ tá xíta nihnú-yu cuáháⁿ. ²⁰ Te nchaa ñáyíu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá ñă tnàhá iní-yu cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí, te ñá tníⁿ-yu tnúhu-gá cuèndá yùhú-yu nduu tnùní nchaa sá quídě-yu. ²¹ Te nchaa ñáyíu ñùhu ichi ndáá cuìní-yu cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí, te cùtnuní sá chíndèe ñàha-gá xií-yu, chi quide váha-yu.

Té Juáá tée dàcuandute ñàha xii ñáyíu càháⁿ váha tucu-dé cuèndá Jèsús

22 Te sáta dúcáⁿ ñí cuu, te ní quee Jèsús cuáháⁿ-gá ndihí cue tée xica cuu ndihí-gá distritú Jùdeá. Te yàcáⁿ ní xíndecu tnaa-gá ndihí-güedé ní xóo dacuàndute-güedé ñáyíu. 23 Te ndècu té Juàá ìⁿ xichi núu nání Ènón yatni ñuú Sàlém dácuaⁿndute-dé ñáyíu, chi yàcáⁿ ío váha ñùhu ndute, núu xíáⁿ ní xóo quíhíⁿ ñáyíu yàcáⁿ ní xóo cuanduté-yu. 24 Duha ní cuu cútnàhá vátá ngává-gă té Juàá vecaá.

25 Te ní cacu ìⁿ cuèndú ní cáháⁿ cue tée xica cuu ndihí té Juàá ndihí ìⁿ úú cue tée israél, núu ndèdacàa sá vâha-gá cada ñáyíu cuèndá nduu ìⁿ-yu. 26 Te ní sáháⁿ-güedé núu ndécú tē Juàá ní xâhaⁿ-güedě:

—Mèstrú, tée ní quixi núu ñí xíndecu-n ndàa ingá xio yúte Jòrdán, tée dii cuèndú-xi ní cáháⁿ-n, tée-áⁿ dácuaⁿndute-dé tnàhá-dé ñáyíu. Te ío vâi ñáyíu ní chinchícúⁿ ñáhá xii-dé —câchí-güedé xâhaⁿ-güedě xii-dé.

27 Te ní xâhaⁿ tē Juàá:

—Te vá yõo ìⁿ ndàcu cada ìⁿ chiuⁿ nacuáa cuu váha iní Yâ Ndiõxí, te núu ñá túú mèe-gá chíndèe ñaha-gá xii-yu. 28 Te nchòhó sa nâha-ndo sá yùhú ní cáháⁿ ndáá-í sá ñà díú Crìstú cúu-í, dico mee Yâ Ndiõxí ní tendaha ñâha-gá yódó nuu-í véxi núu Yàá-áⁿ. 29 Te nchòhó xini-ndó sã ìⁿ tée tnândaha te xíchí tnândaha ndihí-ná-dé cúndihí-dé. Te tée ní xica ndáhú ìo cùdíí iní-dé ndèdóho-dé nchaa tnúhu càháⁿ tée tnândaha-áⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yúhú, chi ío cùdíí iní-í sá vái ñáyíu ta chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús cuáháⁿ. 30 Te uuⁿ-gá cuita cuu vâi ñáyíu cutnùní iní-xi sá ìo cùnuu-gá, te yúhú cuita ndóo ndee-í quíhíⁿ —câchí-dé xâhaⁿ-dě xii-güedé.

Crìstú véxi cuuⁿ-gá andïu

³¹ Te ìⁿdìi díi-ni Crìstú Yaá véxi cuuⁿ andïu cùn^u-gá núú ñùyíú-a. Te nchaa ñáyi^u ndècu ñuyíú-a cùú-yu ñáyi^u ñuyíú iha, te càháⁿ-yu sá cúú-xí ñùyíú-a. Dico Crìstú Yaá véxi cuuⁿ andïu ³² càháⁿ-gá ìⁿ sá ñǎ xini-gá, te càháⁿ-gá ìⁿ sá ñǎ tecú dóho-gá. Te ñá túú cuini-yu quindáá iní-yu tnúhu càháⁿ-gá. ³³ Te nchaa ñáyi^u tnì tnúhu càháⁿ Yaá véxi cuuⁿ andïu-áⁿ càháⁿ-yu sá tnúhu Yá Ndiòxí cúú-xí ìⁿ sá ndàá. ³⁴ Te Déhe-gá Yaá véxi cuuⁿ andïu càháⁿ-gá mee-ni tnúhu-gá. Te ñá ùhú iní-gá ní sáñaha-gǎ Espiritú-gá ndécú ndìhi Déhe-gá. ³⁵ Te Dútú Ndiòxí ío cùu iní-gá Déhe-gá, núu ní xáhaⁿ-gǎ sá méé-gǎ taxi tnùní-gá nchaandi túhú sá ío. ³⁶ Te nchaa ñáyi^u na quindáá iní ñáhá xii Déhe-gá, ñáyi^u-áⁿ cundecú-yu ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te nchaa ñáyi^u vá quindáá iní ñáhá xii Déhe Yá Ndiòxí ío dandòho ñaha-gá xií-yu.

4

Jèsús ndìhi ìⁿ ñaha Sàmariá

¹ Te ní níhí cue téé cùu fariséú tnúhu sá vài-gá ñáyi^u ta chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús. Te ducaⁿ vài-gá-yu ta dàcuandute-gá cuháⁿ dàcúxí tǎ Juáá. ² Te cuèi ñá díú mèe-gá dácuaⁿndute ñaha-gá xií-yu, dico cue téé xica cuu ndìhi-gá dácuaⁿndute ñaha-güedé xií-yu. ³ Te ní níhí Jèsús tnúhu nàcuáa càháⁿ cue téé cùu fariséú, núu ní ndee-gá distritú Jüdeá cuánuhú tucu-gá distritú Galiléa.

⁴ Te ichi ñùhu-gá ní nayáha-gá distritú Sàmariá.

⁵ Te ní sáá-gá ìⁿ ñúú nání Sìcár te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi

distritú Sàmariá. Te xíáⁿ cáá yàtni ñuhu núú nǐ sáha táhú ndíi Jàcób déhe ndíi ndíi Chèé. ⁶ Te yàcáⁿ cáá dòco ní cuu cuendá ndíi Jàcób. Te cùu-xi datná cuádava nduu ñuhu Jesús ichi, te ío ní xàú-gá nǔu ní sáá-gá yuhu dòco-áⁿ nǐ ngóo-gá ndétátú-gá. ⁷⁻⁸ Te ní xica cue téé xica cuu ndihí-gá cuáháⁿ-güedé xití ñuú Sìcár cuánguaaⁿ-güedé sá cáxí-güedé. Te yuhu dòco-áⁿ núcõo-gá ní sáá ñⁿ ñadìhí ñaha distritú Sàmariá véxi quéhnu-aⁿ ndute, te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Taxi táhú luha ndute na còho-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

⁹ Te ní xáhaⁿ ñadìhí-áⁿ:

—¿Ná cuendá da núu-í xicáⁿ-n ndùte coho-n? Te yòhó cúu-n tée isràél, te yúhú cúu-í ñaha Sàmariá —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xìi-gá.

Te ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-aⁿ, chi ñá túú ndècu váha ñáyiu isràél ndihí ñáyiu distritú Sàmariá. ¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Ñá cútnùní iní-n nǎ taxi Yá Ndiõxí xii-n, te ni ñǎ cútnùní iní-n yòo xicáⁿ ndute núu-n. Te núu dícó xìní-n yòo cuu yúhú á, te da mee-n cǎcáⁿ-n ndùte núu-í coho-n, te yúhú taxi-í ndute cundecu ndihí-n nǔú cuáháⁿ núú véxi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

¹¹ Te ní xáhaⁿ tùcu ñadìhí-áⁿ:

—Tátá, nì sá quéhnu-n ndùte ñá túú nèhe-n, te doco-a cùnú víhí, te ñá túú ndèé quíngueheⁿ-n ndùte taxi-n coho-í. ¹² Ndíi Jàcób ñani tnáhá-ndí ní xíndecu ndèé sanaha nǐ cadúha ndíi doco-a nǐ tóo ndute ní xihí ndíi, ndihí nchaa déhe ndíi, ndihí nchaa quití ndíi, te ní ndóo cùu cuendá-ndí. ¿Te násai, te yòhó cúnùu-gá-n dàcúxí ndíi-ǎⁿ? —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xìi-gá.

13 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchaa ñáyíu xìhi ndute doco-a, te vá cúú větú dúcáⁿ iní-yu chi dayìchí ñáhá-ní tùcu-xi ndute-a.

14 Dico nchaa ñáyíu na còho ndute na cuáñaha-ĩ, te vá ííⁿ ndùu-gá dayìchí ñáhá-xí ndùte-áⁿ xií-yu, chi ndute cuáñaha-ĩ cúú-xí ndùte váha-gá. Te dàtná quée ñihni ndute xití doco-a, nchaa-ni nduu ñùhu ñá túú yìchí, ducaⁿ sàtnahá-xi cada-xi chi can-deca-xi iní-yu ñi caa ñi quíhíⁿ, te núu na còhó-yu ndute cuáñaha yùhú —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

15 Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Tătá, taxi ndute-áⁿ ná còho-í cuendá sá vă dáyìchí ñáhá tnàhí-gá-xi ndute. Te vá quíxí-gă-í quixi quéhnu-í ndute doco-a —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

16 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuàháⁿ cuángàna yìi-n, te quixi-ndo ìha —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

17 Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Ñá túú yìi-í —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús:

—Ndáá càháⁿ-n să ñà túú yìi-n. 18 Dico ní cuu úhúⁿ téé cãndeca-n, te téé ndèca-n vitna chi ñá díú yìi-n cuu-dé, te ndáá càháⁿ-n să ñà túú yìi-n —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

19 Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gă ñũu ní xáhaⁿ tùcu-aⁿ:

—Tătá, yúhú sání iní-í sá yòhó cúú-n ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí. 20 Te cue ñani tnáhá-ndíⁿ ní xindecu ndée sanaha ñí xóo cada cahnú-yu Yá Ndiõxí tĩndúú-a, dico nchòhó ñáyíu isràél càchí-ndó să ndée ñuú Jerusàlén cada cahnú-o-gá —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

21 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Ïⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a, te quindáá iní-n. Sa ta cùyatni sáá nduu sá ñà díú-gǎ mee-ni tìndúú-a, te ni ñà díú-gǎ mee-ni ñùú Jerusàlén cada càhnu-ndo Tátá-ó Dǔtú Ndiǒxí, chi nděni ní cuu cada càhnu-ndo-gá. 22 Te nchòhó cue ñáyiu Sàmariá chi ñá cútnùní iní-ndó ñă cúú sǎ quidé càhnu-ndo, dico nchúhú ñáyiu isràél, chi cùtnuní iní-ndí ná cúú sǎ quidé càhnu-ndí. Chi ïⁿ téé isràél véxi-dé dàcácu nihnu-dé ñáyiu cuendá vá quihíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú. 23 Te není vitna ngúíta-yu cada càhnu ndisá-yu Tátá-ó Dǔtú Ndiǒxí, te cadá-yu ni yùhu ni iní-yu sá cúú-xí-gǎ, chi mee-gǎ ducaⁿ cuìní-gá cadá-yu cada càhnú-yu-gá. 24 Te Yá Ndiǒxí chi ïⁿ espíritú cúú-gǎ. Te nchaa ñáyiu na càda cahnu ñaha, te cadá-yu ni yùhu ni iní-yu sá cúú-xí-gǎ te cadá-yu dàtná càháⁿ tnúhu-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

25 Te ní xáhaⁿ ñàdihí-áⁿ:

—Xìní-í sá quíxí tēe cùu Mesiás, téé càchí-güedé nání Crìstú. Te téé-ǎⁿ ná sáá-dé, te cachí tnúhu ndáá-dé nàcuáa cuu —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xìi-gá.

26 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Dìu téé-áⁿ cúú yǔhú téé ndàtnúhu ndihí-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

27 Te òré-áⁿ ñí ndexìo cue téé xìca cuu ndihí-gá, te ní cuñúhu-güedé sá ndàtnúhu-gá ndihí ñàdihí-áⁿ. Dico ni ïⁿ-güedé ñá ní xìcáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ nǔu ná cuendú ndàtnúhu-gá ndihí ñàdihí-áⁿ.

28 Ducaⁿ te ní dándöo ñàdihí-áⁿ yoó ndute-aⁿ xíáⁿ, te

ní xica-aⁿ cuánuhú-aⁿ ñuú cútnũhu-aⁿ ñáyiu cuendá Jèsús. ²⁹ Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Chí nèhé ná quihíⁿ-ó, chí quiní-ndó nă cúú ìⁿ téé núcóo yuhu dòco-áⁿ nũu ñá díú Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiõxí véxi ñuyíú-a cùu-dé nũu ní cáháⁿ ndáá-dé nàcuáa cùu ndecu-í —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-yu.

³⁰ Te sá nĩ níhí ñăyiu ñuú-áⁿ tnũhu, xiăⁿ ní xicá-yu cuáháⁿ-yu. ³¹ Te òré vátá sàá-gá-yu xíaⁿ nĩ xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndihi-gá xii-gá:

—Mèstrú, cudèhñu na cudehñu-o —cachí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

³² Te ní xáhaⁿ-gă:

—Ndècu ìⁿ sá cáxì-í, ìⁿ sá ñà túú xìní nchòhó —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³³ Te cue téé xica cuu ndihi-gá xitnàha-güedé:

—Váa ió ñáyiu ní quixi nehe sá nĩ xexi-gá nũu duha càháⁿ-gá —càchí-güedé xitnàha-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-gă:

—Dàtná cuiní-ndó cùu vétú iní-ó òré xéxí-ó, ducaⁿ cùu vétú iní-í quidè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ Yă Ndiõxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a, te chiúⁿ-gá ío cùdí iní-í dandìhi-í. ³⁵ Te nchòhó càchí-ndó să cùmání cǔmí-gă yóó te cuu itú. Dico yúhú càchí-í sá cundehe-ndo ñáyiu-ăⁿ, chí sa ndècu túha-yu, dàtná cúú-nă itú sá sà ní cuu-ná natahu-o cùú-yu, chí sa ndècu túha-ná-yu cundedóho-yu tnúhu-í. ³⁶ Te dàtná cúú ñăyiu nàtahu itú chí sa cúhuⁿ yáhu-yu, ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiu na càháⁿ tnúhu-í, chí cuãñaha-ĩ sá ndúú tãhũ-yu na sàá nduu. Te nchaa ñáyiu na tñiⁿ tnúhu-í te nduu táhũ-yu cundecu-í ndihí-yu ni caa

ni quíhíⁿ. Te dàtná cúú ñǎyiu ní chihi tatá-xi, ndíhi ñáyiu ní natahu ítú-xi cùdíí-nǎ iní-yu. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyiu na càháⁿ tnúhu-í. ³⁷ Chi ndáá quée-xí nàcuáa cuáháⁿ ìⁿ cuèndú sá càchí-xi: “Tucu téé ní chihi tatá, te tucu téé ní natahu”, duha cuáháⁿ cuèndú-áⁿ. ³⁸ Te yúhú tendaha ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó cǎháⁿ-ndó tnúhu-í núú sà ní yáha-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu-í. Te nchòhó quíhíⁿ-ndó dìcò-nǎ nduu cuèndá-ndó chiúⁿ-áⁿ — càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁹ Te ío cuéhé ñáyiu ñuú-áⁿ ñí xíndedóho-yu cuèndú ní cani ñadìhí-áⁿ nǔú-yu sá Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ nchaa nàcuáa quide-aⁿ, te xiǎⁿ ío vǎi-yu ní sándáá iní-yu Jèsús. ⁴⁰ Te ní quexió-yu núú ndécú-gǎ, te ní cáháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ sá quéndõo-gǎ ñuú-yu, núu xiǎⁿ ní xíndecu-gǎ ndíhí-yu úú nduu. ⁴¹ Te ío cuéhé-gǎ-yu ní sándáá iní-yu tnúhu ní cáháⁿ mée-gǎ. ⁴² Te ní xáhǎⁿ-yu xii ñadìhí-áⁿ:

—Vitna te ñá díú mèe-ni tnúhu ní cáháⁿ-n ní sándáá iní-ndí-gǎ, chi ní cáháⁿ mée-gǎ ní xíndedóho-ndí vitna núu ní sándáá ndisa iní-ndí sá díú-gǎ cúú-gǎ Crìstú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiõxí véxi ñuyíú-a dàcácu nihnu-gǎ ñáyiu núú ùhú núú ndàhú —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-aⁿ.

Jèsús quidé tǎtna-gǎ déhe ìⁿ téé ndèé chíúⁿ nǔú gobièrnú

⁴³ Te nduu úní ní nucúhuⁿ Jèsús ichi cuáháⁿ-gǎ distrítú Galileá. ⁴⁴ Te cuáháⁿ-gǎ yàcáⁿ, chi mee-gǎ ní cachí-gǎ sá nǔu ìⁿ téé na càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiõxí ñuú núú ñí cacu-dé, te ñá túú nèhé-yu

sá yíñùhu núú-dě. ⁴⁵ Te òré ní sáá-gá distritú Galileá, te ío váha ní cuu iní ñáhă-yu xii-gá, chi cuendá tnàhá-yu ní xíndecu ndihî-gá vico pàscuá ñuú Jerusálén. Te yàcáⁿ ní xinî-yu nchaa sá nî quide-gá.

⁴⁶ Te ní sáháⁿ tucu-gá ñuú Cànaá ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá, núú nî nadatù-gá ndute ní nduu-xi vînú. Te ñuú Capèrnaúm ndécú ìⁿ téé ndèé chíúⁿ nŭú tēe cùu gobiernú, te téé-áⁿ cùhú ìⁿ déhe-dé. ⁴⁷ Te ní níhî-dě tnúhu sá nî ndee Jèsús distritú Jùdeá ní ndexìo-gá distritú Galileá, núú ní sáháⁿ-dé núú ndécú-gá, te ní cáháⁿ ndàhú-dé núú-gă sá quìhîⁿ-gá cada tátna-gá déhe-dé, chi sa ndècu-na-dé sá cùú-dé. ⁴⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Nchòhó, chi vá quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í te núu vá cádà-í ìⁿ sá vă yõo tnàhî ndàcu cada quinî-ndó —càchî-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴⁹ Te ní xáhaⁿ tucu téé cùhú déhe-xi-áⁿ xii-gá:

—Tátá, cundee ìní-n ná quìhîⁿ-ni-o càda tátna-n déhe-í ná cuu-dé, chi càhú víhî tnàhá-dé —càchî-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁵⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuanùhú te quinî-n nă ní ndúha déhe-n —càchî-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní sándáá iní-dé tnúhu ní cáháⁿ Jèsús, te cuánuhú-dé. ⁵¹ Te ñùhu-dé ichi cuánuhú-dé ní sánú tnàhá ñáhá cuè téé xînu cuechi núú-dě. Te ní xáhaⁿ-güedě sá sà ta ndúha déhe-dé cuáháⁿ.

⁵² Te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-güedě ná òré cúú-xí nî ngüíta-xi ta quètaú cuéhé-dě. Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Icu dàtná òré caá ìⁿ sacuaa ní nchíco-dé cahni —càchî-güedě xáhaⁿ-güedě xii-dé.

⁵³ Te tătă tēe cùhú-áⁿ nǐ ndacu iní-dé sá díú òré ní quétaú cuéhé-dě ní cáháⁿ ndihi-dé Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá ndũha déhe-dé. Te xǎⁿ nũu ndi nchàa tée-áⁿ vehe-dé ní sándáá iní-yu Jèsús.

⁵⁴ Te sá nǐ quide-gá-áⁿ cúú ùú xito quide-gá sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada. Te sá nǐ quide-gá xito cùu uú-áⁿ cúú-xí sǎ nǐ quide-gá cútnàhá ní ndee-gá distritú Jùdeá cuánuhú-gá distritú Galileá.

5

Jèsús quidé tǎtna-gá ìⁿ tée cùhú ìⁿ xichi núú nání Bètesdá

¹ Te sátá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní tnahá nduu nǐ quide ñáyiu israél ìⁿ vico. Te ní sáháⁿ Jèsús ñuú Jerusalén. ² Te nǐ càa xico yuhu ñuú-áⁿ ñúhú dòco, te titní yèhe-xi ndecu. Te ìⁿ yèhe-xi-áⁿ nání Yùyehe Mbéé, te yatni xíaⁿ cáá ìⁿ tanquí ndute dàna-ní-yu Bètesdá tnúhu mée-yu tnúhu hèbreú, te yuhu tànquí-áⁿ cáá ùhúⁿ corrèdór. ³ Te xití corrèdór-áⁿ xĩndecu cuéhé ñáyiu cùhú, ñáyiu cuáá, ñáyiu yacua, ñáyiu ñá cúú-gǎ candá nihnu, ndètú-yu candá ndute-áⁿ. ⁴ Chi nihí-yu tnúhu sá ǎma nihnu cùuⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí, te dàcandá-xi ndute ñùhu tanquí-áⁿ. Te ñáyiu díhna nuu nà quée xití ndute-áⁿ, te òré-ni ndúha-yu. ⁵ Te yàcáⁿ ñútnàhá ìⁿ tée ní cuu ócò sáhúⁿ úní cuíá sǎ cùhú-dé. ⁶ Te ní xiní Jèsús cáá-dě, te ní cutnùnǐ iní-gá sá nǐ cuu cuéhé cuíá cùhú-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—¿Cuíní-n ndũha-n-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁷ Te ní xáhaⁿ tēe cùhú-áⁿ:

—Tăta, vá yǎo ñihí-í dàquée ñaha xì-í xití tànquí-a òré càndá ndute, chi òré cuìní-í quée-í, te ingá-ni tucú-yu quènduú-yu núu-í cuángueé-yu —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ndacuíñí, te ndaca-ni-n yùu-n, te caca-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁹ Te òré-ni-án ñí ndúha téé cùhú-án, te ní ndaca-ni-dé yuu-dé, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé. Te nduu-ǎn cúu-xí ndùu ndetatú ñáyiu, ¹⁰ núu ní xáhaⁿ cuè téé isràél xii téé ní cuhu-án:

—Vitna cùu-xi nduu ndetatú-ó núu vá cúu cuìdo-n yuu-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

¹¹ Te ní xáhaⁿ-dě:

—Mee tǎe ní quide tátna ñaha xì-í ní cachí-dé sá ndácàni-í yuu-í, te caca-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹² Te ní xáhaⁿ-güedé:

—¿Te ná cúu tǎe ducaⁿ ñí cachí sá ndácàni-n yuu-n te caca-n-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

¹³ Dico téé ní cuhú-án ñà túu ní cùtnuní iní-dé ná cúu tǎe ní quide tátna ñaha xì-dé, chi Jèsús òré-ni ní xica-gá cuáháⁿ-gá tnuú nchaa ñáyiu chitu xǐndecu xíaⁿ. ¹⁴ Te sátá dúcáⁿ te ní naníhí tnáhá Jèsús ndihí téé ní quide tátna-gá-án xití veñúhu càhnu sá ño cùnuu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Ní xiní-n ñǎ ní ndúha-n-va. Te vitna vá cáda-gǎ-n nǎndí sá cuèhé sá dúhá, chi núu na càda-ni-n ña, te quixi ingá cuéhé, te vihi-gá ndoho-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹⁵ Ducaⁿ te ní xica téé ní cuhú-án cuǎngúñaha-dě xii cue téé isràél sá Jèsús ní quide tátna ñaha-gǎ

xii-dé. ¹⁶ Núu sátá nǐ níhí cue téé isràél tnúhu, te ní cuu úhú iní-güedé Jèsús. Te ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá cuèndá sá dúcáⁿ nǐ quide tátna-gá nduu ndètátú-güedé. ¹⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Tàtá-í Dútú Ndiõxí quidé chi^un-ni-gá nǔu xiǎⁿ quidé chi^un-í tnàhá-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁸ Te ní cudééⁿ-güedé sá ñǎ ní cǎnehe íi-gǎ nduu ndètátú-güedé, te ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedé, te uuⁿ-gá ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá sá nǐ cachí-gá sá Tàtá-gǎ cúú Dútú Ndiõxí, chi ní sani iní-güedé sá cuiní-gá nútnahá-gá Yǎ Ndiõxí nǔu xiǎⁿ ío ní cudééⁿ-güedé.

Jèsús Déhe Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá

¹⁹ Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ yǔhú chi ni ìⁿ sá ñǎ ndácù-í cada mee-í nǔu ñǎ túú mèe Tàtá-í dánèhé ñáhá-gǎ xii-í nàcuáa cada-í, chi nchaa sá quidé Tàtá-í quidè-í tnàhá-í. ²⁰ Te Tàtá-í ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-í nǔu dǎnehé ñáhá-gǎ nchaa nàcuáa quide-gá. Te vitna ndècu vai-gǎ chi^un tahu-gá cada-í, chi^un sá vǎtá quìní-gá-ndó càda-í nàcuáa cuñúhu vìhi-ndo. ²¹ Chi Tàtá-í dandòto-gá ñáyiu ní xíhí. Te yúhú cada-í te nduu táhú nchaa ñáyiu càchí iní-í cundecu ndihí ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ.

²² Te na sàá nduu te ñǎ díú Tàtá-í cada ndáá-gá cuéchi ñáyiu, chi ní cachí-gá sá yǔhú cada ndáá-í

²³ cuèndá nchaa ñáyiu canehé-yu sá yíñùhu núu-í dàtná nèhè-yu sá yíñùhu núú Tàtá-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a. Te nchaa ñáyiu ñǎ túú nèhe sá yíñùhu núú yǔhú, te ni núú Tàtá-í ñǎ túú nèhé-yu sá yíñùhu.

24 'Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na cùndedóho tnúhu na càháⁿ-í, te núu na quìndáá iní-yu Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a ña, te vá cuíta nihnú-yu chi nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihí-gá ni caa ni quíhíⁿ. 25 Te vitna na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha cùú-yu dàtná ìⁿ ñáyiu ní xihí, te vitna ní sáá nduu cùndedóho-yu tnúhu càháⁿ yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, te nchaa ñáyiu na quìndáá iní-xi, te naníhí tàhú-yu. 26 Te dàtná quidé mèe Tàtá-í dácácu nihnu-gá ñáyiu, ducaⁿ ní cachí-gá cada-í dácácu nihnu-í-yu. 27 Te ní cachí tucu-gá sá sàá ìⁿ nduu, te cada ndáá-í cuéchi nchaa ñáyiu ñá túú quide ndáá, chi yúhú táxí tnùn-í, te cùu-í ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. 28 Te ní vã cúñũhu-ndo tnúhu càháⁿ-í, chi sáá nduu te nchaa ñáyiu ní xihí tecú dóho-yu tnúhu càháⁿ-í. 29 Te ndoto nchaa ñáyiu ní quide váha cundecu ndihí-í-yu ni caa ni quíhíⁿ, te ndoto tnàhá nchaa ñáyiu ní quide cuèhé ní quide duha, te ñáyiu-áⁿ quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú.

Yá Ndiöxí chindèe tnúhu-gá Jèsús

30 'Te yúhú, chi ni ìⁿ sá ñã ndácù-í cada mee-í nũu ñá díú mèe Yá Ndiöxí táuchìuⁿ-gá nàcuáa cada-í. Te quide ndáá-í cuéchi ñáyiu nàcuáa tàxi tnuní-gá cada-í, te yúhú ñá túú quide-í sá cúú ìní mèe-í chi Tàtá-í ní táuchíúⁿ-gã nàcuáa cada-í. 31 Te núu na càháⁿ-í sá mèe-í táxí tnùn-í, te vá quìndáá iní-ndó. 32 Chi Yá Ndiöxí chindèe tnúhu ñaha-gã xii-í, te yúhú xini-í sá tnũhu càháⁿ-gá cuèndá-í cúú-xí ìⁿ sá ndáá. 33 Te nchòhó ní téchíúⁿ-ndó cuè téé ní

sáháⁿ ní ndúcu tñhu-güedé núú tẽ Juàá nũu ná tñuhu cáháⁿ-dé cuendá-í, te tée-ãⁿ ní cáháⁿ ndáá-dé nàcuáa ndũu cuendá-í. ³⁴ Dico yúhú, chi ñá túú xìni ñuhu-í ìⁿ ñáyiu ñuyíú-a chindee tñhu ñàhá-yu xii-í, dico té Juàá ní cáháⁿ váha-dé cuendá-í, te xĩãⁿ càchí tñuhu tucu-í cuendá quíndáá iní-ndó, te naníhí tàhú-ndó. ³⁵ Te dàtná cuení-ndó cùu ìⁿ itì ndẽñuhú te dáyehé-xi, ducaⁿ sãtnahá-xi ní cuu té Juàá, chi sacú-ni nduu ío ní cudíí iní-ndó tñhu ní cáháⁿ-dé. ³⁶ Te váha-ni ní cáháⁿ té Juàá, dico yúhú chi ndècu nchaa sá tá quide-í véxi nàcuáa ní táuchíúⁿ Yã Ndiõxí cada-í, te nchaa xĩãⁿ cúu-xí ìⁿ sá cútnùní iní-ndó sã méé Yã Ndiõxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í ñuyíú-a. ³⁷ Te ñu-ni-gá chíndèe tñhu ñàha-gã xii-í, dìcò-ni sá méé-ndó ñà túú cuení-ndó càda cuendá-ndó tñhu càháⁿ-gá, te ni ñà túú xìní-ndó nàcuáa càa-gá. ³⁸ Te ñá túú quẽe iní nchòhó tñhu càháⁿ-gá, chi ñá túú sàndáá iní ñàhá-ndó xì yúhú Déhe-gá. ³⁹ Te dàcuaha vihi-ndo tutú ndèe tñhu-gá, chi sàni iní-ndó sã xĩãⁿ-ni dacuàha-ndo te naníhí tàhú-ndó. Te váha-ni quide-ndo, chi ñu tutú-áⁿ càháⁿ-xi cuendá-í. ⁴⁰ Te nchòhó ñá túú cuení-ndó quíndáá iní ñàhá-ndó xì-í cuendá naníhí tàhú-ndó.

⁴¹ Te yúhú, ñá túú xìni ñuhu-í sá cáda càhnu ñàha-ndo xii-í. ⁴² Dico sa xìní-í nàcuáa sàni iní-ndó chí ñá túú cùu iní-ndó Yã Ndiõxí. ⁴³ Te yúhú véxi-í ñuyíú-a chi Tãtà-í ní tendaha ñàha-gá, te nchòhó ñá túú cuení-ndó tñi-ndo tñhu càháⁿ-í, dico núu quixi ìⁿ tée cáháⁿ cuendá méé-xí, chí quíndáá iní-ndó. ⁴⁴ Te ná váha nchòhó ná tñi-ndó tñhu càháⁿ-í, te xio xio-ni quide cahnu tnaha-ndo, te ñá túú quide cuendá-ndó sã tñhu váha càháⁿ

Yă Ndiöxí cuu xii-ndo. ⁴⁵ Te vá cání ìní-ndó sǎ yǔhú ndàcáⁿ cuéchi-í núú Tǎtà-í nàcuáa quìde-ndo, chi ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi núú tǔtú Yă Ndiöxí nàcuáa quìde-ndo sá ñà túú quìde váha-ndo, te mee-ndo sàni iní-ndó sǎ nánìhí tǎhú-ndó cuèndá tnúhu ní cáháⁿ ndíi. ⁴⁶ Chi núu nchòhó sàndáá ndisa iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá, te ducaⁿ te quìndáá iní-ndó yǔhú ní cùu, chi ndíi-ǎⁿ ní chídó tnùní ndíi nàcuáa cada-í ñuyíú-a vitna. ⁴⁷ Te núu ñá túú sàndáá iní-ndó tnúhu ní chídó tnùní ndíi, te ñi-ni ducaⁿ càda ñaha-ndo xii-í vá quìndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

6

Jèsús dácàxi-gá úhúⁿ mǐ ñáyiu

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu, te ní quee Jèsús cuáháⁿ-gá ìngá xio yuhu làgúná Galilèá, àdi Tiberiás chi úú ñi-xi. ² Te ío cuéhé ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ cuèndá sá ñí xiní-yu nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada ní quìde-gá, chi ní quìde tátna-gá nchaa ñáyiu cùhú. ³ Te ní sáá Jèsús ndìhì cue téé xica cuu ndìhì-gá ñí núú tìndúú, te xíáⁿ ñí ngóo-gá ndìhì-güedé. ⁴ Te ta cùyatni coo vico pascuá, vico quìde ñáyiu isràél. ⁵ Te ní xiní-gá sá ño vǎi ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii té Lìpé:

—¿Ndèé quíhìⁿ-ó quǐnguaaⁿ-o sǎ cáxí nchaa ñáyiu-a? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁶ Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ xii-dé cuèndá sá cuìní-gá quìní-gá nása cunduu tnúhu cáháⁿ-dé, dico mee-gǎ sa xini-gá nàcuáa cada-gá. ⁷ Te ní xáhaⁿ tǎ Lìpé xii-gá:

—Te cuëi úú ciëndú díhúⁿ denàriú ná dàndoñuhu-o cuaaⁿ-o paá, te ni vǎ tnahá caxí-yu luha luha —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁸ Te té Ndríxí ingá téé xìca cuu ndíhi-gá, ñaní té Xímú, àdi Pelú chi úú diù-dé, ní xáhaⁿ-dě:

⁹ —Iha ndècu ìⁿ té líhli nèhe-dé úhúⁿ pàá cebàdá te úú chácá, dico nděé tnahá xéhé, te cuéhé víhí ñǎyiu —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cǔñaha nà ngóo-yu nchaá-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te ñáyiu-áⁿ nǐ ngóo-yu, te càa vihi ité núú nǐ ngóo-yu-áⁿ, te xínu dàtná úhúⁿ mǐl mee-ni cuè téé, te diⁿ ñáyiu dihí ndíhi landú. ¹¹ Te ní queheⁿ Jèsús pàá, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te ní sáñaha-gǎ pàá-áⁿ xii cue téé xìca cuu ndíhi-gá, te cue téé-áⁿ nǐ dácǎhñu-güedé ní xexi nchaa ñáyiu xǐxúcu-áⁿ. Te diu-ni ducaⁿ nǐ quide-gá chácá, te ní dácǎhñu tucu-güedé-di ní xexi ñáyiu ní ndahá xití-yu. ¹² Te òré ní túhú cóhǒ-yu, te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndíhi-gá sá ná nàqueheⁿ-güedé nchaa sá nǐ quendóo cuendá sá vǎ quíhíⁿ-xi núú míhí.

¹³ Te cue téé-ǎⁿ ní naqueheⁿ-güedé nchaa sá nǐ quendóo, te ní chítú ùxúú tídihi núú ùhúⁿ-ni pàá cebàdá. ¹⁴ Te sá nǐ xiní-yu ní nadacàyá-gá sá nǐ xexí-yu, xǐǎⁿ ní ngüíta-yu ní xítnàhá-yu:

—Ndáá sá tée-a sa ió cuëndú sá quíxí-dě ñuyíú-a cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí —càchí-yu xǐtnàhá-yu.

¹⁵ Te ní cutnùní iní Jèsús sá cádá yìcá-yu can-deca ñàhá-yu xii-gá quíhíⁿ cuendá cundecu-gá

quindaha ñaha-gá xii-yu ni cùu, núu xíǎⁿ ní xica tucu-gá cuáháⁿ-gá xití yucu mee òi chícuú-gá.

Jèsús xicá-gǎ núú ndute
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Te òré ní cuu ndiquiⁿ, te cuáháⁿ cue téé xica cuu ndihi-gá yuhu làgúná. ¹⁷ Te ní quée-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé ñúú Capèrnaúm cáá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te sa ní cuu ndiquiⁿ, te ñá túú Jèsús quexìo quée-gá bàrcú ñúhú-güedě-áⁿ. ¹⁸ Te ní ngüita-xi quène táchí ñíhi, te níhi dàcandau ndéé tnáhá ndùte làgúná-áⁿ. ¹⁹ Te sa ní cuu dàtná úhúⁿ kilómetrú cuáháⁿ-güedé, te ní xiní-güedé Jèsús tá cùyatni-gá bàrcú ñúhú-güedě véxi-gá núú nduté, te ní yùhú-güedé. ²⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Yúhú véxi-í, vá yùhú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²¹ Te ío ní cudíí ìní-güedé sá ñí quexìo-gá cuánguee-gá bàrcú, te òré-ni ní quexìo-güedé ndihi-gá ndéé ingá xio yuhu làgúná núú cuáháⁿ-güedé.

Ñáyiu nànducu ñaha xii Jèsús

²² Te ingá nduu-ǎⁿ xíndecu-ni nchaa ñáyiu ní quendóo yuhu làgúná. Te ní quide cuendá-yu sá ñí òi òi ná bàrcú nútñí-áⁿ ní cùu ñá túú-gǎ, chi cue téé xica cuu ndihi Jèsús ní quée-güedé bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-güedé. Te ní níhí-yu tnúhu sá ñà túú ní quée tnáhá Jèsús. ²³ Te òi-ni nduu-ǎⁿ ñí quee ñí úú bàrcú ñúú Tiberiás ní sáá-xi yatni núú ñí xexí-yu pàá sá ñí ndacáⁿ táhú Jèsús núú Yǎ Ndiǒxí. ²⁴ Te ní xiní-yu sá ñà túú Jèsús ndihi cue téé xica cuu

ndihi-gá, núu ní quée-yu bàrcú-án cuäháⁿ-yu ñuú Capèrnaúm cuánúndúcú ñàhá-yu xii-gá.

Jèsús cúú-gă dàtná #ⁿ sá nchító-ó

²⁵ Te ní sáá-yu ingá xio yuhu làgúná, xíaⁿ ñí naníhĩ-yu Jèsús, te ní xáhăⁿ-yu xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná òré ní sáá-n ìha? —cachí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

²⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tnúhu ndáá-í sá nchòhó nándücu ñaha-ndo xii-í cuendá-ni sá ñí xexi-ndo ñí ndahá xití-ndó, dico ñá díú cuendá sá ñí quide-í sá vă yõo tnàhí ndàcu cada nanducu ñaha-ndo. ²⁷ Te vă cádá cuendá-ndó să méé-ní să caxí-ndó càda chiuⁿ-ndo chi xíaⁿ vă cúdĩ-xi. Chi ío-gá xíní ñùhu-xi cada cuendá-ndó tnùhu Yá Ndiõxí te tn#-ndo, te naníhí tàhú-ndó. Te tnúhu-áⁿ cachí tnúhu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te xíaⁿ candeca-xi iní-ndó ñí caa ñí quíhíⁿ, chi mee Dütú Ndiõxí ní cachí-gá sá dúcáⁿ càda-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

²⁸ Te ní xáhăⁿ-yu:

—¿Nása cada-ndí cuendá ngúnu ichi-ndí nàcuáa cuení Yă Ndiõxí cunduu-i? —càchí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

²⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Yá Ndiõxí cuení-gá sá quíndáá iní ñáhá-ndó xì yúhú, téé ní tendaha-gă véxi ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

³⁰ Te ní xáhaⁿ tùcú-yu xii-gá:

—¿Ná cúú să vă yõo tnàhí ndàcu cada, cada-n cùndehe-ndí cuendá quíndáá iní ñáhá-ndí xii-n-i? ¿Àdi nágá cúú să cádá-n cuendá cutnùní iní-ndí sá ndàá càháⁿ-n-í? ³¹ Chi cue ñaní tnáhá-ó ñí xíndecu

ndée sanaha nĩ xexí-yu pàá nání mànáá xití yucu dàtná yódó tnùnì nùú tütú Yă Ndiöxí nùú cächí-xi: “Yă Ndiöxí ní sãñaha-gă sá nĩ xexí-yu, te ní cuuⁿ túu-xi andïu”, duha cächí-xi nùú tütú-gá —cächí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

³² Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñã díú ndĩ Moisés ní sãñaha ndĩ pàá ní cuuⁿ andïu nĩ xexí-yu, chi mee Tătà-í ní sãñaha-gă sá nĩ xexí-yu. Te sá táxí-gă vitna cùu-xi ³³ datná pàá véxi cuuⁿ andïu cãndeca-xi iní-ndó ñì caa ñì quíhíⁿ —cächí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

³⁴ Te ní xáhăⁿ-yu xii-gá:

—Tătá, mee-ni pàá-áⁿ taxi-n cãxi-ndí —cächí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

³⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cùu-í dàtná ìⁿ sá xéxi-ndó cãndeca-xi iní-ndó. Te duha ndùu tnúhu cãháⁿ-í, chi nchaa ñáyiu na quëndáá iní ñáhá xii-í, te vá ndóhó-gă-yu docó te vá ndóhó-gă-yu ndute. ³⁶ Dìcò-ni sá nchòhó ñã túú sàndáá iní ñáhá-ndó cuë; xìnì ñáhá-ndó xii-í. ³⁷ Te nchaa ñáyiu na cächí Tătà-í nduu cuëndá-í nasaá-yu nùu-í, te ñáyiu-áⁿ vă dáquèe tihù-í-yu.

³⁸ Te ñã díú yúhú sá véxi cuuⁿ-í andïu te quide-í nchaa sá cúú ñì mée-í, chi véxi cuuⁿ-í sá cáda-í nchaa nãcuáa ní táúchíúⁿ mée Tătà-í Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñãha xii-í véxi-í ñuyíú-a. ³⁹ Te cuiní-gá sá ncháá ñáyiu ní cachí-gá nduu cuëndá-í vá dáñà-í-yu cuíta nihnú-yu, te na sàá nduu te ñiu-ni-í dandòto-í-yu. ⁴⁰ Chi ducaⁿ nĩ cachí Dútú Ndiöxí cunduu sá ncháá ñáyiu na tnì tnúhu cãháⁿ-í, te quëndáá ndisa iní ñáhă-yu xii yúhú Déhe-gá, te

nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihi Yá Ndiõxí ni caa ni quíhíⁿ, te yúhú dandòto-í-yu na sàá nduu — càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁴¹ Te ñá ní tnàhá iní ñáyiu isràél tnúhu ní cáháⁿ Jèsús nũu ní ngũíta-yu ní cáháⁿ cuèhé-yu cuendá-gá cuendá sá ñí xáhaⁿ-gã sá méé-gã cúú-gã dàtná sá xéxí-ó vèxi cuuⁿ andiu. ⁴² Te ní xítnàhá-yu:

—¿Náa ñá díú tẽe-a cùu-dé Jèsús déhe té Chèé? Nchoo xìní-ó tãtá-dě, te xìní-ó nãná-dě, ñá cachí-tu tée-a sá andiu vèxi cuuⁿ-dé! —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁴³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Vá càháⁿ cuèhé-gá-ndó cuendá-í, chí dáñá.

⁴⁴ Vá yõ quindáá iní ñáhá xii yúhú nũu ñá túú mèe Tàtá-í táxí cuendá ñáhá-gã xií-yu. Te ñu-gá ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í, te yúhú dandòto-í-yu na sàá nduu. ⁴⁵ Te núú tùtú cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha càchí-xi: “Yá Ndiõxí danèhé ñáhá-gã xií-yu tnúhu-gá”, duha càchí-xi. Te nchaa ñáyiu na cùndedóho nchaa tnúhu càháⁿ Dútú Ndiõxí, te cutúha-yu nàcuáa càháⁿ-gá, te ñáyiu-áⁿ quindáá iní ñáhã-yu xii yúhú.

⁴⁶ Te vá yõ xìní ñáhá xii Dútú Ndiõxí chi ñndii-ni yúhú xìní-í-gá, chí núú ndécú-gã ní quee-í véxi cuuⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁴⁷ Te xãhaⁿ tùcu-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchaa ñáyiu na quindáá iní ñáhá xii-í, te naníhí tàhú-yu. ⁴⁸ Te yúhú cúù-í dàtná ñí sá xéxí-ndó càndeca-xi iní-ndó, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-í chi yúhú cada-í te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi Yá Ndiõxí ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁹ Te cue ñaní tnáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñí xexí-yu pàá nání mànáá xítí yucu, dico

ní sáá nduu te dacuítí ní xíhí-yu. ⁵⁰⁻⁵¹ Te yúhú càháⁿ-í cuendá mée-í, chí véxi cuuⁿ-í andiú. Te cùu-í dàtná ìⁿ sá nchító-ndó, te nchaa ñáyiú na càxi te candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ te vá cuíta nihnu-gá-yu. Te sá táxi-í xii-ndo xíáⁿ cúu-xí yìqui cuñú-í, te cùu-xi cuendá nchaa ñáyiú niñi ñuyíú cuendá nduu táhú-yu cundecú-yu ndihí Yá Ndióxi ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

⁵² Te ní ngúíta ñáyiú isràél xítnàhá-yu:

—¿Nása cada-tu téa-a núu càchí-tu-dé sá yìqui cuñú-dé taxi-dé caxi-o-i? —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁵³ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá núu na càda iní-ndó sá dàtná sá cáxi-ndó yìqui cuñú yúhú Téa cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, te cada tucu iní-ndó sá dàtná sá cóhó-ndó níñi-í ñá, te xíáⁿ quée-xí sá quíndáá iní ñáhá-ndó ni yuhu ni iní-ndó te naníhí tàhú-ndó, te núu ñáhá te cuíta nihnu-ndo.

⁵⁴ Nchaa ñáyiú na càda iní-xi sá dàtná sá cáxi-yu yìqui cùñú-í te cohó-yu níñi-í, ñáyiú-áⁿ naníhí tàhú-yu te yúhú dandòto-í-yu na sáá nduu. ⁵⁵ Chí yìqui cùñú-í ndihí níñi-í cúu-xí mèe-í. ⁵⁶ Te nchaa ñáyiú na càda iní-xi sá dàtná sá cáxi-yu yìqui cùñú-í te cohó-yu níñi-í, te ñáyiú-áⁿ ìⁿ-ná cuu-í ndihí-yu chí cundecu ndihí-í-yu. ⁵⁷ Te yúhú nchìto-í chí ducaⁿ nchìto Tàtá-í Yáá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a. Te ñu-ni ducaⁿ nchàa ñáyiú na quíndáá iní ñáhá xii-í te cundecu ndihí-í-yu ni caa ni quíhíⁿ.

⁵⁸ Te yúhú cúu-í dàtná ìⁿ sá nchító-ndó véxi cuuⁿ andiú, dico ñá díú pàá sá naní mànáá ní xèxi cue ñaní tnàhá-ó ní xíndecu ndée sanaha, chí ní

xexí-yu pàá te dacuési ní xíhí-yu. Te nchaa ñáyiu na quíndáá iní ñáhá xìi yúhú Yaá véxi cuuⁿ andíu, te cundecu ndíhi-í-yu ní caa ní quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

⁵⁹ Nchaa tnúhu-a ní cáháⁿ-gá xití veñúhu ñáyiu ñúú Capèrnaúm.

Jèsús càchí tnúhu-gá nàcuáa naníhí tàhú-ó

⁶⁰ Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá nǔu vài ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xìi-gá ní xítñàhá-yu:

—Vá tñí^í cuìti-o tnúhu càháⁿ-dé chi ñá díú tñúhu sá cúú vâha iní-ó càháⁿ-dé —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁶¹ Te ní cutnùní iní Jèsús sá ñà túú càháⁿ váha-yu cuendá tnúhu ní cáháⁿ-gá, núu ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

—¿Náa ñá tñàhá iní-ndó nàcuáa càháⁿ-í-a? ⁶² Te uuⁿ-gá cada nchòhó nǔu quíní-ndó yúhú Tée cùu ñaní tñáhá-ndó nchàa-ndo ndaa-í núú nǐ xíndecu-í díhna. ⁶³ Te espíritú ndécú ndíhi yiqui cuñú-ó, xǎⁿ ndécá ñàha-xi xii-o, te núu ñá túú xǎⁿ, te yiqui cùñú-ó ñà túú nàndíhi-xi. Dico núu nchaa tnúhu càháⁿ-í-a quée-xi iní-ndó ñá, te quíní-ndó ñá xéhé candeca ñàha-xi xii-ndo núú cuàháⁿ núú vèxi. ⁶⁴ Te dava nchòhó chi ñá túú sàndáá iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

Te ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-gă chi sa nàha-gá nándi cùu ñáyiu vá quíndáá iní ñáhá xìi-gá. Te ducaⁿ sà naha-gá ndèdacàa tée cuáha cuendá ñáhá xìi-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá. ⁶⁵ Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xií-yu:

—Te duha càháⁿ-í chi sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ yóo ñⁿ cuíní tñí^í tnúhu-í te núu ñá túú Tàtà-í Dútú Ndiõxí sánú ìchi ñàha-gá xií-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

66 Te òré-áⁿ ïo vai ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xì-gá ní xócõo-yu ñá ní xìca cuu-gá-yu ndìhi-gá. 67 Te xiãⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii ndì ùxúú cue téé xìca cuu ndìhi-gá:

—¿Cuìní-ndó dàndóo ñaha-ndo tnàhá-ndó-ãⁿ? —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

68 Te ní xáhaⁿ tẽ Xĩmú, àdi Pelú chi úú dìu-dé:

—Mèstrú, ñá túú-gã ndèé quíhíⁿ-ndí, chi nchúhú nánhá-ndí sá tnúhu mee-n cùu-xi sá vãha candeca-xi iní-ndí ñi caa ñi quíhíⁿ. 69 Chi nchúhú sa ní sándáá iní ñáhá-ndí xii-n chi nàha-ndí sá yòhó cúú-n Crìstú Déhe Dútú Ndiõxí yaá ndécú àndiú —cachí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

70 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nàha-ndo sá yũhú ní cáháⁿ ñáhà-í xii ndì ùxúú-ndó xìca cuu ndìhi ñaha-í xii-ndo, dico ñⁿ-ndo quíhu ñaha yùcu ñávãha xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

71 Duha ní cáháⁿ Jèsús cuendá té Jùdás déhe té Xĩmú Iscàrioté ñⁿ téé ñùtnahá núú ùxí ñⁿ cue téé xìca cuu ndìhi-gá, chi sa nàha-gá sá tẽ-ãⁿ cuãha cuendá ñáhá-dẽ xii-gá ñⁿ nduu núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá.

7

Cue ñaní Jèsús ñá túú sándáá iní-güedé nàcuáa ndiú tnúhu càháⁿ-gá

¹ Te sátá dúcáⁿ ñi cuu, te ní xica cuu Jèsús distritú Galileá, te ñá ní sáháⁿ-gá distritú Jùdeá, chi yacáⁿ cuìní cue téé isràél cahni ñaha-güedẽ xii-gá ní cùu. ² Te ní cuyatni nduu càdá-yu vico, vico sá dánàní-yu Vico Vehe Tnuvixiⁿ. ³ Te ní xáhaⁿ cuè ñaní Jèsús xii-gá:

—Váha-gá quíhíⁿ-n distritú Jùdeá te vá cùndècu-n iha, chi yàcáⁿ cada-n nchàa sá quidé-n iha cuendá quíní nchaa ñáyiú cùndíhi ñaha xii-n ndecu yacáⁿ.
 4 Chi núu cuíní-ó quíní nchaa ñáyiú ná chiuⁿ cada-o te vá cáda dáyuhu-o. Te yòhó cuéhé núú sã quidé-n, te cada-n na quíní nchaa ñáyiú —càchí-güedé xãhaⁿ-güedë xii-gá.

5 Ducaⁿ ñí cáháⁿ cue ñaní-gá, chi ni mèe-güedé ñá túú sàndáá iní-güedé nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-gá.

6 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Vátá tnàhá-gá òré quíhíⁿ-í dico nchòhó ndëdani càa oré cuu quíhíⁿ-ndó. 7 Chi nchaa ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi ñaha chi ñá túú cùu úhú iní ñáhã-yu xii nchòhó. Dico yúhú chi cùu úhú iní ñáhã-yu xii-í cuendá sá càháⁿ-í sá quidé-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá. 8 Te chí cuáháⁿ nchòhó vico chi yúhú vá quíhíⁿ-ni-í chi vátá tnàhá-gá òré quíhíⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

9 Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gã te ní ndóo-gá Galileá, te cue tée-áⁿ cuáháⁿ-güedé.

Jèsús ndécú-gã #ⁿ vico chiñuhú-yu Yá Ndiõxí

10 Dico sátá cuáháⁿ cue ñaní-gá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá tnàhá-gá dícó-ni sá dáyuhu cuáháⁿ-gá.

11 Te ñáyiú isràél ñáyiú xĩndecu vico nànducú-yu Jèsús, te xĩtnàhá-yu:

—¿Ndéé ndécú Jèsús? —càchí-yu xĩtnàhá-yu.

12 Te nchaa ñáyiú xĩndecu vico xĩndatnúhu-yu cuendá-gá. Te davá-yu xĩtnàhá-yu sá ño váha iní-gá, te davá-yu xĩtnàhá-yu sá ñà díú tõe váha cùu-gá, chi dándahú-gá ñáyiú.

13 Dico mee-ni xǐcáháⁿ náhǐ-yu, chi xǐyùhú-yu cue tée cùnuu núǎ-yu.

14 Te ta ngǔhuⁿ dava vico, te cuánguihu Jèsús veñúhu cǎhnu sǎ ïo cùnuu, te ní ngüíta-gá dǎcuàha-gá ñáyiu. 15 Te ñáyiu isràél ní cuñúhu vǐhí-yu sǎ ïo váha cǎháⁿ-gá, te ní xítñàhá-yu:

—¿Ná cuendá ío váha ñùhu-tu díquí tǎe-a tnúhu cǎháⁿ-dé te ñǎ túú ní dǎcuaha-dé-í? —cǎchí-yu xǐtnàhá-yu.

16 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ñǎ díú cuendá mée-í cúú-xí sǎ dánèhé ñàhà-í xii-ndo, chi cuendá Dútú Ndiǒxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í cúú-xí. 17 Te núu ìo dava-ndo ñi yuhu ñi iní-ndó cuìní-ndó cǎda-ndo nacuáa cuìní Yǎ Ndiǒxí cunduu, te cutnùní ndáá iní-ndó sǎ tnùhu dǎcuaha ñaha-í xii-ndo cùu-xi cuendá mée Dútú Ndiǒxí, te ñǎ díú cuendá mée-í cúú-xí. 18 Te tée cuìní sǎ cǎdá cǎhnu ñaha ñáyiu xii-dé, tée-áⁿ cǎháⁿ-dé nǎcuáa véxi iní mée-dě. Dico yúhú cuìní-í sǎ cǎdá cǎhnú-yu Dútú Ndiǒxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a, te cǎháⁿ ndáá-í te ñǎ túú dǎcuandehnde-í.

19 Te ndíi Moisés ní taxi ndíi tnúhu sǎ sánú ìchi ñaha xii-ndo nacuáa cundecu-ndo, te ñi dùcaⁿ ñǎ túú sàndáá iní-ndó nǎcuáa cǎháⁿ tnúhu-áⁿ. ¿Te ná cuendá cuìní-ndó cǎhni ñaha-ndo xii-í? —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

20 Te ní xáhǎⁿ-yu xii-gá:

—Yucu ñǎvǎha dǎcoto ñaha xii-ó, chi vá yǒo ñⁿ cuìní cǎhni ñaha xii-n —cachí-yu xáhǎⁿ-yu xii-gá.

21 Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Sǎ ñǐ quide-í ñⁿ sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada nduu cuu-xi nduu ndetatú-ó, xǐǎⁿ ío ní cuñúhu

ñaha-ndo xii-í. ²² Te ndíi Moisés ní cachí ndíi sá cuãha-yu señá ñii cue landú tée, dico ñá díú mèe ndíi ní càhu iní ndíi chi ducaⁿ tnàhí ní xóo cada cue ñaní tnáhá-ó dàvá-áⁿ, núu xiãⁿ nchòhó sãha-ndo señá ñii landú tée cuëi cùu-xi nduu ndetatú-ó. ²³ Te ducaⁿ quide-ndo cuendá sá ñà túú nã cumání-ndó nũú tnũhu sá sánú ìchi ñaha xii-ndo ní dándõo ndíi Moisés. ¿Te ná cuendá cúdeéⁿ-ndó nũù-í sá nĩ quide tátna-í tée cùhú nduu ndetatú-ó-í? ²⁴ Te váha váha cada cuendá-ndó, te vá cuendá-ni cáháⁿ-ndó sã yúhú ndècuéchi-í chi ñá túú xìní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

Jèsús xáhaⁿ-gã xii-yu núú vëxi-gá

²⁵ Te dava ñáiyu ñuú Jerusàlén ní ngüita-yu xitnàhá-yu:

—¿Náa ñá díú tõe-áⁿ nándùcu-güedé cahni-güedé?, ²⁶ núu náí-dé nútñii núú chítú nũú tàcá-ãⁿ càháⁿ-dé, te vá yõo cùyii cúñaha xii-dé ìiⁿ tnúhu. Cudana te cue tée cùchiuⁿ sandáá iní-güedé sá díú-dě cúú-dě Crìstú Yaá ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyíú-a. ²⁷ Dico nchoo xìní-ó ndèé ìchi véxi tée-ãⁿ, dico Crìstú ná quixi-gá chi vá yõo ìiⁿ quini ndèé ìchi quixi Yaá-áⁿ —càchí-yu xitnàhá-yu.

²⁸ Te yìhi Jesús xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu danehe-gá ñáiyu, te ní tecú dóho-gá tnúhu càháⁿ-yu. Te níhi ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gã xii-yu:

—¡Ná quini-tu nchòhó ndèé ìchi véxi yúhú! Yúhú véxi-í dico ñá díú sã cúú iní mèe-í, chi Yá Ndiõxí Yaá quidé nchàa-ndi túhú sá váha ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í, te nchòhó ñá túú xìní-ndó-gã. ²⁹ Te yúhú xìní-í-gá chi núú ndécú-gã ní quee-í véxi-í,

te diu mee-gă ní tendaha ñaha-gá véxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

³⁰ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu cuìní-güedé tñii ñaha-güedě xii-gá quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico vá yõo ñíⁿ ní cùyii tñii ñaha xii-gá chi vátá sàá-gá òré tñii ñaha-güedě. ³¹ Dico vâi-yu ní sándáá iní ñáhă-yu xii-gá, te ní xítñàhá-yu:

—¿Nágá cúú sã cádá Crístú ná quìxi-gá-i?, te téé-a ío cuéhé núú sã tá quède-dé véxi. Váa diu téé-a cùu-dé Crístú Yaá ní tendaha Yá Ndiõxí véxi ñuyíú-a —càchí-yu xítñàhá-yu.

Cue téé cùu fariséú cuìní-güedé quíhíⁿ Jèsús vecaá

³² Te ní níhí cue téé cùu fariséú tñúhu nàcuáa càháⁿ ñáyiú cuendá Jèsús, núu ní ndatnúhu-güedé ndihí cue dútú cúnùu, te ní techiùⁿ-güedé cue téé quède cuendá veñúhu cuáháⁿ-güedé cuátñii ñaha-güedě xii-gá ní cùu. ³³ Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Sacú duha nduu cundecu ndihí ñaha-í xii-ndo, te núhú tucu-í núú ndécú tătà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a. ³⁴ Te cuëi na nànducu ñaha-ndo dico vá ná ñihí ñáhá-ndó chi vá sàá-ndó núú cúndècu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁵ Te ní ngüíta ñáyiú isràél xítñàhá-yu:

—¿Ndéé quíhíⁿ-tu téé-a te vá ná ñihí-ó-dě-i? ¿Àdi quíhíⁿ-dé na chítñahá-dé ñáyiú isràél ñáyiú nchíténuu nchaa ñuú xícá cuendá danèhé-dé ñáyiú grìégú? ³⁶ ¿Nása càháⁿ-tu-dé duha càháⁿ-dé: “Nanducu ñaha-ndo te vá nánihí ñáhá-ndó chi vá sàá-ndó núú cúndècu-í”, càchí-tu-dé? —càchí-yu xítñàhá-yu.

Nàcuáa cada Espíritú Yă Ndiõxí iní-ó

37 Te nduu nĩ yáha-ná vico cùu-xi nduu cahnu vihi, te nduu-ãⁿ nĩ ngúnu tníi Jèsús tnuú ñáyiu, te níhi ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Núu ió dava-ndo yìchí-ndó ndùte, te quixi-ndo nũù-í, te coho-ndo. 38 Duha càháⁿ-í chi nchaa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xì-í, te cada-xi iní-yu dàtná ìⁿ núú xíca ndùte, nchaa-ni nduu xica ñá túú yìchí, ducaⁿ càda-xi iní-yu núú cuàháⁿ núú vèxi dàtná càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

39 Te ducaⁿ nĩ cáháⁿ-gá cuèndá sá quíxí Espíritú Yă Ndiöxí ngúndecu ndíhi nchaa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xì-gá, chi sáá nduu ndàa-gá andiu càda cahnu ñaha Tátá-gã xii-gá, te dàvá-áⁿ te quixi Espíritú Yă Ndiöxí cundecu ndíhí-yu.

Ñá ní cùu ìⁿnuú-yu cuèndá tnúhu ní cáháⁿ Jèsús

40 Te dava ñáyiu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ Jèsús ní xítnàhá-yu:

—Ndáá sá tēe-a cùu-dé tēe càchí-yu quixi cáháⁿ tnúhu Yă Ndiöxí —càchí-yu xítnàhá-yu.

41 Te dava tucú-yu xítnàhá-yu:

—Tēe-a cùu-dé Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a —càchí-yu xítnàhá-yu.

Te dava-gá tucú-yu xítnàhá-yu:

—¿Náa ndàa distritú Galileá quixi Crìstú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a? 42 Chi núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi sá Crìstú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a cuu-gá ìⁿ ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, te quee-gá ñuú Belén ñuú méé ndíi Dàvíí, duha càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí —càchí-yu xítnàhá-yu.

43 Te xíǎⁿ nũu ñá ní cùu ìⁿnuú-yu cuèndá Jèsús.
 44 Te davá-yu cuení-yu tñí-yu Jèsús quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico ní ìⁿ-yu ñá túú ní cùyíⁿ-yu tñí ñàhá-yu xii-gá.

Cue tée cùchiuⁿ ñá túú sàndáá iní-güedé Jèsús

45 Te cue tée cuáháⁿ tñí ñaha xii Jesús ní cùu ní ndexìo-güedé núú cuè tée cùu fariséu ndihí núú cuè dútú cúnùu. Te xǎhaⁿ cuè tée cùnùu-áⁿ:

—¿Ná cuèndá ñá ní cǎndeca-ndo tée-ǎⁿ quixi? —
 càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě.

46 Te cue tée ní sáháⁿ chùⁿ ní xáhaⁿ-güedě:

—Ni ìⁿ tée ñá túú xìní-ndí cáháⁿ dàtná cáháⁿ tée-ǎⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě.

47 Te ní xáhaⁿ cuè tée cùu fariséu:

—¿Náa tñàhá nchòhó ní sàndáá iní-ndó tñùhu ndehnde cáháⁿ tée-ǎⁿ? 48 ¿Náa ñá túú xìní-ndó sǎ nì ìⁿ cue tée tàxi tñuní nchúhú, te ni ìⁿ nchúhú cue tée cùu fariséu ñá túú sàndáá iní-ndí tée-ǎⁿ ñǎ? 49 Nchaa ñáyiu tùha ñaha xii tée-ǎⁿ ñá túú sàndáá iní-yu nacuáa cáháⁿ tñùhu sá sánú ìchi ñaha xii-o, dico cuíta nihnú-yu sá dúcáⁿ quidé-yu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii cue tée-áⁿ.

50 Te té Nicòdemú tée ní sáháⁿ niú ní ndatnúhu-dé ndihí Jèsús cúu-dě tñàhá-dé ìⁿ tée fariséu, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

51 —Tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa cundecu-o càchí-xí sá ndéé cundedóho-o nǎsa cáháⁿ tée tàú cuéchi cuèndá cutnùní iní-ó nǎ ní quide-dé, te dǎtnùní cáháⁿ-ó nũu ndisa ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

52 Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Cùu ní cachí sá tñàhá-ò cúu-n tée distritú Galileá nũu ducaⁿ cáháⁿ-n. Dacuàha tutú yódó

tnùní tnúhu Yá Ndiǒxí te quiní-n nàcuáa càháⁿ-xi sá nì ìⁿ tée véxi distritú Galiléa ñá túú càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiǒxí —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě.

⁵³ Ducaⁿ te ndi díⁿ cuănuhú-güedé vehe-güedé.

8

Èⁿ ñadìhí ndécú vîhi cuéchi-xi

¹ Te Jèsús cuáháⁿ-gá yucu Òlívú. ² Te sátá ñí túndaá nduu tnée, te cuáháⁿ tucu-gá veñúhu càhnu sá ìo cùnuu. Te ìo cuéhé ñăyiu ní chítú níhnŭ-yu núú-gă, te ní ngóo-gá ní dănèhé ñáhá-gă xií-yu. ³ Te ní quexìo cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihí cue tée cùu fariséú, te ndèca-güedé ìⁿ ñadìhí ní sáá, te ñaha-áⁿ ñí xiní ñáhă-yu càháⁿ ndihí-aⁿ ìⁿ tée dico ñá díú yì-aⁿ cuu-dé, te ní sanutnì ñaha-güedě xii-aⁿ tnuú nchaa ñăyiu xîndecu núú Jèsús. ⁴ Te ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Mèstrú, ñadìhí-a ní xiní ñáhá ñăyiu xii-aⁿ càháⁿ ndihí-aⁿ ìⁿ tée dico ñá díú yì-aⁿ cuu-dé. ⁵ Te tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés càchí-xi sá yúú cahni-o nchàa ñăyiu dîhí duha quède. Te yòhó, ¿nása càchí-n cùnduu-i? —cachí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶ Duha ní cáháⁿ-güedé chi cuendá sá cuíní-güedé coto ndeé ñáhá-güedě xii-gá nŭu nása cáháⁿ-gá cuendá nùcòo nchihi ñaha-güedě xii-gá ní cáháⁿ-güedě. Te ní ngúnu ndeyi-gá te ní nguíta-gá tée-gă ndihí díquí ndáhá-gă lètrá núú ñúhú. ⁷ Te xicáⁿ tnúhú-ní tùcu-güedé núú-gă nŭu ní ndonehe núú-gă, te ní xáhaⁿ-gă:

—Ndědani càa nchohó te núu ñá túú nă cuéchi quide-ndo te díhna nuu-gă-ndó chĩ cuăha-aⁿ yúú — cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁸ Te ní ngúnu ndeyi tucu-gá téé tucu-gá lètrá núú ñúhú. ⁹ Te sá dúcáⁿ ñĩ xáhaⁿ-gă xii-güedé te ní ndixi túu iní-güedé sá ñà túú quide váha mee-güedě tñahá-güedé, núu da ìⁿ da ìⁿ-güedé ní ndee, te díhna-gá cue téé cùu sacuéhé ñĩ ndee te ní ngúita nchicúⁿ dava-gá-güedé. Te sátá ñĩ ndihí-güedé ní ndee, te ní quendóo mee-nă Jèsús ndihí ñadhí-áⁿ. ¹⁰ Te ní ndonehe núú Jèsús te ní xiní-gá sá ñĩ ndihí-güedé cuáháⁿ te mee-nă ñadhí-áⁿ ñĩ ndóo-aⁿ, te ní xáhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—¿Nděndi cuáháⁿ cue téé cächí sá ñĩ quide-n cuéchi? ¿Ni ìⁿ-güedé ñá ní cùndee tñuhu-güedé quíhíⁿ-n càstiú-va? —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

¹¹ Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii Jèsús:

—Ñáhá, chi ni ìⁿ-güedé ñá ní ndàcu-güedé — cächí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te ni yúhú vá dáquihíⁿ ñáhà-í castiú xii-n. Te vitna te núhú-n te vá cádá-gă-n năndi sá cuèhé sá dúhá —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

Jèsús dándixi túu-gá iní-ó

¹² Te ní cáháⁿ tucu Jèsús núú ñăyiu, te xáhaⁿ-gă xii-yu:

—Yúhú cúu-í dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhe-í ñuyíú-a, te nchaa ñáyiu na chìtnahá ñáhá xii-í, te vá cùndècu-gá-yu ichi cuèhé ichi duha, chi yúhú dándixi túu-í iní-yu cuèndá cutnùní iní-yu nàcuáa

ndùu cuendá Yă Ndiöxí, te cundecu-í ndihí-yu ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

¹³ Te ní xáhaⁿ cuè téè cùu fariséú xii-gá:

—Medì-n caháⁿ-n sǎ cúú-n tǎe váha, te vá yõo ìⁿ-gá chindèè tnúhu ñaha xii-n núu ná téè cùu-n, dico xǎⁿ ñá túú nándíhi-xi —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuèi càháⁿ-í cuendá mée-í dico nándíhi tnúhu càháⁿ-í. Chì yúhú ñaha-í ndèè ichi véxi-í, te xìní-í ndèè ichi núhú-í, dico nchòhó chì ñá túú xìní-ndó ndèè ichi véxi-í, te ni ñà túú xìní-ndó ndèè ichi quíhíⁿ-í. ¹⁵ Te nchòhó chì cuendá-ni càháⁿ-ndó cuendá ñáyiu núu quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu. Te yúhú ñá túú càháⁿ-í cuendá ñáyiu núu quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu. ¹⁶ Àdi núu càháⁿ-í dico ìⁿ tnúhu ndáá càháⁿ-í chì ñá díú-ní mée-í càháⁿ, chì tnàhá Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a càháⁿ-gá chindèè tnúhu ñaha-gă xii-í. ¹⁷ Te tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo cachí-xi sá ñu na cundecu úú cue téè càháⁿ ndáá-güedé nàcuáa cùu ìⁿ sá cündǎá, te núu ìⁿ-ni tnúhu na càháⁿ-güedé ndi ndùú-güedé te xǎⁿ nándíhi-xi, duha càchí tnúhu-áⁿ. ¹⁸ Te díu-ni ducaⁿ cùu-xi yúhú chì càháⁿ-í ìⁿ tnúhu ndáá sá cúú-xí mée-í, te díu-ni dàtná càháⁿ-í càháⁿ Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁹ Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te ndèè ndécú Tǎtà-n-í? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu dìcò xìní-ndó yòo cuu yúhú-á te ducaⁿ te quiní-ndó Tǎtà-í. Te ni yúhú ñá túú xìní-ndó

yòo cuu-í nũu xíǎⁿ ñá túú xìní-ndó Tătà-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰ Duha ní cáháⁿ Jèsús nini dàcuaha-gá ñáyiú xití veñúhu núú ndécú àlcanciá díhúⁿ. Te vá yòo ìⁿ ni cùyi tni ñaha xii-gá chi vátá sàá-gá òré tni ñaha-güedě.

Ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Jesús vá ndácú-yu quíhíⁿ-yu núú nùhú-gá cundecu-gá

²¹ Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Yúhú nùhú-í te nanducu ñàha-ndo te vá nánhí ñáhá-ndó, te cuú-ndó nũu yíca cuèchi-ndo, chi vá ndácú-ndó sàá-ndó nũu nùhú-í cundecu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²² Te ní xitnàha cue téé isràél:

—¿Te náa cahni-dé méé-dě nũu càchí-dé sá vǎ ndácú-ó sàá-ó nũu quíhíⁿ-dé-ǎⁿ? —càchí-güedé xitnàha-güedé.

²³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Nchòhó chi cue téé ñuyíú-a cùu-ndo, núú ío ñùhu iní-ndó sǎ ío ñuyíú-a. Te yúhú chi téé núú ñinu cùu-í nũu xíǎⁿ ñá túú sǎ ío ñuyíú-a ñùhu iní-í. ²⁴ Te xíǎⁿ nũu càchí-í sá cùú-ndó nũu yíca cuèchi-ndo, chi ñá cuiní-ndó quindáá iní-ndó sǎ yùhú véxi cuuⁿ-í andiú, te núú xíǎⁿ diú-ni núú yíca cuèchi-ndo cùú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵ Te ní xícaⁿ tnùhú-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě:

—¿Te ná cúú yòhó nũu ducaⁿ càháⁿ-n-í? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Sa ní cachí tnùhu-í xii-ndo nděé díhna —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁶ Te xǎhaⁿ tùcu-gá:

—Ndècu cuéhé tnũhu cáháⁿ-í cada ndáá-í cuendá nchòhó. Te Tàtá-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a càháⁿ-gá tnúhu ndáá, te tnúhu càháⁿ yúhú ñuyíú-a cùu-xi tnúhu ní cáháⁿ-gá ní xíndedóho-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁷ Te mee-güedě ñá túú ní tècú tnùn-í-güedé sá cuendá Dútú Ndiöxí ní cáháⁿ Jèsús. ²⁸ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Òré ná catá cãa ñaha-ndo xii yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchãa-ndo núú cùrúxí cahni ñaha-ndo, te òré-áⁿ cutnùn-í iní-ndó yòo cuu-í, te ñá túú quide-í sá cúú iní mée-í, chi yúhú càháⁿ-í nãcuáa ní dánèhé ñáhá Tàtá-í ²⁹ Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í. Te ñu-gá ndécú ndihi ñaha-gá xii-í, te ñá túú dàña nihnu ñaha-gá chi quide-í nchaa nãcuáa cùu iní-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁰ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá nũu ío vãi ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-gá.

Ñáyiú sándáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ndihi ñáyiú ndècu ichi cuéhé ichi duha

³¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii ñáyiú isràél ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-gá:

—Te núu vá dáñá ndèé-ndó càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í, te cuu ndisa-ndo cuè téé tnáhá tnúhu ndihi-í, ³² te tecú tnùn-í-gá-ndó tnũhu ndáá, te ducaⁿ te cácu nihnu-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

³³ Te ní xáháⁿ-yu:

—Nchúhú cúú-ndí cue ñaní tnáhá ndihi Àbrahám, te ni ñíⁿ nduu ñá túú ndèé sácündedí nihnu-ndí ndoho tnáhá-ndí nũu cáchí-ö sá dàcácu nihnu ñaha-n xii-ndí —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

³⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá tàxi tnuní ñáhá-nǎ-xi xii-yu. ³⁵ Te cue ñáyiu xinu cuechi te vá cúú ñⁿ-ná cuú-yu ndihi ñáyiu dii vèhe-xi xinu cuechí-yu, dico cue déhe ñáyiu dii vèhe-xi-áⁿ chi ñⁿ-ni cùu ndihi ñaha-güexi xii-yu. ³⁶ Te núu yúhú Yaá cúú Dèhe Yá Ndiöxí dàcácu nihnu ñaha-í xii-ndo núu nchàa yicá cuèchi-ndo, te ndáá sá nchòhó cácu nihnu ndisa-ndo. ³⁷ Te yúhú sa xiní-í sá nchòhó cúú-ndó ñàní tnáhá ndïi Àbrahám, te dìcò-ni sá ñǎ tnàhá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í núu xiǎⁿ cuìní-ndó càhni ñaha-ndo. ³⁸ Te yúhú càháⁿ-í nàcuáa ní dánèhé ñáhá Tǎtà-í, te nchòhó quidé-ndó nàcuáa càháⁿ tǎtà-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

³⁹ Te ní xáhǎⁿ-yu:

—Ndíi Àbrahám cúú tǎtà-ndǐ —càchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núu ndisa ñàní tnáhá ndïi Àbrahám cúú-ndó, te cada-ndo nàcuáa ní xóo cada ndíi ni cùu. ⁴⁰ Te yúhú cuèi càháⁿ-í ñⁿ tnúhu ndáá nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiöxí càchí tnúhu-gá xii-í, te cuìní-ndó càhni ñaha-ndo. ¡Dico ndíi Àbrahám chi ñá túú dùcaⁿ ni quide ndíi! ⁴¹ Te nchòhó quidé-ndó nàcuáa quide tǎtà-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Te ní xáhǎⁿ-yu:

—Nchúhú, ñá túú yàyacáⁿ ndécú tǎtà-ndǐ, chi ñⁿdìi Yá Ndiöxí cúú tǎtà-ndǐ —càchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-gá.

⁴² Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núu dìcò Yǎ Ndiöxí ndisa cùu Tǎtà-ndó te cuu iní ñáhá-ndó xì-í ní cùu chi yúhú ní quee-í núu

ndécú-gă véxi-í ñuyíú-a. Te ñá túú vēxi-í sá cúú ìní mée-í, chi mee-gă ní tendaha ñaha-gá véxi-í. ⁴³Te ñá túú tècú tñuní-ndó tñũhu càháⁿ-í chi ñá túú tñahá ìní-ndó. ⁴⁴Te nchòhó chi tătá-ndó cùu yucu ñávãha núu cùdíí ìní-ndó quide-ndo nchaa nacúáa cùu ìní-xi, chi ndée òré ní ngáva ñuyíú ducaⁿ-ni ndècu-xi dacáháⁿ-xi ìní-ndó sàhni tñaha-ndo. Te ñá ìíⁿ ndùu cáháⁿ-xi ìíⁿ tñũhu ndáá chi ñá túú xìca-xi ichi ndáá, chi mee-ni ìchi tñũhu ndehnde xìca-xi chi ducaⁿ ìní-xi. Te dũu-xi dàcahu-xi ìní-ndó dàcuandehnde-ndo. ⁴⁵Te yúhú càháⁿ-í tñũhu ndáá te ñá túú cuìní-ndó quìndáá ìní ñáhá-ndó. ⁴⁶¿Te ndèdacàa nchohó xìní-ndó sá quidè-í ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá-í?, te yúhú ñá túú nã quidè-í chi càháⁿ ndáá-í, ¿te ná cuèndá ñá túú cuìní-ndó quìndáá ìní-ndó tñũhu càháⁿ-í? ⁴⁷Te nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiõxí, ñáyiú-áⁿ sácũndedóho-yu nchaa tñũhu càháⁿ-gá. Te nchòhó chi ñá díú ìchi Yá Ndiõxí ndécú-ndó núu ñá túú sácũndedóho-ndo tñũhu càháⁿ-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xíí-yu.

Díhna-gá Cristú sa ndècu dacúúxí ndĩ Abrahám

⁴⁸Te ní xáhaⁿ ñáyiú isràél:

—Váha-ni càháⁿ-ndí sá tẽe samaritánú cúú-n, te yucu ñávãha ndècu ndihí-n —cachí-yu xãhãⁿ-yu xii-gá.

⁴⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú, ñá túú yùcu ñávãha ndècu ndihí-í, chi Tătá-í quidé càhnu-í, te nchòhó da cùu úhú ìní ñáhá-ndó xìi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xíí-yu.

⁵⁰Te xáhaⁿ tùcu-gá:

—Yúhú, ñá túú càchí-í sá cádá càhnu ñaha-ndo, dico Dútú Ndiõxí cuìní-gá sá cádá càhnu ñaha-ndo

xii-í. Te mee-gă cáháⁿ-gá nõu ndëdacàa-ndo quide váha, te ndëdacàa-ndo ñá túú quide váha. ⁵¹ Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na tn̄i tnúhu cãháⁿ-í te vá cuíta nihnú-yu —cächí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵² Te ní xáhaⁿ tùcu ñáyiu isràél:

—Vitna te ní xiní ndáá-ndí sá yùcu ñávãha ndècu ndihí-n, chi ndíi Àbrahám ndihí nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha ñi xíhí-güedé, te yòhó cächí-tu-n sã ncháá ñáyiu na tn̄i tnúhu cãháⁿ-n te vá cùú-gá-yu. ⁵³ ¿Náa ío-gá cãhnu cuu-ó dàcúúxí ñàní tnáhá-ndí ndíi Àbrahám-ãⁿ? Téé-áⁿ dai ní xíhí-dé ndihí cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha. ¿Te yòhó nágá-tu cùu-n te vá cùú-n cãháⁿ-n-i? —cachí-yu xãhãⁿ-yu.

⁵⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu dicó mèe-í quidé cãhnu-í mèe-í ñá, te ñá túú nãndíhi sá quidè-í nõu ducaⁿ. Dico Tãtà-í quidé cãhnu ñaha-gá xii-í, te ñiu-ni Yaá-áⁿ cächí-ndó cùu Ndióxi-ndó. ⁵⁵ Te nchòhó chi ñá túú xìní-ndó-gã. Te yúhú chi xìní-í-gá. Te núu na cächí-í sá ñà túú xìní-í-gá te dàcuandehnde-í dàtná ndehnde mèe-ndo. Te yúhú chi xìní ndisa-í-gá te tn̄i-í nchaa tnúhu cãháⁿ-gá. ⁵⁶ Te ndíi Àbrahám ñàní tnáhá-ndó ñi xíndecu ndéé sanaha ío ní cudíi ñni ndíi sá quini ñáhá ndíi xii-í, te ní sãá nduu ñi xiní ñáhá ndíi xii-í nõu ío ní cudíi ñni ndíi —cächí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁷ Te ní xáhaⁿ ñáyiu isràél xii Jèsús:

—Ni vãtã cùhúⁿ-gã-n ùdico úxí cuíá-n te cächí-n sã ñi xiní-n ndíi Àbrahám, te ní cunaha vìhi ní xíhí ndíi-áⁿ —cächí-yu xãhãⁿ-yu xii-gá.

⁵⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã cùmání-gã cundecu ndí-án ñuyú-a te yúhú sa ndècu-gá-í — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

⁵⁹ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá nõu xíãⁿ ní quehéⁿ-yu yúú cuãha ñàhá-yu xii-gá ní cùu, te ní nguívãha-gá nõu-yu te ní quee-gá xití veñúhu cuáháⁿ-gá.

9

Jèsús quidé tãtna-gá ñⁿ tée cuàá

¹ Te núú xicá cùu Jesús ní naníhí-gã ñⁿ tée cuàá, te sa ducaⁿ tnàhí càa núú-dě ní cacu-dé. ² Te ní xáhaⁿ cuè tée xica cuu ndihí-gá xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná cuendá dàcáⁿ cuàá tée-ãⁿ ní cacu-dé? ¿sá cuendá nchaa yicá cuèchi tãtá-dě, ãⁿ sã cuendá nchaa yicá cuèchi nãná-dě, ãⁿ sá cuendá nchaa yicá cuèchi mee-dě dàcáⁿ cáá-dě ní cacu-dé? —cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ni ñà díú sã cuendá nchaa yicá cuèchi mee-dě, te ni ñà díú sã cuendá nchaa yicá cuèchi tãtá-dě, te ni ñà díú sã cuendá nchaa yicá cuèchi nãná-dě, chi mee Yã Ndiõxí ní cuiní-gá sá dúcáⁿ cunduu-dé sáá-dé ñuyú-a cuendá sá ñuyú-a quini ñáyu nása cada ñaha Yã Ndiõxí xii-dé ndúha núú-dě. ⁴ Te vitna ió-gá nduu cùyica sá cadà-í nchaa chiúⁿ ní táhú Yáá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a, chi sáá nduu te vá ndácú-gã-í cada-í chiúⁿ-gá. ⁵ Te ñini ndècu-gá-í ñuyú-a te dândixi túu-í iní nchaa ñáyu cuendá cutnùní iní-yu nacuáa nduu cuendá Yã Ndiõxí —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶ Te sátá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá, te ní sati-gá díí-gá núú ñúhú te ní dácá-gǎ luha ñuhu ní cuáha ndéhyú, te ndéhyú-ǎⁿ nǐ dácánùu-gá ndúú xio núú tǎe cuàá-áⁿ.

⁷ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Quíhíⁿ-n nàquete-n núú-n ndùte tanquí Silòé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé. Te Silòé-áⁿ quée-xí tnùhu mèe-yu: Tée xica chiuⁿ.

Te ní sáháⁿ tée cuàá-áⁿ nǐ naquete-dé núú-dě, te òré ní ndexìo-dé te sa ndèhe-dě. ⁸ Te nchaa ñáyiu ndècu yatni núú ndécú-dě ndihì nchaa ñáyiu xìní ñáhá xii-dé núú xìcáⁿ ndàhú-dé ní xítnàhá-yu:

—¿Náa ñá díú tǎe-ǎⁿ ní xóo cácaⁿ ndàhú-dé? —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁹ Te davá-yu càchí-yu sá díú-dě, te davá-yu càchí-yu sá ñà díú-dě, dico ducaⁿ càa-dé, càchí-yu xítnàhá-yu.

Dico mee-dě ní xáhaⁿ-dě xií-yu sá díú-dě.

¹⁰ Te ní xìcáⁿ tnúhǔ-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Nása ní cuu núu ní ndúha núú-n ndèhe-n vitna? —cachí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹¹ Te ní xáhaⁿ-dě:

—Tée nàni Jesús-ǎⁿ ní cadúha-dé luha ndéhyú te ní dácánùu-dé núù-í, te ní táúchíúⁿ-dě ní sáháⁿ-í tànquí Silòé ní naquete-í núù-í, te òré-áⁿ nǐ cuu cundehe-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

¹² Te ní xìcáⁿ tnúhú tùcú-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Te ndéé ndécú tǎe-áⁿ? —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Ñá túú xìní-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Cue tée cùu fariséú ndátnùhu-güedé ndihì tée ní ndúha núú-xi

¹³ Te ndèca-güedé téé ní ndúha núú-xi-áⁿ cuǎháⁿ núú cuè téé cùu fariséú. ¹⁴ Te cuèndá sá ndùu ndetatú-yu ní cadúha Jèsús ndéhyú nǐ dácánùu-gá núú tée-áⁿ te ní ndúha, ¹⁵ xǎáⁿ núu ní xícáⁿ tnúhú cuè téé cùu fariséú núú-dě, te xǎhaⁿ-güedě:

—¿Nása ní cuu ní ndúha núú-n? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní xǎhaⁿ-dě xii-güedé:

—Íⁿ téé ní dácánùu-dé ndéhyú núù-í te ní sáháⁿ-í ní naquete-í, te ní cuu ndèhe-í vitna —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁶ Te dava cue téé cùu fariséú ní xítnáha-güedé:

—Ñá díú Yǎ Ndiǒxí ní tëndaha ñaha-gá xii téé-ǎⁿ véxi-dé núu duha quède-dé nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, te ñá túú sàndáá iní-dé canehe íí-dě nduu ndetatú-ó —càchí-güedé xítnáha-güedé.

Te dava-güedé ní xítnáha-güedé:

—¿Nása ndacu-dé cada-dé sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada te núu cùu-dé téé yícá cuèchí? —càchí-güedé xítnáha-güedé.

Te ñá túú ní cùu ìⁿnuu-güedé tnúhu ní cáháⁿ-güedé. ¹⁷ Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-güedé núú tée ní ndúha núú-xi-áⁿ, te xǎhaⁿ-güedě:

—Te yòhó, ¿nása càchí-n cuèndá téé ní quide tátna núú-n te ní ndúha? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní xǎhaⁿ-dě:

—Yúhú càchí-í sá íⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí cúú-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁸ Dico cue téé isràél ñá ní sàndáá iní-güedé sá cuàá-dé ní cùu, chi cuèndá sa ní ndúha núú-dě ní xiní ñáhá-güedě, te xǎáⁿ núu ní cana-güedé tátá-dě

ndihî năná-dě, ¹⁹ te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-yu, te xăhaⁿ-güedě:

—¿Diu tée-a déhe-ndo tée cächí-ndó cuàá-dé ní cacu-dé-ăⁿ? ¿Te nása ní cuu ní ndúha núú-dě? — cächí-güedé xăhaⁿ-güedě xií-yu.

²⁰ Te ní xáhaⁿ tătá-dě ndihî năná-dě:

—Diu déhe-ndí cúú-dě te sa cuàá ndisa-dé ní cacu-dé, ²¹ dico ñá túú xìní-ndí nása ní cuu ní ndúha núú-dě, te ni ñà túú xìní-ndí yoo ní guide tátna. Chí cacăⁿ tnúhú núú méé-dě xiăⁿ núu sa sàcuéhé-dě, te na cáháⁿ-dé núu nása ní cuu ní ndúha núú-dě —cächí-yu xăhăⁿ-yu xii-güedé.

²² Duha ní cáháⁿ tătá-dě ndihî năná-dě ní xăhăⁿ-yu xii-güedé cuëndá sá yúhú-yu cue tée cùnuu núú ñăyiu isrâél, chi cue tée-ăⁿ sa ní ndatnúhu-güedé ní cuu ĩⁿnuu-güedě sá núu ndédacàa ñăyiu na cáháⁿ sá Jêsús cúú-gă Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a, te vá dáñá-gă-güedé quíhu-yu veñúhu. ²³ Núu xiăⁿ ní xáhaⁿ tătá-dě ndihî năná-dě sá ná cacăⁿ tnúhú-güedě núú méé-dě chi sa sacuéhé-dě.

²⁴ Te xiăⁿ núu ní cana tucu-güedé tée ní ndúha núú-xi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-güedě:

—Cáháⁿ-n ĩⁿ tnúhu ndáá chi Yá Ndiöxí ndéhé ndĭ-gá nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-n, chi nchúhú xìní-ndí sá dícó ĩⁿ tée ndècu yícá cuëchi-xi cùu tée cächí-n ñí guide tátna núú-n —cächí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

²⁵ Te ní xáhaⁿ-dě:

—Yúhú, ñá túú xìní-í te núu tée ndècu yícá cuëchi-xi cùu-dé àdi ñáhá. Dícó-ni sá xìní-í sá cuàá-í ñí cùu te vitna ní cuu cundehe-í —cächí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

26 Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-güedé núú-dě, te xăhaⁿ-güedě:

—¿Nása ní quide ñaha-dě xii-n te ní ndúha núú-n-í? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

27 Te ní xáhaⁿ-dě:

—Yúhú sa ní cáháⁿ-í te ñá túú quide cuendá-ndó. ¿Te ná cuendá cuíní-ndó càchí tnúhu-ni tucu-í? ¿Á tnàhá-ndó cuíní-ndó quindáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-dé? —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

28 Te ní cudééⁿ-güedě núú-dě, te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Te núu yòhó cuíní-n chinchícúⁿ-n tée-ăⁿ te cuàháⁿ, dico nchúhú chi canchicúⁿ nihnu nahi-ni-ndí nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. 29 Te nchúhú chi nàha-ndí sá Yă Ndiöxí ní cáháⁿ ndíhi-gá ndíi Moisés, dico tée càchí-n-ăⁿ chi ni ñà túú xìní-ndí ndéé tée cùu-dé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

30 Te ní xáhaⁿ tée ní ndúha núú-xi-áⁿ:

—¿Te náa ñá díú nchòhó càchí-ndó să ïo túha-ndo? Te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó să ñà túú xìní-ndó ndéé tée cùu-dé, te díu-dé ní quide tátna-dé núú-í ní ndúha —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

Te xăhaⁿ tùcu-dé:

31 —Xìní-ó să Yă Ndiöxí ñá túú tédóho-gá tnúhu càháⁿ ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi nchaa ñáyiu quide cahnu ñaha xii-gá te quidé-yu nchaa nàcuáa cùu iní-gá, te ñáyiu-áⁿ tédóho-gá tnúhu càháⁿ-yu. 32 Te ñá ííⁿ ndùu cáháⁿ ñáyiu cuendá ííⁿ tée cada tátna núú ííⁿ ñáyiu cuàá ndéé ní cacu-xi te ndúha. 33 Te núu ñá díú mèe Yă Ndiöxí ní tëndaha ñaha-gá xii tée-ăⁿ véxi-dé ñá, te

vá ndácú-dě cada tátna-dé núù-í ní cùu —cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Dico yòhó ndèé yatni vài cuéchi sa ta quìde-n véxi, ¿te vitna nacanú ichi ñaha-n xii-ndí cáháⁿ-n-ǎⁿ? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní queñuhu ñaha-güedě xii-dé tnuú-güedé ñá túú ní dàña-gá-güedé níhí tnáhá ndìhi ñaha-dé xii-güedé.

Ñáyiú ñá túú ndìxi túú iní cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu

³⁵ Te ní níhí Jèsús tnúhu sá ñi queñuhu-güedé téé ní cuhú núú-xi-áⁿ tnuú-güedé cuendá sá vǎ tnáhá tnúhu ndìhi ñaha-gǎ-dé xii-güedé, te ní naníhí ñáhá-gǎ xii-dé te ní xáhaⁿ-gǎ:

—¿Sàndáá iní-n Dèhe Yá Ndiöxí-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

³⁶ Te ní xáhaⁿ tée ní cuhú núú-xi-áⁿ:

—Mèstrú, cachí tnúhu núu ndèé ndécú tée-áⁿ cuendá quíndáá iní-í-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

³⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sa xìní-n-dé chi ñu-dé cúú yǔhú téé ndàtnúhu ndìhi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁸ Te ní ngüíñí xítí-dě núú-gǎ, te ní xáhaⁿ-dě:

—Xítóhó Jesucristú, sàndáá iní ñáhà-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

³⁹ Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús:

—Yúhú véxi-í ñuyíú-a cada ndáá-í cuéchi ñáyiú. Te nchaa ñáyiú ñá túú quìde váha cùú-yu dàtná ñá ñáyiú cuáá, dico nchaa ñáyiú cùtnuní iní-xi sá ñà túú quìde váha, te núu na quíndáá iní-yu tnúhu càháⁿ-í, te cada iní-ndó sǎ dàtná sá ñi

nacaáⁿ núŭ-yu chi tñí-yu tnúhu càháⁿ-í. Te ñáyiú cächí sá quidé vǎha vá núu núu-yu cuéchi-yu chi quesàhá-yu sá ïo ndáá quidě-yu, ñáyiú-áⁿ cúŭ-yu ðàtná ìⁿ ñáyiú cuàá, chi vá ndíxí túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu, te vá tñí-yu tnúhu càháⁿ-í —cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁰ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu ní cáháⁿ ìⁿ úŭ cue téé cùu fariséú, te xáhaⁿ-güedě:

—¿Te náa tñàhá nchúhú cuàá-ndí cáháⁿ-n-ǎⁿ? —
cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ðicó nchòhó cuàá-ndó ñá, te vá cúndècu cuéchi-ndo ni cùu, dico cächí-ndó sǎ ndéhé-ndó ìⁿ sá quidé-ndó te ñà ndàá, núu xǎⁿ ío ndècu cuéchi-ndo.

10

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá cùrrálí mběé

¹ Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ìⁿ téé ñà túú quíhu ndàa yuyehe ìⁿ currálí mběé, te cùtexínu-ni na cuídó-dé, téé-áⁿ cúú-dě ñádúhú. ² Dico téé quíhu ichi yèhe currálí-güedi, téé-áⁿ cúú-dě xítóhó-güedi. ³ Te téé ndéé yèhe currálí-güedi nàcaáⁿ-dé te cuánguìhu xítóhó-güedi te ní cáháⁿ-dé, te ní nucúhuⁿ ndudú ñáhá-güedi xii-dé. Te ní cáháⁿ díú-dě-güedi te ní queñuhu-dé-güedi cùrrálí. ⁴ Te sátá ñí quee-güedi cùrrálí, te ní ngódó núú-dě núú-güedi, te ní ngúita nchicúⁿ ñáhá-güedi xii-dé chi ní nucúhuⁿ ndudú ñáhá-güedi. ⁵ Te ñà túú chinchícúⁿ-güedi ìⁿ téé tàtú, chi núcúhuⁿ ndudú-güedi sá ñà díú xítóhó-güedi cùu-dé, núu xǎⁿ xínú-güedi núú-dě —cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

6 Duha ní cáháⁿ Jèsús cuendá sá cuení-gá dacuàhá-yu tnúhu-gá ní cùu, dico ñá ní tècú tnùnì-yu nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá.

Jèsús cúú-gǎ dàtná ìⁿ toli

7 Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ yúhú cúu-í dàtná ìⁿ yèhe currálí núú ndìhu cue mbéé.

8 Te nchaa cue téé sa yòdo nuu-gá ní quixi ní dándàhú-güedé ñáyiù cùu-güedé dàtná ñádúhú dùhu-güedé cue mbéé ní cùu, dico ñá ní quide cuendá ñáhá-güedi xii-güedé, chi ní cutnùnì iní-güedi sá ñà díú xítóhó-güedi cùu-güedé. 9 Te yúhú cúu-í dàtná yuyèhe currálí cue mbéé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-í chi nchaa ñáyiù na tùha ñaha xii-í te naníhí tàhú-yu. Te cùú-yu dàtná cue mbéé quiti xíquee cùrrálí-xi cuáháⁿ-güedi núú cáá ité caxi-güedi, te dàtnùnì cuándihu-ná-güedi cùrrálí, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùú-yu.

10 'Ñádúhú òré véxi-dé chi dùhu-dé, sàhni-dé te dànaa-dé mbéé, dico yúhú chi véxi-í cuendá sá nánihí tàhú-ndó te ío cudí iní-ndó cùnu cuechi-ndo núú Dütú Ndiõxí ñi caa ñi quíhíⁿ. 11 Te yúhú cúu-í dàtná ìⁿ toli téé ío nèhe cuendá mbéé-xi, chi téé-áⁿ cuèi na cùú-dé sá cúú-xí mbéé-dé cuendá-nǎ sá ná cǎcu-güedi. 12 Te núu ìⁿ téé na còto ñaha xii-güedi, te téé-áⁿ cuendá-ni sá ñúhú yǎhu-dé xító-dě-güedi. Te núu na quíní-dé sáá ìⁿ quiti dééⁿ te dàña-dé-güedi xínu-dé, te ndìhi-güedi xité nuu ñaha quiti dééⁿ-ǎⁿ, chi ñá díú mèi xítóhó-güedi cùu-dé. 13 Chi cuendá-ni sá ñúhú yǎhu-dé xító-dě-güedi núu ñá túú nǎ ndìhú iní-dé cuèi na dàndìhi ñaha quiti cuihna. 14 Te yúhú

cùu-í dàtná ìⁿ tée ío váha xìto mbéé-xi, chi tée-án da ìⁿ da ìⁿ-dì xìní-í-dé nàcuáa ndăa-dì, te ducaⁿ xìní ñáhá-güèdì xii-dé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yúhú ndìhì nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xì-í, chi yúhú xìní-í-yu te ducaⁿ mée-yu xìní ñáhă-yu xii-í.

15 'Te ðiu-ni ducaⁿ cùu-í ndìhì Tătà-í, chi xìní ñáhá-gă xii-í te xìní-í-gá. Te sáá nduu cùu-í cuendá nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xì-í. 16 Te ndècu-gá ñáyiu vátá quìndáá iní ñáhá-gă xii-í. Te xìni ñuhu-xi cundedóho-yu tnúhu-í te quìndáá iní ñáhă-yu cuendá ìⁿ-nă ichi cuú-yu, te ducaⁿ cùndecu ìⁿ-ná tée coto ñaha xì-yu cuu-dé dàtná ìⁿ tòlí-yu, te tée coto ñaha xì-yu-án cúú yúhú.

17 'Te Tătà-í ío cùdí iní ñáhá-gă xii-í cuendá sá sáá ìⁿ nduu te cuú-í, te cuú-í chi ducaⁿ càchí iní-í, te ñá díú sã cúú iní ñáyiu ñuyíú-a cuú-í, te cuú-í dico ndoto-í. 18 Te vá yôo ìⁿ te ndacu cahni ñaha xì-í, te núu ñá díú sã cúú iní mée-í cuú-í. Te dàtná-ni cùu iní-í sá cùú-í te ðiu-ni ducaⁿ ndòto-í chi ducaⁿ ñí cachí Tătà-í Dútú Ndióxi cunduu — càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

19 Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá te ñá ní cùu ìⁿnuu tucu ñáyiu isràél. 20 Te davá-yu ní xítñahá-yu:

—¿Ná cuendá sàndáá-tu iní-ndó tnúhu càháⁿ tée-ăⁿ, te yucu ñávăha ndècu ndìhì-dé, lúcú tée-ăⁿ? —càchí-yu xítñahá-yu.

21 Te davá-yu ní xítñahá-yu:

—¿Náa xìní-ndó ìⁿ tée ndècu ndìhì yucu ñávăha duha váha càháⁿ-dé? ¿Náa xìní-ndó núu ndàcu yucu ñávăha cađa tátna-xi núu ìⁿ tée cuáá te ndúha? —càchí-yu xítñahá-yu.

Ñáyiu isràél dáquèe tíhŭ-yu Jèsús

22 Te ndi tnahá cuía ndádá càhnú-yu vico veñúhu càhnu sá ïo cùnuu ñuú Jerusalén, te mei yóo quidé v̄xiⁿ-xi quidé-yu vico-áⁿ. 23 Te corrèdór veñúhu-áⁿ nání-xí Sàlomón, te xíáⁿ xícá cùu Jesús. 24 Te ní chítú níhnú ñáyu isràél núú-gă, te ní xáhăⁿ-yu:

—¿Ná ndéé òré cachí tnúhu ndáá-n, te núu sá Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiõxí véxi ñuyíú-a cùu-n, àdi ná téé cùu-n?, cáháⁿ-ni-n —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-gá.

25 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sa ní cachí tnúhu-í te ñă sàndáá iní-ndó, te ndèhe-ndo sá vái nùú să quidè-í sá ñi táuchíúⁿ Tătà-í cada-í, te cùu-xi ñⁿ sá cútnùní iní-ndó ñă téé cùu-í. 26 Dico nchòhó ñă sàndáá iní-ndó, chi ñă túú cùu-ndo ñáyu ní chitnahá ñáhá xì-í. 27 Chi nchaa ñáyu ní chitnahá ñáhá xì-í cùú-yu dàtná cue mbéé quitì x̄ndecu ndihì xítohó-xi chi nùcúhuⁿ ndudú-güedi xítohó-güedi, te ducaⁿ nàquiní ñáhá-ní xítohó-güedi xii-güedi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyu ní chitnahá ñáhá xì-í. 28 Te yúhú cada-í te nduu táhũ-yu cundecu ndihì ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ te vá ñⁿ ndùu-gá cuíta nihnú-yu, te ni vă yóo ñⁿ ndacu naquendéé ñáhá xii-yu ndaha-í. 29 Chi Tătà-í ní taxi cuendá ñáhá-gă xii-yu. Te ío cùnuu-gá nũu xíáⁿ vá yóo ñⁿ ndacu naquendéé ñáhá xii-yu ndaha-gá. 30 Yúhú ndihì Tătà-í Dútú Ndiõxí ñⁿ-ni cùu-ndí —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

31 Te ní queheⁿ tucu ñáyu isràél yúú cuăha ñàhá-yu xii-gá ní cùu.

32 Te ní xáhaⁿ-gă xii-yu:

—Ío cuéhé să văha ní quide-í núú-ndó ñi chindee ñàha Tătà-í Dútú Ndiõxí. ¿Te ndèdacàa sá ñă tnahá

iní-ndó nõu cuení-ndó cuãha ñaha-ndo yúú xii-í-i?
—càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

³³ Te ní xáhaⁿ ñãyiu isràél:

—Ñá díú cuèndá nchaa sá vãha ni quide-n
cuiní-ndí cuáha ñaha-ndí yúú xii-n, chi ìⁿ dì-ni sá
ío càháⁿ úhú-n cuèndá Yã Ndiõxí. Te dicó ìⁿ tée
ñuyíú-a cùu-n te càchí-n sá cùú-n Ndiõxí—càchí-yu
xãhãⁿ-yu xii-gá.

³⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núú tütú Yã Ndiõxí sá ndécú ndìhì-ndo
cáháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá:
“Nchòhó quidé-ndó nõù-í”, duha ní cachí-gá.
³⁵ Te nàha-o sá vã cùú quèhndé nihnu-o tnũhu yòdo
tnuní núú tütú Yã Ndiõxí, chi mee-gã ní cachí-gá sá
cádã-yu núú-gã, te vá càchí-ó sã ñã ndáa. ³⁶ Te núu
ducaⁿ ñí cáháⁿ-gá sá nõú-gã quidé nchaa ñáyiu ní
sándáá iní ñáhá xii-gá ñá, ¿te ná cuèndá cúdèéⁿ-ndó
nũú yũhú sá càchí-í sá cùú-í Déhe-gá? Te mee Yã
Ndiõxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í ñuyíú-a sá
cádà-í chiuⁿ-gá. ³⁷ Te núu ñá túú quide-í nàcuáa
ní táuchíúⁿ Tãtà-í cada-í ñá, te vá quindáá iní
ñáhá-ndó. ³⁸ Te núu quide-í ñá, te cuèi vá quindáá
iní ñáhá-ndó xii mee-í dico quindáá iní-ndó nchaa
chiuⁿ quide-í. Ducaⁿ te cutnùnì ndáá iní-ndó sã
Yã Ndiõxí ndécú ndìhì-í te ìⁿ-ni cùu-ndí—càchí-gá
xáhaⁿ-gã xií-yu.

³⁹ Te ní cuiní-güedé tnì ñaha tucu-güedé xii-gá
quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico ní xinu núú ñáhá-gã
xii-güedé.

⁴⁰ Te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndàa ìngá xio yúte
Jòrdán núú ñí xóo dacuàndute ndí Juàá ñáyiu ndéé

díhna, yàcáⁿ ní xíndecu-gá. ⁴¹ Te yàcáⁿ ío vai ñáyiú ní sáháⁿ ní cáháⁿ ndíhi ñaha xii-gá, te ní xitnàhá-yu:

—Ndíi Juàá, cuèi ñá túú ní quide ndíi sá và yõo tnàhí ndàcu cada dico ndáá ní cáháⁿ ndíi, chi dàtná-ni ní cáháⁿ ndíi quide téa-a —càchí-yu xitnàhá-yu.

⁴² Te yàcáⁿ ío vai-yu ní sándáá iní ñáhă-yu xii-gá.

11

Ní xíhí té Lăzarú

¹ Nnú Bètaniá ní xíndecu ìⁿ té ní xínani-dě Lăzarú. Te càhú víhí ñí tnahá-dé ní cùhú-dé, te ní xíndecu ndíhi-dé cue cúha-dé tá Màriá ndíhi tá Mărta chi xíaⁿ ñúú-yu. ² Te tá Màriá-áⁿ cúú-xí xíchí ñí sódó àcití sáháⁿ tnámí sáhá Jèsús, te ní nadayìchí-xi sáhá-gă ndíhi idi díquí-xi. Te cuendá sá cùhú cúha-yu té Lăzarú, ³ núú ní tendàhá-yu ñáyiú nàha tnúhu cuáháⁿ núú Jèsús, te xăhăⁿ-yu xii-gá:

—Mèstrú, téa ío cùu iní-n ìo càhú tnàhá-dé cùhú-dé —càchí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

⁴ Te sá dúcáⁿ càa tnúhu ní sáá, núú ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Dico cuéhé-ăⁿ chi vá cùú-dé sá cùú dúcáⁿ-dě, chi Yá Ndiõxí cuèní-gá sá quèní-yu nchaa sá cádá-gă cuendá chiñuhu ñáhă-yu xii-gá, te ñiu-ni ducaⁿ chiñuhu ñáhă-yu xii yúhú Déhe-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

⁵ Te cuèi ío cùu iní ñáhă Jèsús xii té Lăzarú ndíhi cue cúha-dé ⁶ dico òré ní níhí-gă tnúhu, te ní cuyaa-gă úú-gá nduu núú ndécú-gă. ⁷ Te ní xáhaⁿ-gă xii cue téa xica cuu ndíhi-gá:

—Na quèhíⁿ tucu-o ñìstrítú Jùdeá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

8 Te ní xáhaⁿ cuè téé xìca cuu ndìhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, vitna-ni cuení cue téé isràèl xĩndecu yàcáⁿ cuáha ñaha-güedë xii-n yúú ní cùu, ¿te cuení-ni tucu-n quíhíⁿ-n-ú? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

9 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Úxúú òré cúú ìⁿ nduu, te núu nduu na càca cuu-o, te ñá túú ñá candaundeé-ó chi cùtnuní núú-ó chi dító. 10 Dico núu niú ná càca cuu-o, te ío ná candaundeé-ó chi vá cùtnuní núú-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

11 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Té Lăzarú téé ío váha tnàhá tnúhu ndìhi-o ñí xídí-dé dico quíhíⁿ-ó chi ndocani-o-dë —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

12 Te ní xáhaⁿ-güedë xii-gá:

—Mèstrú, te núu xídí-dé te váa sa ta ndúha-dé cuáháⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

13 Duha ní cáháⁿ Jèsús, chi té Lăzarú sa ní xíhí-dé te cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní sani iní-güedé sá ñí xídí ndisa-dé. 14 Te Jèsús ní xáhaⁿ ndáá-gá xii-güedé:

—Sa ní xíhí té Lăzarú. 15 Váha-gá sá ñá ní sáháⁿ-í quíngoto-í-dé, chi ndècu ingá chiúⁿ cada-í quiní-ndó, te quíndáá iní ñáhá-gá-ndó xii-í, te vitna na quíhíⁿ-ó núú ndécú yìqui cuñú ndíi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

16 Te té Măxí téé xáhaⁿ-güedë cuáchí ní xáhaⁿ-dë xii dava-gá-güedé:

—Na quíhíⁿ-ó nchàa-o chi yàcáⁿ cuú-ó ndìhi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá cuěi na cùú ñáyiu dico ndotó-yu cundecú-yu ndihí-gá

17 Te òré ní sáá Jèsús ñuú Bètaniá, te ní xáhăⁿ-yu sá sà ní cuu cúmí nduu ní xíhí té Lăzarú. 18 Te ñuú-áⁿ cáá yàtni-ni-gá ñuú Jerusàlén, dàtná cuádava-ná òré cuhuⁿ-o ìchi te saá-ó. 19 Núu xǎⁿ vài ñáyiu isràél ní sáháⁿ-yu ní cáháⁿ ndihí-yu tá Mărta ndihí cùhú-xi tá Măriá, te ní sáñahá-yu tnúhu ndee ìní sá dúcáⁿ nǐ xíhí cúha-yu. 20 Te ní níhí tă Mărta tnúhu sá ñúhú Jèsús ichi cuáháⁿ-gá núú ndécŭ-yu núu ní sáháⁿ-xi ní sátnahá-xi-gá, te cùhú-xi tá Măriá ní ndóo-xi vehe. 21 Te òré ní naníhí tă Mărta Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Mèstrú, te núu dìcó ní xǎndecu-n ìha te vá cùú cúha-ndí ní cùú. 22 Te cuěi vitna te núu ná sá ná càcáⁿ-n nŭú Yă Ndiǒxí te taxi-gá xii-n —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

23 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vá ndihú ìní-n chi ndoto cúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

24 Te ní xáhaⁿ tă Mărta:

—Ndáá chi sa xìní-í sá ndótó-dě ná quǎtnahá nduu ndòto nchaa ñáyiu ní xíhí —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

25 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú dandòto-í-yu cuèndá cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ ná sàá nduu. Te nchaa ñáyiu na quíndáá ìní ñáhá xii-í, te cuěi na cùú-yu dico ndotó-yu cundecu-í ndihí-yu ni caa ni quíhíⁿ. 26 Te nchaa ñáyiu ndècu vívú ñuyíú-a te núu na quíndáá ìní ñáhă-yu xii-í, te cundecu ndihí-í-yu ni caa ni quíhíⁿ.

¿Sàndáá iní-n tnũhu-a ñă? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii tá Mărta.

²⁷ Te xăhaⁿ-xi:

—Mèstrú, sàndáá iní-í, te sàndáá tucu iní-í sá díú-n cùu-n Cristú Déhe Yá Ndiõxí, Yaá ní tendaha-gă véxi ñuyíú-a —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

Jèsús ndàhí-gá núú nĩ nguĩndũxi té Lăzarú

²⁸ Sátá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-xi te ní sáháⁿ ngana-xi cùhú-xi tá Măriá, te dayuhu nĩ xáhaⁿ-xi:

—Yácáⁿ ní quexì Mèstrú, te càna ñaha-dé xii-n —càchí-xi xăhaⁿ-xi.

²⁹ Te sá dúcáⁿ xăhaⁿ cùhú tă Măriá sá cáná ñaha Jesús xii-xi, núu ndĩhi-ni ní xica-xi cuáháⁿ-xi núú ndécú-gă. ³⁰ Te Jèsús vátá quĩhu-gá xití ñuú, chi ndècu-ni-gá núú nĩ sáháⁿ tnahá ñáhá tă Mărta.

³¹ Te ñáyiu isràél ndécú sãñaha tnũhu ndee iní xii tá Măriá ndĩhi cùhú-xi ní sani iní-yu sá cuáháⁿ-xi núú yĩndũxi cúha-xi ndáhyú-xi ní cáháⁿ-yu, núu nchìcúⁿ-yu-xi cuáháⁿ.

³² Te ní sáá tá Măriá núú ndécú Jèsús te ní nguĩñí xítí-xí nũú-gă, te xăhaⁿ-xi xii-gá:

—Mèstrú, te núu dìcò ní xĩndecu-n ìha te vá cùú cúha-ndí ní cùu —cachí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

³³ Te sá nĩ xiní Jèsús ndàhyú tá Măriá ndĩhi ñáyiu isràél nchìcúⁿ ñáhá cuáháⁿ, xĩⁿ ío ní cuyica ìní-gá.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

—¿Ndèé ní taxi ndecu-ndo yìqui cuñú-dé-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

Te ní xáhăⁿ-yu:

—Mèstrú, néhé ná quĩhíⁿ-ó te quiní-n —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-gá.

³⁵ Te ní ndáhyú-gá tñàhá-gá. ³⁶ Te ní xítñàha ñáyiú isràél:

—Súúní cùu iní-dé ndíi ní cùu —cachí-yu xítñàhá-yu.

³⁷ Te davá-yu xítñàhá-yu:

—Tée-a ní quide tátna-dé núú tée cuàá te ní ndúha. ¿Te nása ní cuu núu ñá túú ní quide tátna-dé té Lázará cuendá sá vǎ cùú-dé ní cùu-í? —cachí-yu xítñàhá-yu.

Jèsús dándòto-gá té Lázará

³⁸ Te ío ní cuyica tùcu iní Jèsús òré ní quexìo-gá yuhu yàú núú ñí chihi-güedé yìqui cùñú té Lázará. Te yuhu yàú-áⁿ ndèdí ìⁿ yúú. ³⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Chí xócàni yúú-ǎⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎrta cúha tée ní xihí-áⁿ:

—Mèstrú, sa tucu sàháⁿ-dé chí sa ní cuu cùmí nduu sá ñí xihí-dé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁴⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Náa ñá díú ñí cachí-í sá nǔu na quíndáá iní-n, te quíní-n sǎ ïo càhnu cuu Yá Ndiǒxí? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁴¹ Te ní xócání-yu yúú ndèdí yuhu yàú-áⁿ. Te ní ndacoto-gá andíu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiǒxí:

—Táu, ndàcáⁿ táhù-í núú-n sǎ ñí tédoho-n tnúhu ní cáháⁿ-í. ⁴² Te yúhú sa nàha-í sá ncháá-ni òré ndèdóho ñaha-n xii-í, dico duha càháⁿ-í cuendá sá ná tècú dóho nchaa ñáyiú ndècu iha cuendá quíndáá iní-yu sá díú-n ñí tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii Dútú Ndiǒxí.

⁴³ Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá ndihì Yá Ndiöxí, te níhi ní cáháⁿ-gá xáhaⁿ-gǎ xii téé ní xíhí-áⁿ:

—¡Lázaru, tandèe xíaⁿ! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁴ Te ní ndee téé ní xíhí-áⁿ yaú-áⁿ, te ndùtu dóó cuíñí ndàha-dé ndihì sáhá-dě, te dǎhu tucu ñⁿ dóó nǔú-dě. Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Chí nándàxi-dé te dañà-ndo-dě ná cáca-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Te nchaa ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii tá Màriá cuáháⁿ ío vài-yu ní sándáá iní-yu Jèsús sá ñí xiní-yu nàcuáa ní quide-gá. ⁴⁶ Dico davá-yu ní sáháⁿ-yu núú cuè téé cùu fariséú, te ní caní-yu cuèndú núú-güedé nàcuáa ní quide Jèsús. ⁴⁷ Te cue téé cùu fariséú ndihì cue dútú cúnùu ní natacá-güedé ní xóo-güedé jùndá, te ní xítnàha-güedé:

—¿Nása cada-o?, chi téé-ǎⁿ ío vài sá vǎ yǎo tnahí ndàcu cada quide-dé. ⁴⁸ Te núu na dàña ío te nchaa ñáyiu quíndáá iní ñáhǎ-yu xii-dé, te quixi cue téé ñúú Rómá dangòyo-güedé veñúhu-o te danàa-güedé nchaa ñúú-ó —càchí-güedé xítnàha-güedé.

⁴⁹ Te ñⁿ cue téé-áⁿ nání-dě Caifás, te cùnùu-gá-dé núú dàva-gá cue dútú cuíá-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Nchòhó ni lùha ñá túú cùtnuní iní-ndó. ⁵⁰ Te ni ñǎ sàha-ndo cuèndá sá vǎha-gá tnahá-ó, te núu na cùú ñⁿ-ni téé cuèndá nchaa ñáyiu isràél, te ñá díú sǎ dánàa ñaha-güedé xií-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁵¹ Dico té Caifás chi ñá díú sǎ cúú ìní mée-dě ní cǎháⁿ-dé, chi cuendá sá cuíá-ǎⁿ ñí cunuu-dě núú cuè dúú, núú xiǎⁿ Yǎ Ndiǒxí ní dácáhú ìní ñáhá-gǎ nàcuáa cáháⁿ-dé sá Jèsús cuú-gá sá cúú-xí nchaa ñáyiú isràél. ⁵² Te ñá díú cuendá mee-ni ñáyiú-áⁿ cuú-gá, chi cuú-gá tnahá cuendá nchaa ñáyiú ní sándáá ìní ñáhá xii-gá, ñáyiú nchiténuu ñihí ñuyú, te ñí-nǎ cuú-yu ndihí-gá. ⁵³ Núú ndéé nduu-ǎⁿ ñí ndatnúhu cue té cùnuu núú ñáyiú isràél nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

⁵⁴ Te xiǎⁿ núú ñá ní xica cuu-gá Jèsús quini ñáhá ñáyiú isràél, te ní quee-gá cuáháⁿ-gá ñuú Efràín, ñí ñuú cáá yàtni yucu, yacáⁿ ní ngüíñi-gá ndihí cue té xica cuu ndihí-gá.

⁵⁵ Te ta cùyatni nduu cadá-yu vico pascuá. Te cuéhé ñáyiú ní queé-yu ñuú-yu cuáháⁿ-yu ñuú Jerusàlén cuendá sá sà ndihí-yu nchaá-yu nduu íí, te tnahá nduu vico pascuá. ⁵⁶ Te yacáⁿ nándúcú-yu Jèsús ní cùu te ñá túú-gǎ òré-áⁿ, te ní naníhí tnahǎ-yu xití veñúhu, te xitnahá-yu:

—¿Nása sàni ìní-ndó-í? ¿Quixi Jèsús vico ǎⁿ ñáhá?
—càchí-yu xitnahá-yu.

⁵⁷ Te cue té cùu fariséú ndihí cue dúú cùnùu sa ní xáhaⁿ-güedé xii ñáyiú sá núú ndéda-ni càá-yu xini-yu núú ndécú Jèsús te na càháⁿ-ni-yu cuendá tñi ñaha-güedé xii-gá.

12

*Íⁿ ñadìhí chíhí-áⁿ Jèsús acití
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Íñú-gá nduu cùmání tnahá vico pascuá, te ní sáháⁿ Jèsús ñuú Bètaniá, ñuú té Lǎzarú té ní

dándótó-gă. ² Te xíaⁿ nǐ cadúha-yu sá nǐ cudìni Jesús. Te tá Màrta ní sani-xi cóhó, te té Lăzarú yíhí-dě mèsá ndihì Jèsús, ndihì dava-gá-güedé xéxí-güedě. ³ Te tá Màriá néhé-xí cuădava lǐtrú acítì sàháⁿ tnámí sǎ ïo ndèyáhu, te acítì-áⁿ nǐ cuáha mee-ni yücú nărdú, te ní sódó-xi sáhá Jèsús, te ní nadayìchí-xi ndihì idi díquí-xi sáhá-gă. Te nihìl xitì vehe ní xíté nuu dicó acítì-áⁿ. ⁴ Te té Jùdás déhe té Xímú Iscarioté ñu-ni ïⁿ tée xìca cuu ndihì-gá, tée cuáha cuendá ñáhá xì-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá nǐ xáhaⁿ-dě xii-gá:

⁵ —¿Ná cuendá ñá ní cùyáhu acítì-a sá ùní ciendú díhúⁿ denàriú cuu cuendá ñáyiu ndàhú? —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

⁶ Dico sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ té Jùdás chi ñá díú sǎ ndísá ñùhu iní-dé ñáyiu ndàhú chi dìcò-ni ïⁿ ñádúhú cúú-dě, chi ñu-dé néhé cuendá-dé díhúⁿ-güedě nchaa-güedé te ní xóo duhu ñàha-dé xii-güedé. ⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Daña, vá dásatú-n iní xíchí-a na tàxúha nahi-xi àcítì-a, chi nàndihì ndéé òré ná nguñdǔxi-í. ⁸ Chi nchòhó chi cuhuⁿ tnahá-ni ñáyiu ndàhú tnuú-ndó, dico yúhú chi vá ncháá ndùu cundecu ndihì ñaha-í xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Tnàhá té Lăzarú cuiní-güedé cahni ñaha-güedě xii-dé

⁹ Te vài ñáyiu isràél ní níhǐ-yu tnúhu sá ndécú Jèsús ñuú Bètaniá. Te ní sáháⁿ-yu cuendá quiní-yu-gá, te quiní-yu tnàhá té Lăzarú tée ní dándótó-gă. ¹⁰ Te cue dútú cúnùu ní ndatnúhu-güedé ní cuu ïⁿnuu-güedě cuendá sá cáhni-güedě tnàhá té Lăzarú ní cùu, ¹¹ chi ñu

cuendá téé-áⁿ ñí cuu cuéhé ñăyiu isràél tá dàña nihnú-yu-güedé cuáháⁿ cuendá sá ñí sándáá iní-yu Jèsús.

Jèsús cuánguihu-gá ñúú Jerusàlén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Te nduu tnéé-áⁿ vài ñáyiu ní quexìo ñúú Jerusàlén cuendá cundecú-yu vico, te ní níhí-yu tnúhu sá Jèsús sáá-gá tnàhá-gá cundecu-gá vico-áⁿ,
¹³ núu ní xehndé-yu ndaha yùtnu ñúú, te nèhé-yu ní sáháⁿ ní sátnahá ñáhă-yu xii-gá. Te níhi ní cáháⁿ-yu, te càchí-yu:

—jío càhnu cuu Yá Ndiöxí! Te ducaⁿ-ni ño càhnu cuu Yaá ní tendaha-gă véxi quindaha ñàha xii-o — duha ní cachí-yu.

¹⁴ Te Jèsús ní níhí-gă ñⁿ bürü, te yòdo-gá-di cuáháⁿ. Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núu tùtú Yă Ndiöxí núu càchí-xi:

¹⁵ Vá yùhú nchòhó cue ñáyiu ndècu ñúú Sìón,

chi iha véxi téé yindaha ñaha xii-ndo yodo-dé ñⁿ bürü.

Duha càchí-xi núu tùtú-gá. ¹⁶ Dico cue téé xìca cuu ndihí Jesús ñá ní ndàcu iní-güedé nàcuáa càháⁿ-xi núu tùtú Yă Ndiöxí nàcuáa cada Jèsús. Dico sátá cuãndaa-gá andiü càda cahnu ñaha Tátá-gă xii-gá, te ní ndacu iní-güedé sá dúcáⁿ yòdo tnuní nàcuáa cada-gá, te ducaⁿ ñí cuu.

¹⁷ Nchaa ñáyiu ní xíndecu ndihí Jèsús òré ní dándótó-gă té Lăzarú, ya yàcáⁿ ní caní-yu cuendú núu ñáyiu nàcuáa ní quide ñaha-gă xii-dé. ¹⁸ Te vài-yu ní sáháⁿ-yu núu ndécú Jèsús cuendá sá ñí níhí-yu tnúhu ní quide-gá sá vă yòo tnàhí ndàcu cada. ¹⁹ Te cue téé cùu fariséú ní xítnàha-güedé:

—Ní xito-ndo nã ñá túú nàndìhi sá quidé-ó-vá, chi nchaa ñáyiú ní chinchícúⁿ ñáhă-yu xii-dé — cächí-güedé xitnàha-güedé.

Ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél nándücú-yu Jèsús

²⁰ Te tnàhá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ní sáháⁿ-yu vico ñuú Jerusalén ní quide cahnú-yu Yá Ndiöxí. ²¹ Te ñáyiú-áⁿ ñí sáháⁿ-yu núú tẽ Lìpé tée ñuú Bètsaidá, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. Te ní xáhăⁿ-yu xii-dé:

—Tátá, vá cündèe iní-n cächí tnúhu-n nũu ndèè ndécú Jèsús, chi cuñí-ndí cáháⁿ ndìhi-ndí-gá — cächí-yu xáhăⁿ-yu xii-dé.

²² Te té Lìpé ní naníhí-dě té Ndríxí te ní xáhaⁿ-dẽ nàcuáa cáhăⁿ-yu, te ndì ndùú-güedé ní sáháⁿ-güedé ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús nàcuáa cáhăⁿ-yu. ²³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Vitna ní cuyatni òré cada cahnú ñaha Tátà-í xii-í, te quiní-yu sá ïo cahnú cuu yúhú Tée cùu ñaní tnáhă-yu nchaa-yu. ²⁴ Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nũu ìⁿ tatá vá ngává-xí nũú ñúhú tẽhyú-xi ña, te ñuú-ni ducaⁿ cùnduu-xi cundecu-xi. Dico ìⁿ tatá ná ngává nũú ñúhú xĩnu déhe-xi, te xiãⁿ nádàcayá tnáhă-xí, te mee-xi tẽhyú-xi. ²⁵ Te nchaa ñáyiú ío ñùhu iní-xi cundecu ñuyíú-a ñá túú ñùhu iní-yu Yá Ndiöxí, te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu. Te nchaa ñáyiú ío ñùhu iní ñáhă xii Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ cundecú-yu ndìhi-gá ñi caa ñi quíhíⁿ. ²⁶ Te nchaa ñáyiú cuñí cunu cuechi nũú-í xini ñuhu-xi natuha ñahă-yu xii-í, te nduu táhũ-yu cundecú-yu núú nùhú-í cundecu-í. Te nchaa ñáyiú na cunu cuechi

nù-í, te cada càhnu ñaha Tàt-í xii-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni ñaha-güedé xii-gá

²⁷ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Ío ndihú iní-í. Te cúñaha-ĩ xii Tàt-í taunihnu ñaha-gá nùu dícó sá cúú, dico vá cúú chi cuendá tñahí-a véxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁸ Te ní xáhaⁿ-gã xii Tàtá-gã Dútú Ndiöxí:

—Táu, cada nàcuáa ní sani iní-n cùnduu cuendá sá ná cádá càhnu ñaha ñáyiú xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã.

Te ducaⁿ te ní tecú ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ndéé andiú, te càchí-gá:

—Sa ní quide-í nàcuáa cachí ñáyiú sá ïo càhnu cuu-í. Te cada tucu-í cuendá cada càhnu ñaha-gá-yu xii-í —càchí Yă Ndiöxí xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá.

²⁹ Te nchaa ñáyiú xĩndecu ní tecú dóho-yu ní cáháⁿ-gá, dico ñá túú ní sàni iní-yu sá méé-gã ní cáháⁿ, chi davá-yu ní xítñahá-yu sá ñũhu ní cáháⁿ, te davá-yu ní xítñahá-yu sá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ní cáháⁿ. ³⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Ñá díú cuendá yúhú ní cãháⁿ Yă Ndiöxí, chi ní cáháⁿ-gá cuendá sá nchòhó cundedóho-ndo. ³¹ Te vitna ní sáá nduu càda ndáá Yă Ndiöxí cuèchi nchaa ñáyiú ñuyíú-a, te ducaⁿ te vá cùnùu-gá yucu ñávãha. ³² Te na càta caa ñaha-güedé xii-í núú cùrúxí, te xíaⁿ cuú-í te níhí-yu tñuhu ni càa xico ñuyíú, te quindáá iní-yu tñuhu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

³³ Duha ní cáháⁿ-gá cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa ndoho-gá òré cuú-gá. ³⁴ Te ní xáháⁿ-yu xii-gá:

—Nìhí-ndí tnúhu sá nũú tütú yódó tnùní tnúhu Yá Ndiõxí càháⁿ-xi sá Crìstú Yaá tendaha-gã quixi ñuyíú-a cundecu-gá ni caa ni quíhíⁿ. ¿Te yòhó nása càháⁿ-tu-n sã ìⁿ téé cùu ñaní tnáhá nchàa ñáyiú ñuyíú-a cahni ñaha-güedě núú cùrúxí? Te cachí tnúhu-n nã cúú tēe-áⁿ —càchí-yu xãhãⁿ-yu xii-gá.

³⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cúu-í dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhé ñuyíú-a, dico sacú-ni nduu ndècu ndíhí ñaha-í xii-ndo. Te caca-ndo ichi ndáá vitna dáyehé-gá-í núú-ndó chi na cùnee te vá cútnùní-gá núú-ndó ndèé ichi quíhíⁿ-ndó. ³⁶ Quindáá iní ñáhá-ndó xii-í vitna ndècu ndíhí ñaha-gá-í xii-ndo dándixi túu-í iní-ndó, cuendá cutnùní iní-ndó nàcuáa nduu cuendá Yá Ndiõxí, te cuu-ndo dēhe-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, te ní quee-gá cuáháⁿ-gá ìⁿ núú vã ná ñíhí ñáhã-yu xii-gá.

Ñáyiú israhél ñá cuiní-yu quindáá iní-yu Jèsús

³⁷ Te cuèi ío vãi sá vã yõo tnàhí ndàcu cada ní quide Jèsús ní xiní-yu, dico ni dùcaⁿ ñá túú ní sàndáá iní-yu-gá. ³⁸ Te ducaⁿ ñí quidé-yu chi dacuítí ñí quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Chàíá ndíi ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càchí-xi:

Yòhó Yaá cúú Xítohó-í, vá yõo ìⁿ sàndáá iní tnúhu càháⁿ-ndí.

Te vá yõo ìⁿ cùtnuní iní-xi sá ño càhnu cuu-n.

Duha ní chídó tnùní ndíi Chàíá núú tütú-gá. ³⁹ Te ñá ní sàndáá iní-yu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní tucu ndíi Chàíá núú tütú Yá Ndiõxí nàcuáa cáháⁿ Jèsús:

40 Mee Yă Ndiöxí ní quide-gá sá vă tècú tnùní-yu, chi ní dádăhu ndodo iní ñáhá-gă xií-yu, chi ío sàá iní-yu núu ñá ní cuìní-gá-yu quindáá iní ñáhă-yu xii-gá.

Te ni vă túhá ñáhá-yu xii yúhú cuendá dacăcu nihnu-í-yu.

41 Duha ní chídó tnùní ndí Chàíá nàcuáa cáháⁿ Jèsús chi ní xiní ndí sá ío càhnu cuu-gá.

42 Te cuèi ducaⁿ ñí cuu dico títí cue tée cùnuu núu ñăyiu isràél ní sándáá iní ñáhá-güedě xii-gá. Dico ñá túú ní xõ cáháⁿ ndáá-güedé chi ní xóo yúhú-güedé sá vă dáñá-gă cue tée cùu fariséu quíhu-güedé veñúhu. 43 Chi ní xóo cudí-gă iní-güedé sá cáháⁿ ñăyiu dàcúúxí tnùhu cáháⁿ Yă Ndiöxí.

Ñăyiu ñá túú sándáá iní tnùhu Jèsús cuíta nihnú-yu

44 Jèsús níhi ní cáháⁿ-gá, te càchí-gá:

—Nchaa ñăyiu na quindáá iní ñáhá xii-í, te ñá díú-ní mée-í quindáá iní-yu, chi tnàhá Tătà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a quindáá iní-yu.

45 Te ñăyiu xiní ñáhá xii yúhú xiní-yu tnàhá Tătà-í.

46 Te yúhú véxi-í dandixi túu-í iní ñăyiu ñuyíú-a cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí, te nchaa ñăyiu na quindáá iní ñáhá xii-í te vá cùndècu-gá-yu ichi cuèhé ichi duha. 47 Te núu ío davá-yu ndèdóho-yu nàcuáa cáháⁿ-í te ñá túú tnù-yu tnùhu-í, te ñá díú yùhú dàcuíta nihnu-í-yu, chi ñá túú véxi-í ñuyíú-a sá dăcuíta nihnu-í-yu, chi véxi-í sá dăcăcu nihnu-í-yu. 48 Te nchaa ñăyiu na cùyíchí iní ñáhá xii-í te ñá túú quide cuendá-yu

nàcuáa càháⁿ-í, te ñáyi^u-áⁿ ná sàá nduu te cuíta ni-hnú-yu chi ñá ní tñí^u-yu tnúhu ní cáháⁿ-í. ⁴⁹ Te yúhú ñá túú càháⁿ-í tnúhu véxi iní méeⁿ-í, chi mee Tătà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní cachí tnúhu-gá nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-í danèhé-í ñáyi^u. ⁵⁰ Te yúhú xini-í sá tñúhu ní táúchíúⁿ Tătà-í cáháⁿ-í cúú-xí ñⁿ sá vǎha sá cúú xii-ndo chi nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndi^{hi}-gá ni caa ni quí^híⁿ, núu xíáⁿ càháⁿ-í nchaa nàcuáa ní táúchíúⁿ-gǎ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

13

Jèsús náquète-gá sáhá cuè téé xica cuu ndi^{hi}-gá

¹ Te cùmání-gǎ tnahá vico pàscuá, te Jèsús sa nàha-gá sá sà ní cuyatni òré dándóo-gá ñuyíú-a, te ndaa-gá núú ndécú Tătá-gǎ. Te ío ní cuu iní-gá nchaa ñáyi^u ní sándáá iní ñáhá xii-gá, te ní quide ndisa-gá sá ñí cuu iní ñáhá-gǎ xií-yu.

²⁻⁴ Te ní quíhu yucu ñǎvǎha díquí tē Jùdás déhe té Xímú Iscarioté, te ní sani iní-dé nàcuáa cada-dé cuáha cuèndá-dé Jèsús núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá. Te Jèsús sa nàha-gá sá mée Yǎ Ndiòxí Yaá cúú Tătá-gǎ ní sǎñaha-gǎ tnúhu ndee iní xii-gá sá cáda-gǎ núú-gǎ, te nàha-gá sá díú núú Tătá-gǎ ní queue-gá véxi-gá ñuyíú-a. Te sáá nduu nàsáá tucu-gá núú Tătá-gǎ. Te cùdini Jèsús ndi^{hi} cue téé xica cuu ndi^{hi}-gá ní cùu, te ní ndacuíñí-gá yuhu mèsá, te ní taunuu-gá ñⁿ dóó níhnú-gǎ, te ní queheⁿ-gá ñⁿ dóó ñí dácútú-gǎ núú yíquí-gǎ. ⁵ Te ní chihi-gá ndute ñⁿ tǎná, te xíáⁿ ñí naquète-gá sáhá

cuè téé xìca cuu ndìhi-gá, te ndìhi dóó ndútú nǔú yíquí-gǎ-án nǐ nadayìchí-gá sáhá-güedě.

⁶ Te òré naquete-gá sáhá tě Xímú, àdi Pelú, ní cùu ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ¿te yòhó naquete-n sǎhà-í-u? —
càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vitna ñá cútñuní iní-n sǎ quidè-í-a dico sáá nduu te cutñuní iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁸ Te ní xáhaⁿ tě Pèlú:

—Yúhú chi vá ííⁿ ndùu te naquete-n sǎhà-í —
càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu vá náquète-í sáhá-n áⁿ, te vá cádá-gǎ-n cuèndá sá ndécú ndìhi ñaha-í xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁹ Te ní xáhaⁿ tě Pèlú:

—Te núu ducaⁿ te vá méé-ní sǎhà-í naquete-n,
chi naquete-n tnàhá ndaha-í ndìhi díquí-í —
càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Téé íchí nǐ xìchì chi xìni ñuhu-xi sá sáhá-na-dě ndoo, te ducaⁿ te nduu ndoo-dé nìhí-dé. Te nchòhó sa càndoo-ndo cuéi ñá ncháá-ndó càndoo —
cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹¹ Te ducaⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús chi sa nàha-gá sá ííⁿ cuè téé-áⁿ cuǎha cuèndá ñáhá-güedě xii-gá núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, xǐǎⁿ nǔu ní xáhaⁿ-gǎ sá ñà túú càndoo-güedé nchaa-güedé.

¹² Te sátá nǐ naquete-gá sáhá-güedě, te ní ndécuihnu-gá dóó-gǎ, te ní nucóo-gá yuhu mèsá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ní cutnùní iní-ndó sǎ nǐ quide ñaha-ĩ xii-ndo-ǎⁿ? ¹³ Te nchòhó váha-ni càháⁿ-ndó sǎ cúnùu-í, te dànani ñaha tucu-ndo Mestrú xii-í, te ndáá càháⁿ-ndó. ¹⁴ Te núu yúhú cùu-í Mèstrú, te cùu tucu-í tée cùnùu te nàquete-í sáhá-ndó, te diu-ni ducaⁿ càda nchohó tucu naquete sáhá tnáhá-ndó. ¹⁵ Yúhú sànu ichi ñaha-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. ¹⁶ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nì ìⁿ tée xìnu cuechí ñá túu cùnùu-dé dàcúúxí pàtróoⁿ-dé, te nì ìⁿ tée xìca chiuⁿ ñá túu cùnùu-dé dàcúúxí tée tendaha ñaha xii-dé cuáháⁿ-dé chiuⁿ. Te ducaⁿ sàtnahá-xì cùu yúhú ndìhì nchòhó. ¹⁷ Te núu ní cutnùní iní-ndó nàcuáa ní quide ñaha-ĩ xii-ndo ña, te ducaⁿ càda tnaha-ndo te cuu váha iní ñáhá Yǎ Ndiõxí xii-ndo.

¹⁸ Yúhú, ñá túu càháⁿ-í cuendá-ndó nchàa-ndo, chi yúhú sa nàha-í nàcuáa sàni iní ìⁿ ìⁿ nchòhó cue tée ní nanducu nìhnu-í tnuú nchaa ñáyiu ñùhu ichi cuehé ichi duha ní cachí-í chitnahá ñáhá-ndó xii-í. Chi dacuítí sǎ quéé ndáá-xì nàcuáa càháⁿ-xì núu tütú Yǎ Ndiõxí núu càchí-xì: “Tée xèxi ndìhì ñaha xii-í ngóo-dé cuu úhú iní ñáhá-dé”, duha càchí-xì núu tütú-gá. ¹⁹ Te cùmání-gǎ sáá nduu càda ñaha-dé sá sání ìní-dé, núu xǎⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-dé, chi na sáá nduu-ǎⁿ te cutnùní iní-ndó sǎ yúhú cùu-í Crìstú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiõxí véxi ñuyíú-a. ²⁰ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyiu na queheⁿ cuendá ñáhá xii cue tée tendaha-ĩ cáháⁿ tnúhu-í, te cada iní-yu sá tnàhá yúhú ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiu na queheⁿ cuendá ñáhá xii-í, te cada iní-yu sá tnàhá Tǎtà-í Dútú Ndiõxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní queheⁿ cuendá-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càchí-gá sá tẽ Jùdás cuáha cuèndá ñáhá-dẽ xii-gá núú cuè téè cùu úhú iní ñáhá

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús te ío ní ndíhú iní-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã díú-ní ìⁿ nchohó cuáha cuèndá ñáhá-ndó xii-í núú cuè téè cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²² Te ní ngüíta cue téè xica cuu ndihi-gá ndéhe ìⁿ ndehe ìⁿ núú tnáhá-güedě, chi ñá ní cùtnuní iní-güedé ndédacàa-güedé cuèndá-güedé ní cáháⁿ-gá. ²³ Te ìⁿ téè-áⁿ ìo cùdíí ìní ñáhá Jèsús, te ndècu yatni-dé dìñi-gá cùdini-dé ndihi-gá. ²⁴ Te té Xímú, àdi Pelú chi úú dìu-dé, ní guide-dé sèñá núú tẽ ndècu yatni dìñi-gá-áⁿ sá càcáⁿ tnúhú-dě núú-gã nũu ndédacàa-güedé cuèndá-güedé ní cáháⁿ-gá. ²⁵ Te téè-ãⁿ ní sáháⁿ ndehe yatni-gá-dé dìñi Jesús, te ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Mèstrú, ¿ndédacàa-ndí cuèndá-ndí ní cáháⁿ-n-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

²⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na chindóyo-í luha pàá, te téè na cuáha-í te téè-áⁿ cúú-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní chindóyo-gá luha pàá, te ní sáha-gá té Jùdás déhe té Xímú Iscàrioté. ²⁷ Te òré ní queheⁿ-dé pàá, te ní ngúndecu ndíhi ñaha dùuⁿ-ná yucu ñãvãha xii-dé. Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá ñí sani iní-n càda-n te cada ndíhi-ni-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁸ Te ní ìⁿ cue téè cùdini ndihi-gá ñá ní tècú tnùní-güedé nása ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gã xii té Jùdás. ²⁹ Te dava-güedé ní sani iní-güedé sá sã

cuendá sá ndécú ndìhi-dé sá ñúhú dǐhún, te vaa ìò ìn sá cuááⁿ-dě nàndìhi-güedé vico, àdi dǐhún cuǎha-dé ñáyiú ndàhú xáhaⁿ-gǎ ní cáháⁿ-güedě. ³⁰ Te sa ní cundiⁱquⁱ ní queheⁿ cuendá té Jùdás pàá caxi-dé, te òré ní níhí-dě pàá-áⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

Jèsús càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-o

³¹ Te sátá ñǐ quee té Jùdás cuáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ Jèsús xii dava-gǎ-güedé:

—Vitna te quiní-ndó ndìhi nchaa ñáyiú sá ìo càhnu cuu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te òré-áⁿ cutnùní iní-ndó sǎ ìo càhnu cuu tucu mee Yá Ndiòxí. ³² Te núu yúhú quidé càhnu-í Yá Ndiòxí, te òru-ni ducaⁿ càda cahnu ñaha-gǎ xii yúhú, te ñá túú-gǎ tǐtní nduu te ducaⁿ càda-gǎ. ³³ Te nchòhó cue déhe-í na càchí tnúhu-í sá sàcú duha-ná nduu ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo. Te nchòhó nanducu ñàha-ndo xii-í dico vá ná ñihí ñáhá-ndó dàtná ní xáhaⁿ-í xii ñáyiú isràèl, te òru-ni ducaⁿ càháⁿ-í núú-ndó sǎ vǎ ndácú-ndó quíhíⁿ-ndó nǔú quíhíⁿ-í. ³⁴ Te duha sànu ichi ñaha tucu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo sǎ cúú ìní tnáhá-ndó ìn ìn-ndo datná yúhú cúú ìní ñáhà-í xii-ndo. ³⁵ Te núu na cùu iní tnáhá-ndó ìn ìn-ndo ña, te ducaⁿ te cutnùní iní nchaa ñáyiú sá cúú-ndó cuè téé ní chitnahá ñáhá xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gǎ sá tǎ Pèlú vá nǔnuu-dé sá xicá cùu ndìhi ñaha-dé xii-gǎ

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Te ní xáhaⁿ tǎ Xǐmú, àdi Pelú chi úú òru-dé, xii Jèsús:

—Mèstrú, ¿ndèé quíhíⁿ-n-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vitna te vá ndácú-n cànchicúⁿ ñáhá-n quĩhíⁿ núú quĩhíⁿ-í, dico na sàá nduu te dai sáá-n núú cùndècu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³⁷ Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ná cuendá núu vá ndácù-í cànchicúⁿ ñáhá-í xii-n quĩhíⁿ vitna-í? Chi yúhú ñá túú tnàhí yùhú-í cuèi na cùú-í sá cuendá-n —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

³⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te ndáá sá xèhndé iní-n sã cuèi na cùú-n cuendá-í-u? Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sã cùmání-gã cana líhi, te úní xito cáháⁿ-n sã ñá túú xìní ñáhá-n xì-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

14

Jèsús dánèhé ñáhá-gã nàcuáa cada-o nàsáá-ó núú ndécú Yã Ndiõxí

¹ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te ñá túú nã caní iní-ndó. Quìndáá iní-ndó Yã Ndiõxí, te quìndáá iní-ndó yùhú. ² Chi núú ndécú Tàtá-í ío núne núú cùndècu-o, chi núu ñáhá ñá te sa cachí tnúhu-í xii-ndo ni cùu. Te vitna na nùhú-í te cada túha-í núú cùndècu-ndo. ³ Te dătnùní quixi tucu-í te candeca ñaha-ĩ xii-ndo quĩhíⁿ cuendá ìⁿ-ni xìchi cundecu-o. ⁴ Te sa nàha-ndo ndéé quĩhíⁿ-í te sa xìní-ndó ìchi —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵ Te ní xáhaⁿ tẽ Măxí xii-gá:

—Mèstrú, ñá túú xìní-ndí ndéé quĩhíⁿ-n te da ichi-ná quini-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cùu-í dàtná #ⁿ ichi te càháⁿ-í tnúhu ndáá, te yúhú cada-í te naníhí tàhú-ndó. Te #ⁿ dìi díi-ni yúhú cada-í te sáá-ndó núú Yá Ndiöxí cun-decu-ndo te núu na quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ⁷ Te núu dìcò cútnùní ndisa iní-ndó yòo cuu-í-áⁿ, ducaⁿ te cutnùní iní-ndó yòo cuu Tàtá-í ní cùu. Dico vitna dàtná sá ñí xiní núú-ndó Dütú Ndiöxí Yaá cúu Tàtá-í cada iní-ndó, chi ní xiní-ndó yùhú —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁸ Te ní xáhaⁿ të Lìpé xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xii-ndí Dütú Ndiöxí chi na cùu váha iní-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Lìpé, ¿te náa ñá túú xini ñáhá-n xii-í? Te sa ní cuu vâi nduu ndecu ndihí ñaha-í xii-ndo, chi ñáyiu xini ñáhá xii-í te xini-yu tnáhá Tàtá-í. ¿Te ná cuendá yòhó càchí-n sã dánèhé ñáhà-í xii-ndo Tàtá-í? ¹⁰ ¿Náa ñá túú sândáá iní-ndó sã yùhú ndécù-í ndihí Tàtá-í? Te mee-gă ndécú ndihí ñaha-gá xii-í. Te nchaa tnúhu càháⁿ-í núú-ndó ñà túú càháⁿ-í sá vëxi iní mée-í, chi Tàtá-í Yaá ndécú ndihí ñaha xii-í chíndèe ñaha-gá quidè-í chiuⁿ-gá. ¹¹ Te quíndáá iní-ndó sã yùhú ndécù-í ndihí Tàtá-í, te ducaⁿ mée-gá ndécú ndihí ñaha-gá xii-í. Te núu ñá túú sândáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í-a, te dandàcu iní-ndó nchàa chiuⁿ ta quide-í véxi, te quíndáá iní ñáhá-ndó. ¹² Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na quíndáá iní ñáhá xii-í, te cadá-yu chiuⁿ quide-í te càhnu-gá chiuⁿ cadá-yu chi yúhú núhú-í núú ndécú Tàtá-í cundecu-í nàcuáa níhí ndée-gă-yu cundécú-yu. ¹³ Te nchaa sá ná càcáⁿ-ndó te taxi-í te núu na quíndáá iní ñáhá-ndó

xì-í, te nchaa cada-í cuèndá cutnùnì iní ñáyiú sá ïo càhnu cuu Tàtá-í Dútú Ndiöxí. ¹⁴ Te yúhú cada-í nchaa sá cuìní-ndó càcáⁿ táhú-ndó nùù-í, te núu na quìndáá iní ñáhá ndisa-ndo xii-í.

Jèsús càchí-gá sá téndàha-gá Espíritú Yă Ndiöxí quixi cundecu ndihí-o

¹⁵ Te núu nchòhó cúú ìní ñáhá-ndó xì-í te tñi-ndo nchàa tñúhu càháⁿ-í. ¹⁶ Te yúhú cacáⁿ táhù-í núú Tàtá-í sá téndàha-gá Espíritú-gá quixi cundecu ndihí-ndo cànu ichi ñaha-xi xii-ndo nacuaá cundecu-ndo, te chindee ñaha-xi xii-ndo nì caa nì quíhíⁿ. ¹⁷ Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú xìní-yu Espíritú Yă Ndiöxí te nì vă cúú cùndecu ndihí-yu. Dico nchòhó sa xìní-ndó Espíritú-gá te ndècu ndihí ñaha-xi xii-ndo. Te sáá ìⁿ nduu te cunuu Espíritú-gá iní-ndó. ¹⁸ Te yúhú vá dáñá ñihnu ñaha-í xii-ndo, chi quixi tucu-í cundecu ndihí ñaha-ï xii-ndo. ¹⁹ Te sácú duha-ná nduu ndècu-í te vá quìní ñáhá-gă ñáyiú xii-í, dico nchòhó chi quìní ñáhá-ní-ndó xì-í. Te ducaⁿ-ni cùndecu-ndo ichi váha chi cundecu ndihí ñaha-ï xii-ndo nì caa nì quíhíⁿ. ²⁰ Te dàvá-áⁿ cutnùnì iní-ndó sã ndécù-í ndihí Tàtá-í, te ducaⁿ nchòhó cundecu ndihí ñaha-ni-ndo xii-í. ²¹ Te nchaa ñáyiú dàcuaha tñúhu-í te tñiⁿ-yu, ñáyiú-áⁿ quidé ndisá-yu sá cúú ìní ñáhă-yu xii-í. Te ducaⁿ Tàtá-í cúú ìní ñáhá-gă xií-yu, te ducaⁿ-ni yúhú cúú ìní-í-yu tucu, te ducaⁿ te cùtnuní iní-yu sá ndécú ndihí-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

²² Te ní cáháⁿ ìⁿ tée nàni Judás dico ñá díú tẽ Jùdás déhe té Xímú Iscàrioté ní cáháⁿ, chi ìngá té Jùdás ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Mèstrú, ¿nása cada-n cuendá cutnùní iní-ndí sá cùndècu ndihí ñaha-n xii-ndí, te ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi duha vá cùndècu ndihí-n-yu-i? — càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

²³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú cùu iní ñáhá xii-í te tnǎ-yu tnúhu càháⁿ-í, te ñáyiú-áⁿ cúú ìní ñáhá Tǎtà-í xií-yu, te yúhú ndihí Tǎtà-í ndécú-ndǎ ndihí-yu. ²⁴ Te nchaa ñáyiú ñá túú cùu iní ñáhá xii-í te ñá túú tnǎ-yu tnúhu càháⁿ-í. Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ-í ní xíndèdóho-ndo chi Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúú-a ní dácáhú ìní ñáhá-gǎ xii-í, te ñá díú mèe-í ní càhu iní-í tnúhu cáháⁿ-í.

²⁵ Duha ndùu tnúhu càháⁿ-í núú-ndó vìtna ndecu ndihí ñaha-gá-í xii-ndo. ²⁶ Dico Yá Ndiǒxí tendaha-gǎ Espíritú-gá quixi-xi cada-xi núu-í taxi-xi tnúhu ndee ìní xii-ndo, te ñu-xi chindee ñaha-xi xii-ndo te danèhé ñáhá-xí xii-ndo nchaa sá cúmǎní quini-ndó, te ñu-ni-xi dandàcu iní ñáhá-xí xii-ndo nchaa nacuaá ní cáháⁿ-í.

²⁷ Te yúhú chindee chítuu ñaha-í xii-ndo ìo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo datná yúhú ío váha cùu iní-í ndécú-í, chi sa ta cùyatni nduu núhú-í. Te yúhú càchí tnúhu ndáá-í sá chíndèe ñaha-í xii-ndo, te vá cadà-í dàtná quidé ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi duha. Te ni vǎ ndihú iní-ndó, te ni vǎ yúhú-ndó. ²⁸ Te sa ní xíndèdóho-ndo ní cáháⁿ-í sá nùhú-í, te quixi tucu-í cundecu ndihí ñaha-í xii-ndo. Te núu ndisa cùu iní ñáhá-ndó xii-í ñá, te òré ní níhí-ndó tnúhu sá nùhú-í núú ndécú Tǎtà-í, te cudǎ ìní-ndó ní cùu, chi ío càhnu cuu-gá dàcúúxí yúhú. ²⁹ Te sa ní cachí tnúhu-í sá nùhú-í, te na sàá òré núhú-í núú ndécú Tǎtà-í, te quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í.

30 'Te ñá túú-gă vâi tnúhu ndatnúhu ndihî ñaha-ĩ xii-ndo chi sa véxi yucu ñăvâha sá táxí tnùní ñuyíú-a, dico vá táxí tnùní ñáhá-xí xì yúhú. 31 Te cada-í nchaa nâcuáa ní táúchíúⁿ Tătà-í cuendá cutnùní iní nchaa ñáyiu ñuyíú-a sá yúhú ío cùu iní-í-gá. Te vitna chí ndácuíñî ná quihîⁿ-ó — càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

15

Cuendá yoho yàha stilé ndihî nchaa dité-xi

1 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Yúhú cúu-í dàtná yoho yàha stilé, te Tătà-í cúú-gă dàtná ìⁿ téé xìto yoho yaha stilé-áⁿ. 2 Te nchaa ñáyiu ní sándáá iní ñáhá xì-í cúú-yu dàtná dité nchaa yoho yàha stilé-áⁿ. Te téé xito yoho yaha stilé-áⁿ xèhndé-dé nchaa dité-xi sá ñă cuìní-gá-xi cuuⁿ ndéhé-xi, te ndàda ndoo-dé nchaa dité-xi sá cúúⁿ cuendá cuuⁿ-gá. 3 Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó, chi sa ní xócuíñî nchaa sá cuèhé sá dúhá ndècu ndihî-ndo, chi ní sándáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ-í. 4 Te cuu ìⁿnuu-ndo cùndecu ndihî ñaha-ndo xii-í, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te cundecu ndihî ñaha-ĩ xii-ndo. Chi núu ìⁿ yutnu vídí ná quèndéé dité-xi, te dité-xi sá ñî quèndéé-áⁿ vâ cúúⁿ-gă sávidí-xi chi duuⁿ duuⁿ ní xíta-xi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó chi vá ndácú-ndó càda-ndo chiuⁿ-í, te núu vá cùndècu ndihî ñaha-í xii-ndo.

5 'Chi yúhú cúu-í dàtná yutnu vídí-áⁿ, te nchohó cúú-ndó dàtná nchaa dité-xi. Te nchaa ñáyiu cùu ìⁿnuu ndihî ñaha xii-í, te ndècu ndihî-í-yu, te ndácú-yu quidè-yu chiuⁿ-í. Te núu vá cúú ìⁿnuu ndihî ñahá-yu xii-í, te vá ndácú-yu cadá-yu chiuⁿ-í.

6 Te nchaa ñáyiu vá cúú ìⁿnuu ndihî ñaha xii-í, te

yáha-yu dàtná yáha ìⁿ dité yutnu vǐdí sá ñà túú cùuⁿ sávìdí-xi, chi xèhndé-güedé yìchí-xi, te sàhmi-güedé.

7 'Cuu ìⁿnuu ndìhi ñaha-ndo xii-í, te vá nácuànaa-ndo nacuáa ní cáháⁿ-í. Te núu ducaⁿ na càda-ndo, te nání cuìní-ndó cǎcáⁿ-ndó núu-í te taxi-í. 8 Te núu nchòhó ná cádá vǎha-ndo cùndecu-ndo, te ío cada càhnu-ndo Tǎtà-í, te ducaⁿ cùtnuní sá ndísá cùu-ndo cue téé ní chitnahá ñáhá xii-í. 9 Te yúhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo dàtná cúú iní ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-í. Te cada-ni-ndo mèe-ni sá vǎha cuendá cudíí iní ñáhá-gǎ-í xii-ndo. 10 Te núu na quìndáá iní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í, te ío cuu iní ñáhà-í xii-ndo, chi yúhú ducaⁿ ìo sàndáá iní-í Tǎtà-í quidè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-gǎ, te xǎⁿ núu ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-í.

11 'Duha càháⁿ-í núu-ndó cuendá cudíí ndísa iní-ndó dàtná cúdíí iní mèe-í. 12 Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuendá sá cúú iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo datná cúú iní ñáhà-í xii-ndo. 13 Te núu ní xihó sǎ cúú-xí ìⁿ téé ío váha tnáhá tnúhu ndìhi-o, te xǎⁿ cutnùní iní ñáyiu sá ìo cùu iní-ó-dě. 14 Te nchòhó cuu-ndo cuè téé ío váha tnahá tnúhu ndìhi-í te núu na càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í. 15 Te vá cǔñaha-gǎ-í xii-ndo sǎ cúú-ndó cuè téé xìnu cuechi núu-í, chi ni ìⁿ téé xìnu cuechi ñá túú xìní-dé ná quidé pǎtróoⁿ-dě. Te yúhú cǎchí-í xii-ndo sǎ cúú-ndó cuè téé ío váha tnáhá tnúhu ndìhi-í, chi ní cǎchí tnúhu-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ Tǎtà-í. 16 Te ñá díú nchòhó ní càháⁿ ñáhá-ndó xii yúhú, chi yúhú ní cáháⁿ ñáhà-í xii-ndo. Te yúhú tauchìuⁿ-í quíhíⁿ-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í, chi tnúhu-áⁿ vǎ ndíhí nìhnu-xi. Te ducaⁿ nchàa sá ná cǎcáⁿ-ndó núu Tǎtà-í Yǎ Ndiöxí te taxi-gǎ, te núu na quìndáá iní

ñáhá-ndó xì-í. ¹⁷ Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo sǎ cúú ìní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo.

Ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha cùu úhú iní-yu Jèsús ndìhi nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá

¹⁸ 'Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá cúú quìní ñáhǎ-yu xii-ndo, te sa nàha-ndo sá dǐhna-gá yúhú ní ngüíta-yu ducaⁿ ñà cúú quìní ñáhǎ-yu xii-í. ¹⁹ Te núu dicó tnàhá nchòhó ndécú-ndó ichi cuehé ichi duha ña, te cuu iní ñáhǎ-yu xii-ndo dàtná cúú ìní tnáhǎ-yu ndì mèé-yu ni cùu. Te yúhú ní nanducu ñìhnu ñaha-í xii-ndo tnúú ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, núu xiǎⁿ ío cùu úhú iní ñáhǎ-yu xii-ndo cuèndá sá ñà túú-gǎ chítnàhá-ndǒ-yu. ²⁰ Te dandàcu iní-ndó nàcuáa ní cáháⁿ-í sá ñì ìⁿ téé xìnu cuechi ñá túú cùnūu-dé dàcúúxí pàtróóⁿ-dé. Te yúhú cúú úhú iní ñáhǎ-yu, te ñìu-ni ducaⁿ càda ñahá-yu xii nchòhó. Te núu dicó ní tnǎⁿ-yú tnúhu ní cáháⁿ-í ñá, te ñìu-ni ducaⁿ tnǎⁿ-yú tnúhu cáháⁿ-ndó nǔǔ-yu ni cùu. ²¹ Te ducaⁿ càda ñahá-yu xii-ndo sǎ cuèndá-í, chi ñá xìní-yu Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a.

²² 'Te vǎa vǎ cùndècu cuéchi-yu ni cùu, te núu ñá túú yǔhú ní cǎháⁿ-í nǔǔ-yu, te vitna vǎ cúú tnàhí cachí-yu sá ñà túú cuéchi-yu. ²³ Chi nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhǎ xì-í, te cùu úhú iní-yu tnàhá Tǎtà-í. ²⁴ Te vǎa ni ìⁿ cuéchi-yu vǎ cùndècu ni cuu, te núu dicó ñá túú ní xìní-yu nchaa sá ñǐ quide-í sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada. Te cuèi ní xìní-yu dico dai cùu úhú iní ñáhǎ-yu xii-í ndìhi Tǎtà-í. ²⁵ Te duha quidé-yu chi dacu:íí quèè ndáá-xi nàcuáa yòdo tnuní núú tütú Yǎ Ndiǒxí sá dácuàhá-yu, chi

càchí-xi sá ñà túú nă cuéchi-í te cuu úhú iní ñáhă-yu xii-í.

²⁶ 'Te Espíritú Tătà-í Dútú Ndiöxí sá ndécú nŭú-gă tendaha-í quixi chindee ñaha-xi xii-ndo, te canu ichi ñaha-xi năcuáa cundecu-ndo, te Espíritú-áⁿ cǎháⁿ ndáá-xi cuendá cutnùní iní nchaa ñáyu yoo cùu-í. ²⁷ Te nchòhó tnàhá-ndó cǎháⁿ váha-ndo cuendá-í cuendá cutnùní iní-yu yoo cùu-í, chi nàha-ndo sá ndèé òré ní ngúita-í quidè-í chiùⁿ Tătà-í ní chitnahá ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

16

¹ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Duha cǎháⁿ-í cuendá ná nanchòcáya iní-ndó nŭhú-ndó ichi cuhé ichi duha. ² Chi vá dáñá-gă-güedé quihu-ndo vèñúhu, te ni vǎ cúú-gǎ quini ndeé ñáhá-güedě xii-ndo. Te sáá ìⁿ nduu te cahni ñaha-güedě xii-ndo, te xǎⁿ cuu cahaⁿ-güedě sá quidé-güedě chiùⁿ Yá Ndiöxí. ³ Te ducaⁿ càda-güedé chi ñá túú xini-güedé Tătà-í, te ni ñà túú xini ñáhá-güedě xii yúhú. ⁴ Te duha ndùu tnúhu cǎháⁿ-í núú-ndó, chi na sáá òré te ndacu iní-ndó nchaa tnúhu sá sà ní cachí tnúhu-í xii-ndo năcuáa cada ñaha-güedě xii-í.

Nchaa chiùⁿ quide Espíritú Yă Ndiöxí

'Te ñá túú ní càchí tnúhu-í xii-ndo ndèé díhna chi ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo. ⁵ Dico vitna sa ta cùyatni nduu núhú-í núú ndécú Tătà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a. Te ni ìⁿ nchohó ñá túú xicáⁿ tnúhú-ndó nŭú-í nŭu ndèé quíhíⁿ-í. ⁶ Chi mee-ni sǎ ndìhú iní-ndó sǎ dúcáⁿ nǎ cǎháⁿ-í. ⁷ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎha-gá sá cúú-xí-ndó nŭu

núhú-í, chi tendaha-ĩ Espíritú Yă Ndiõxí quixi cundecu ndìhi-ndo chìndee ñaha-xi, chi núu vá nùhú-í te vá quíxí Espíritú-gá cundecu ndìhi-ndo chìndee ñaha-xi xii-ndo. ⁸ Te na quìxi Espíritú-gá te dandìxi túu-xi iní nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha sá ñà túú quide váha-yu. Te dacàhu iní ñáhá-xí sã ndécú ìⁿ ichi váha ichi ndáá. Te Espíritú-gá-áⁿ cada-xi nàcuáa cutnùní iní-yu sá Yă Ndiõxí cada ndáá-gá cuéchi-yu. ⁹ Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá ndécú cuéchi-yu, chi ñá túú sàndáá iní ñáhã-yu xii-í. ¹⁰ Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá ichi váha ichi ndáá, chi yúhú núhú-í núú ndécú Tătà-í, te nchòhó vá quíní ñáhá-gã-ndó. ¹¹ Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá Yă Ndiõxí cada ndáá-gá cuéchi-yu, chi sa ní cáháⁿ-gá sá yúcú ñävãha sá táxí tnùní ñuyíú-a quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú.

¹² Te vài-gá tnúhu ndècu cachí tnúhu-í xii-ndo, dico nchòhó chi vá cùndèe iní-ndó cùndedóho-ndo nchàa vitna. ¹³ Te na quìxi Espíritú Yă Ndiõxí, Espíritú càháⁿ ndáá cuítì, te Espíritú-áⁿ danèhé ñáhá-xí nchàa tnúhu váha tnúhu ndáá. Te vá dacàhu iní ñáhá-xí xii-ndo sá vèxi iní méé-xí chi dacàhu iní ñáhá-xí nchàa sá càháⁿ Yă Ndiõxí, te cachí tnúhu-xi nchaa nàcuáa cada-xi ndéé núú cuáháⁿ núú vèxi-gá. ¹⁴ Te Espíritú-gá-áⁿ cada càhnu ñaha-xi xii yúhú chi ndècu ndìhi-xi tnúhu-í, te danèhé ñáhá-xí xii-ndo. ¹⁵ Te nchaa sá ndécú ndìhi Tătà-í ndécú ndìhi-í tnàhá-í, núu xiáⁿ càhí-í sá Espíritú-gá danèhé ñáhá-xí nchàa tnúhu-í xii-ndo.

Nchaa ñáyiu ndìhú iní-xi nduu dǎ iní-yu na quixi tucu Jesús

16 'Te ìíⁿ úú-nǎ nduu ndècu-í te vá quìní ñáhá-gǎ-ndó xii-í, dico núú sàcú-ni nduu te quìní ñáhá tùcu-ndo xii-í, te ducaⁿ chi núhú-í núú ndécú Tǎtà-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

17 Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá nǔu ní ngüíta ìíⁿ úú cue téé xìca cuu ndìhi-gá xǐtnàha-güedé:

—¿Nása ndùu-tu tnúhu càháⁿ-gá sá càchí-gá sá ìíⁿ úú-nǎ nduu ndècu-gá te vá quìní-gá-ó-gǎ, dico núú sàcú-ni nduu te quìní tucu-o-gǎ-i?, chi núhú-gá núú ndécú Tǎtá-gǎ —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

18 Te xǐtnàha tucu-güedé:

—¿Nása cuáháⁿ-tu tnúhu-ǎⁿ sá sàcú-ni nduu? Te ñá tècú tnùn-í-ó nása ndùu tnúhu càháⁿ-gá —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

19 Te Jèsús ní cutnùn-í iní-gá sá cuìní-güedé cácáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá, núú ní xáhaⁿ-gǎ:

—Cuèndá sá nǐ cachí-í sá ìíⁿ úú-nǎ nduu ndècu-í te vá quìní ñáhá-gǎ-ndó xii-í, dico núú sàcú-ni nduu te quìní ñáhá tùcu-ndo xii-í ní cachí-í, ¿xíⁿ ndúcú tnúhu núú tnáhá-ndó-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

20 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchòhó ndíhú víhí iní-ndó te ndáhyú-ndó, dico nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha chi da cudíí iní-yu. Dico nchòhó ñáyiú ndáhyú chi sáá nduu te nduu díí iní-ndó. 21 Chi dàtná cuìní-ndó cùu ìíⁿ ñadíhí ñaha ní tnahá nduu cacu déhe-xi vai sani iní-aⁿ sá quidé úhú ñáhá-xí. Dico na yǎha cacu déhe-aⁿ, te ñá túú-gǎ ndácú iní-aⁿ sá nǐ quide úhú ñáhá-xí xii-aⁿ chi mee-nǎ sá cúdíí iní-aⁿ déhe-aⁿ. 22 Ducaⁿ

sătnahá-xi cùu nchohó vitna chi ndìhú iní-ndó sã nùhú-í, dico quixi tucu-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te òré-áⁿ te cudíí ndìsa iní-ndó, te vá yõo ìⁿ-gá dandìhú iní ñáhá xii-ndo davá-áⁿ.

²³ 'Te dàvá-áⁿ ñà túú-gã ná nducu tnũhu-ndo nũù-í. Te na càchí tnũhu ndáá-í xii-ndo sã Tătà-í taxi-gá nchaa sá ná càcáⁿ-ndó nũú-gã nũu na quìndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ²⁴ Te ndéé vitna vátá dúcáⁿ-gã cada-ndo càcáⁿ-ndó. Dico càcáⁿ-ndó nũú-gã nũu ná cuìní-ndó te taxi-gá cuendá cudíí ndìsa iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Xítóhó Jesucristú ní cunuu tnũhu-gá núú yucu ñávãha

²⁵ Te xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Mee-ni ñí chidáhu ndodo-í tnũhu ní cáháⁿ-í núú-ndó, dico sáá nduu te vá chidãhu-gá-í tnũhu cáháⁿ-í, chi cáháⁿ ndáá-na-í cuendá Tătà-í. ²⁶ Te dàvá-áⁿ càcáⁿ-ndó núú Tătà-í nũu ná cuìní-ndó te taxi-gá, te núu na quìndáá iní ñáhá-ndó xii yúhú Déhe-gá. Te ñá túú-gã xini ñũhu-xi sá yũhú càcáⁿ-í núú-gã cuendá-ndó chi càcáⁿ méé-ñã-ndó. ²⁷ Chi mee Tătà-í ío cùu iní ñáhá-gã xii-ndo cuendá cúú iní ñáhá-ndó xii-í, te sàndáá iní-ndó sã nũú-gã ní quee-í véxi-í. ²⁸ Te yúhú ní quee-í núú Tătà-í véxi-í ñuyíú-a, te vitna dándóo-í ñuyíú-a te núhú-í núú ndécú-gã —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁹ Te ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndìhi-gá:

—Vitna chi càháⁿ ndáá-ñã-n, ñá túú-gã chidãhu-n tnũhu càhá-n. ³⁰ Te vitna ní xini-ndí sá ïo váha cùtnuní iní-n nchàa nacuaá cùu, te cùtnuní iní-n nchàa nacuaá sàni iní nchaa ñáyiu. Te ñá túú xini ñũhu-xi nágá nducu tnũhu-yu núú-n chi nchaa

sa ní dátũu-n nũũ-yu. Te xíǎⁿ nũũ sàndáá iní-ndí sá nũú Yǎ Ndiǒxí ní quee-n vëxi-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedë xii-gá.

³¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te vitna sàndáá iní-ndó-ǎⁿ? ³² Vitna ní sáá nduu nǐ sáá òré sá ncháá nchòhó cuténuu-ndo cǎa ñⁿ caa úú cuu-ndo, te dándóo mee ñàha-ndo xii-í. Dico ñá díú mèe dii-í quendóo chi ndècu ndihí-í Tǎtà-í. ³³ Duha càháⁿ-í cuendá cuu váha iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñuyíú-a cuu úhú iní ñáhǎ-yu xii-ndo, dico ni vǎ yùhú-ndó chi yùhú sa ní dáquéé tǐhù-í nchaa sá cuèhé sá dúhá ió ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

17

Jèsús xicáⁿ táhú-gǎ núú Tǎtà-gǎ Dútú Ndiǒxí cuendá cue téé xica cuu ndihí-gá

¹ Te sátá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús te ní ndacoto-gá andiú, te ní xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtà-gǎ Dútú Ndiǒxí:

—Táu, vitna ní sáá nduu càda cahnu ñaha-n xii-í cuendá ducaⁿ càda cahnu ñaha-í xii-n. ² Chi mee-n nǐ cachí-n sǎ táxí tñuní-í nchaa ñáyiú ñuyíú-a, te dàcacu nihnu-í nchaa ñáyiú ní cachí-n nàníhí tàhú.

³ Te cundecu ndihí-ǒ-yu ni caa ni quíhíⁿ, chi sàndáá iní ñáhǎ-yu sá ñⁿ dìi díi-ni yòhó cúú-n Ndiǒxí ndisa, te ducaⁿ xini ñáhǎ-yu xii yùhú Jesucristú téé ní tendaha-n vëxi ñuyíú-a.

⁴ Te yùhú ní chiñuhu ñaha-í xii-n ñuyíú-a, te ní xínu chiúⁿ ní cachí-n càda-í. ⁵ Táu, vitna na nàsáá-í núú-n te cada cahnu ñaha-n xii-í dàtná ní xóo cada cahnu ñaha-n xii-í ndéé cùtnàhá vátá ngǎva-gá ñuyíú.

dánèhé-í-yu tnúhu-n, dico nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha cùu úhú iní ñáhă-yu xií-yu cuendá sá ñà túú-gă ndécŭ-yu ichi cuèhé ichi duha-án dâtná yúhú ñá túú ndècu-í ichi-án. ¹⁵ Te ñá túú càchí-í sá xócàní-n-yu ñuyíú-a, dico càháⁿ ndàhú-í núú-n sã dácăcu ñìhnú-n-yu núú yucu ñăvăha. ¹⁶ Te yúhú ñá túú ndècu-í ichi cuèhé ichi duha, te ducaⁿ mée-yu ñá túú-gă ndécŭ-yu ichi cuèhé ichi duha. ¹⁷ Te ío na cùndecu yìhì ñihu-gá-yu núú-n dàcuahá-yu tnúhu-n, chi cùu-xi ñⁿ tnúhu ndáá. ¹⁸ Te dâtná ní tendaha ñàha-n xii yúhú véxi-í tnuú nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, ducaⁿ càda-í tendaha-í-yu quíhíⁿ-yu cáháⁿ-yu tnúhu-í tnuú nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. ¹⁹ Te yúhú ndécú yìñuhu-í núú-n, te cada ñàha-n xì-í nàcuáa cùu iní-n sã cuendá-yu, te ducaⁿ te cundecu yìñùhú-yu núú-n dàcuahá-yu tnúhu-n.

²⁰ Te ñá díú cuendá mee-ni ñăyiú sa ní sándáá iní-xi càháⁿ ndàhú-í núú-n, chi tnàhá cuendá nchaa ñáyiú na quíndáá iní ñáhá xì-í ndéé idá-gá ñuú na cùndedóho-yu tnúhu cáháⁿ ñáyiú na tendaha-í. ²¹ Te xicáⁿ táhù-í núú-n sã ncháă-yu ñⁿ-nă ichi na cùu-yu, te ñⁿ-nă cani iní ndihì ñàhá-yu xii-o dâtná cúu nchòo ñⁿ-ni cuu-o. Te ducaⁿ ñⁿ-ná cuu-o ndihí-yu cuendá sá ná quíndáá iní nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha sá díú-n ñí tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyíú-a. ²² Te nchaa sá văha ní taxi-n ndècu ndihí-í ní dánèhé-í-yu cuendá sá ñⁿ-nă cuú-yu cundecú-yu dâtná ndécú nchòo. ²³ Te yúhú cundecu ndihí-í-yu, te yòhó cundecu ndihì ñàha-n xì yúhú cuendá ñⁿ-nă cuu ndisá-yu cundecú-yu. Te ducaⁿ te cutnùní iní nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé

ichi duha sá díú mèe-n ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyíú-a, te cùu iní-n-yu dàtná cúú ìní ñáhá-n xìi yúhú.

²⁴ 'Táu, mee-n ñí taxi cuendá-n-yu, te cuiní-í sá cùndècú-yu núú cùndècu-í cuendá quini-yu sá quidé càhnu ñaha-n xii-í chi ducaⁿ-ni cùu iní ñáhá-n xìi yúhú ndéé cùtnàhá vátá ngăva-gá ñuyíú. ²⁵ Táu, yòhó ío yíñùhu ndecu-n. Te ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú xìní ñáhă-yu xii-n, dico yúhú chi xìní ñáhà-í xii-n, dico ñáyiu ní sándáá iní ñáhá xii-í sa xìní-yu sá díú-n ñí tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyíú-a. ²⁶ Te sa xăhaⁿ-í xií-yu yoo cùu-n, te ñiu-ni ducaⁿ càda-í cuendá cuu iní tnáhă-yu dàtná cúú ìní ñáhá-n xii-í, te ducaⁿ cùndecu-í ndihí-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

18

Ní tnî-güedé Jèsús ndécá ñàha-güedé cuáhán
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, te ní quee-gá ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá cuáhán-güedé ndàa ingá xio yuhu yùú Cèdrón. Te yàcáⁿ cáá ñíⁿ lahuertá, te xití lahuertá-án cuănguïhu Jèsús ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá. ² Te té Jüdás déhe té Xímú Iscàrioté téé ní sáha cuendá ñáhá xii-gá núú cué téé cùu úhú iní ñáhá sa xìní-dé lahuertá-án chi titní xito ní sáhán Jèsús ndihí-güedé xíaⁿ. ³ Núu ndáá ichi xíaⁿ ñí sáá té Jüdás ndihí vâi sandadú, ndihí cue téé quide cuendá veñúhu ní techiⁿ ñàha cue dútú cùnùu, ndihí cue téé cùu fariséú. Te xînehe-güedé machití ndihí ñíⁿ ũú-gá sá dĕéⁿ, te yòtnúú-güedé lintérná ndihí ití ní sáá. ⁴ Te Jèsús sa nàha-gá nchaa

nàcuáa cada ñaha-güedě xii-gá nõu ní sáháⁿ tuha ñaha-gă xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gă:

—¿Yoo nànducu-ndo? —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁵ Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Jèsús tée ñuú Nazàrét nándücu-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú ducaⁿ nàni-í, te náu-í ndécú-á te núu yúhú nándücu-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Te tnàhá té Jüdás tée ní sáha cuèndá ñáhá xì-gá ndìhi-güedé. ⁶ Te òré ní xáhaⁿ Jèsús sá díú-gă cúu tée nànducu-güedé, te ní nacaca dùma-güedé te ní nduá-güedé ndéé ñuhu. ⁷ Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu Jèsús núu-güedě yoo nànducu-güedé. Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé sá Jèsús tée ñuú Nazàrét nándücu-güedé, ⁸ núu ní xáhaⁿ-nă Jèsús:

—Sa ní cáháⁿ-í sá díú yúhú ducaⁿ nàni-í, te núu yúhú nándücu-ndo, te dañà-ndo nchàa cue tée iha na nùhú-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁹ Duha ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ méé Jèsús chi ní cachí-gá sá ncháá ñăyiu ní sáha cuèndá ñáhá Yă Ndiõxí cundecu ndìhi-gá vá cuíta nihnú-yu. ¹⁰ Te té Xímú, àdi Pelú chi úú diù-dé, néhé-dě ì# machìtí, te ní tava-dé machìtí-áⁿ ñ#-xi te ní xehndé-dé lóho xio cùha ì# téé nàni Malcú ní quéndeé duuⁿ. Te téé-áⁿ xínú cuèchi-dé núu dütú cúnùu-gá. ¹¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii té Pèlú:

—Nataxúha machìtí-áⁿ nõú ñúhú-xí, chi dacuítí să ndóhò-í nàcuáa ní cachí Tătà-í cunduu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

*Jèsús ndécú-gă núú dütú cúnùu-gá
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)*

¹² Te cue sandàdú ndihì cue tée cùnùu-gá núú-güedě, ndihì cue tée quide cuendá veñúhu ní tñii-güedé Jèsús, te ní dácútú ñàha-güedé. ¹³ Te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núú ndécú tě Ànás, te té Ànás-áⁿ cúú-dě tătă ñadìhí té Caiřás. Te té Caiřás-áⁿ ñi cuu-dé dütú cúnùu-gá cuiá-ăⁿ. ¹⁴ Te diu-ni tée-áⁿ ñi xáhaⁿ-dě xii ñáyiù isràél sá vâha-gá sá ííⁿ-ní tée na cùú-dé sá cuendá-yu nchaá-yu.

*Té Pèlú càháⁿ-dé núú ñăyiù sá ñà túú xìní-dé Jèsús
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)*

¹⁵ Te té Pèlú, àdi Xímú chi úú diù-dé, ndihì ingá tucu-dé nàcuáa xica cuu ndihì-güedé Jèsús nchìcúⁿ ñáhá-güedě xii-gá cuáháⁿ. Te ííⁿ tée-áⁿ xìní tnáhá-dě ndihì dütú cúnùu-áⁿ nùu nchìcúⁿ-dé tnáhá-dé Jèsús cuánguihu ndée núú cáá vèhe tée cùnùu-áⁿ. ¹⁶ Dico té Pèlú ní ndóo-dé yuyèhe ndaa quehé, núu ní ndee tée ndihì té Pèlú-áⁿ ñi càháⁿ ndihì-dé ñaha ndée yuyèhe, te ndèca-dé té Pèlú cuánguihu. ¹⁷ Te ní xáhaⁿ ñàha ndée yuyèhe-áⁿ xii té Pèlú:

—¿Náa ñá díú yòhó tnáhá-n xica cuu ndihì-n tée ndèca-güedé cuánguihu-a? —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xì-dé.

Te ní xáhaⁿ tě Pèlú:

—Ñáhá, ñá túú tée-ăⁿ xicá cùu ndihì-ú —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-aⁿ.

¹⁸ Te ío víxiⁿ quide-xi núu cue tée xìnu cuechi, ndihì cue tée quide cuendá veñúhu ní dátñáhá-güedé ñuhú, te xínutñí teté-güedé ndihì té Pèlú.

*Dútú cúnùu nducu tnúhu-dé núú Jèsús
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)*

¹⁹ Te dútú cúnùu ní xícaⁿ tnúhú-dě núú Jèsús nùu nándi cùu cue tée xíca cuu ndihi-gá, te nándi sá dánèhé ñáhá-gă xii-güedé. ²⁰ Te ní xáhaⁿ-gă:

—Yúhú càháⁿ ndodo-í núú nchaa ñáyiu cuëi xití veñúhu càhnu sá ïo cùnùu, te cuëi xití nchaa dava-gá veñúhu núú tàcá nchaa ñáyiu isràél ducaⁿ-ni dànèhé-í-yu, te ñá túú dàyuhu cáháⁿ-í. ²¹ Núu vá càcáⁿ tnúhú-n nùu-í. Cúcáⁿ tnúhú núú nchaa ñáyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í, te na càháⁿ-yu núu nása ndùu tnúhu càháⁿ-í chi xìní-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

²² Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús nùu ìⁿ tée quide cuendá veñúhu nùtní-dé tnàhá-dé te ní cani-dé ìⁿ déhndé nùu-gă. Te ní xáhaⁿ-dè:

—¿Ná cuendá ducaⁿ càháⁿ-n nùú dútú cúnùu-i?
—cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

²³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Te núu nèhé ní cáháⁿ-í te cáháⁿ-n nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í, te yúhú càháⁿ váha-í te ducaⁿ càniha-n —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

²⁴ Te ndùtu yoho-ni Jesús ní dánùhú ñáhá tẽ Ànás xii-gá ndaha té Caifás dútú cúnùu-gá.

*Té Pèlú càháⁿ tucu-dé núú ñáyiu sá ñà túú xìní-dé
Jèsús*

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Te té Pèlú nùtní teté-ni-dé, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—¿Náa ñá díú tnàhá yòhó xíca cùu ndihi tée ndèca-ndí véxi-ãⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú:

—Ñáhá, ñá túú tẽe-áⁿ xícá cùu ndìhi-ú —càchí-dé xǎhaⁿ-dẽ xii-güedé.

²⁶ Te ìⁿ ñani tñáhá tẽe ní xehndé té Pèlú lóho-xi-áⁿ xínú cuèchi-dé tñáhá-dé núú dütú cúnùu. Te tẽe-áⁿ nĩ xáhaⁿ-dẽ xii té Pèlú:

—¿Náa ñá díú tñáhá-n ndìhi-n-dé ní xiní ñáhà-í òré ní tñi-ndí-dé xití lahuèrtá? —càchí-dé xǎhaⁿ-dẽ xii-dé.

²⁷ Te té Pèlú ní xáhaⁿ tùcu-dé sá ñà díú-dẽ, te òré-áⁿ nĩ cana ìⁿ lĩhi.

Jèsús ndécú-gǎ núú tẽ Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Te ní ndeñuhu-güedé Jèsús vehe té Caifás, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ vechiùⁿ tée cùu gobiernú. Te sa ta cùdító-ni-gá cuáháⁿ nũ ñá ní cuíní cue tée isràél quíhu-güedé xití vechiùⁿ tée cùu gobiernú-áⁿ. Te núu nì quíhu-güedé vechiùⁿ-áⁿ ñá, te vá cúú-gǎ quíhu-güedé cudìni-güedé vico pàscuá ní cùu chi ducaⁿ tñahí quìde-güedé. ²⁹ Núu té Pilatú tée cùu gobiernú ní quee-dé vechiùⁿ-dé ní cáháⁿ ndìhi ñaha-dẽ xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dẽ:

—¿Ná cuèchi ní quide tée-a núu ndèca-ndo-dé véxi? —càchí-dé xǎhaⁿ-dẽ xii-güedé.

³⁰ Te ní xáhaⁿ-güedẽ:

—Te núu dicó ñá túú cuèchi-dé-áⁿ te vá cándèca-ndí-dé quixi núú-n ní cùu —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

³¹ Te ní xáhaⁿ tùcu té Pilatú xii-güedé:

—Chí cándèca-dé cuánùhú, te cada ndáá-ndó cuèchi-dé nàcuáa càa leí méé-ndó —càchí-dé xǎhaⁿ-dẽ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedẽ:

—Dico nchúhú ñáyiú isràél chi ñá túú dùcaⁿ taxi tñuní lèi sá cáhní-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³² Te ducaⁿ ñí cuu chi dacu^{tí} ñí quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ méé Jèsús cada-xi cuú-gá. ³³ Te cuándihu té Pìlatú vechi^u-dé, te ní cana-dé Jèsús ní xicáⁿ tñuhú-dě núú-gă, te xáhaⁿ-dě:

—¿Yòhó yíndàha-n ñáyiú isràél-ăⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

³⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te xiăⁿ càháⁿ-n sã vëxi iní méé-n, àdi ió ñí ñáyiú ní cachí tñuhu xii-n cuendá-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

³⁵ Te ní xáhaⁿ tē Pìlatú xii-gá:

—Ñá díú tēe isràél cúu-í nũ ducaⁿ cáháⁿ-n, chi cue ñaní tñáhá-n cuè tēe isràél ndíhi cue dútú cúnũu ní taxi cuendá ñáhá-güedé xii-n ìha. ¿Te ná ní quide-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

³⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ñá díú tēe ñuyíú-a cùu-í te ni ñà túú vëxi-í taxi tñuní-í ñuyíú-a, chi núu dicó iha tàxi tñuní-í áⁿ te cue tēe xica cuu ndíhi-í nàá-güedé ndíhi cue tēe isràél cuendá sá vă tñí ñàha-güedé xii-í ní cùu, dico ñá túú vëxi-í sá táxi tñuní-í ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

³⁷ Te ní xáhaⁿ tē Pìlatú:

—¿Te tēe yíndaha ñáyiú cùu-ó vání? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te dàtná càchí-n-ăⁿ yíndaha ndisa-í ñáyiú, chi yúhú véxi-í ñuyíú-a te iha ní cacu-í te càháⁿ-í mee-ni tñuhu ndáá. Te nchaa ñáyiú na cùd^í ìní-xi

tnúhu ndáá, te tedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³⁸ Te ní xáhaⁿ tẽ Pìlatú:

—¿Te ná cúu-tu tnúhu ndáá-áiⁿ? —càchí-dé
xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

Càchí-güedé sá cáhni-güedẽ Jèsús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Te sáta nĩ yáha ní xícáⁿ tnúhú tẽ Pìlatú núú Jèsús,
te ní quee tucu-dé quehé, te xáhaⁿ-dẽ xii cue téé
isràél:

—Ñá túú nã cuéchi téé-a. ³⁹ Te váha-ni chi ducaⁿ
tnàhí quide nchohó sá ndì tnahá nduu vico pascuá
cuiní-ndó sã dácácu-í ìⁿ téé yìhi vecaá. Te núu
cuiní-ndó te na dácácu-í téé yìndaha ñaha xii-ndo
—cachí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-güedé.

⁴⁰ Te sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-dé, núu nchaa-güedé níhi
ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—¡Vá dácácu-n tẽe-áⁿ, té Barrábás dácácu-n! —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te té Barrábás-áⁿ nĩ cuu-dé ìⁿ ñadúhú.

19

¹ Te té Pìlatú ní táuchíuⁿ-dẽ ní tnì ñaha cuè
sandadú xii Jèsús, te ní caniha-güedé xii-gá ndìhi
ñìi. ² Te ñiu-ni cue téé-áⁿ nĩ cadúha-güedé ìⁿ
coróná iñu ní chihí-güedé díquí-gã, te ní dáquũ nuu
ñaha-güedé xii-gá ìⁿ dóó tícuèhé víhí. ³ Te ní sáháⁿ
ndehe yatni-gá-güedé núú-gã, te ní xáhaⁿ-güedé:

—¡Ío càhnu cuu yohó téé yìndaha ñaha xii ñáyiu
isràél! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé cúdíquí ndeé
ñáhá-güedé xii-gá.

Te ní cani-güedé déhndé núú-gã.

⁴ Te ní quee tucu té Pilatú quehé te ní xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyiú xĩndecu quehé:

—Te cundehe-ndo-dě ná ndéé ñùhu-í-dé iha, chi yúhú sǎha-í cuendá sá ñà túú cuěchi-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

⁵ Te ní ndeñuhu ñaha té Pilatú xii Jèsús xití vechiùⁿ-dé te ñùhu ìⁿ coroná iñu díquí-gǎ, te ñihnu-gá dóó tícuèhé víhí-ǎⁿ. Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú xií-yu:

—¡Nái-dé-a! —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

⁶ Te ní xiní ñáhá cuè dútú cúnùu ndìhi cue téé quide cuendá veñúhu. Te ní cuáá-güedé, te xǎhaⁿ-güedé:

—¡Cata caa-dé! ¡Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—Váha-gá ñùu candeca mee-ndo-dě quíhíⁿ cata caa-ndo-dě núú cùrúxí, chi yúhú cútnùní iní-í sá ñà túú na cuěchi-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

⁷ Te ní xáhaⁿ cuè téé isràél:

—Léí ndécú ndìhi nchúhú càchí-xi sá dài cuú-dé, chi càchí-dé sá Dǎhe Yá Ndiǒxí cúú-dě —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

⁸ Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú, te vaa-gá ní yúhú-dé. ⁹ Núu cuándìhu tucu-dé vechiùⁿ-dé, te ní xáhaⁿ tùcu-dé xii Jèsús:

—¿Te yòhó ndèé téé cùu-n-i? —cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Dico Jèsús ñá túú ní cǎháⁿ-gá.

¹⁰ Núu ní xáhaⁿ tǎ Pilatú xii-gá:

—¿Te vá càchí tnúhu-n ñùu ndèé téé cùu-n-u? ¿Náa ñá túú xìní-n sǎ yúhú táxí tnùní-í, te cuu-ni tauchiùⁿ-í cata caa ñaha-güedé xii-n núú cùrúxí

cuú-n, te cuu-ni dàcácu ñaha-ĩ xii-n-ǎn? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yòhó ñá túú sǎ táxí tnùní ñáhá-n xii yúhú ní cùu núu ñá túú Yǎ Ndiǒxí ní cuení-gá sá dúcáⁿ cùnduu, te téé ní taxi cuendá ñáhá xii-í núu-n tǎe-áⁿ ïo-gá ndècuéchi-dé dàcúxí yòhó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹² Te òré-áⁿ ñǎ ngüíta té Pilatú ndúcú-dě nàcuáa cada-dé dàcácu-dé Jèsús ní cùu, dico cue téé isràél ní ngüíta-güedé ní cuáá-güedé, te xǎhaⁿ-güedé:

—Te núu na dàcácu-n tǎe-áⁿ, te ñá díú tǎe tnàhá tnúhu ndihí té Cèsár cúú-n. Chi ndéda-ni cǎa téé na càchí sá cúú-dě téé yìndaha ñaha xii ñáyiu cùu úhú iní-dé té Cèsár. Te té Jèsús-áⁿ càchí-dé sá táxí tnùní-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

¹³ Te sá dúcáⁿ ñǎ xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú núu ní quee-dé ndihí Jèsús cuáháⁿ ndihí ñaha-dě corrèdór núú ñǎ quee mee-ni yúú vǎha núú ñúhú, te xíaⁿ nání-xí Gǎbatá tnúhu hèbreú. Te xíaⁿ ndécú xilé sácóo nchihí té Pilatú xèhndé-dé cuéchi ñáyiu, núu ní nucóo-dé núú xilé-dé òré ní quexìo-dé ndihí Jèsús. ¹⁴ Te cùu-xi datná cuádava nduu, nduu vèspré vico pàscuá. Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú xii ñáyiu isràél:

—¡Nái téé yìndaha ñaha xii-ndo-a! —cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

¹⁵ Te ní cuáá-yu, te xǎhǎⁿ-yu:

—¡Cahni-dé! ¡Cahni-dé! ¡Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu.

Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—¿Te yúhú cata caa-í téé yìndaha ñaha xii-ndo-u? —cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

Te cue dútú cúnùu ní xáhaⁿ-güedé:

—Nchúhú ñá túú-gă té yìndaha ñaha xii-ndí, chi ì#ndì-ni té Cèsár yìndàha ñaha-dé xii-ndí — cächí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

¹⁶ Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě ní queheⁿ cuendá-güedé Jèsús ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ cata caa ñaha-güedě núú cùrúxí.

Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Te ní quee Jèsús nchídó-gă cùrúxí cuáháⁿ ì#n xichi núú nání Yìquì Díquí Ndíyì. Te tnúhu hèbreú queé-xí Gōlgotá. ¹⁸ Te yàcáⁿ ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí-áⁿ. Te xio xio dǎñi-gá ní sata caa-güedé úú cue té ndècu ndisa cuéchi-xi ði-u-ni núú cùrúxí tucu. ¹⁹ Te ní táúchíúⁿ tǎ Pilatú ní taxi ndecu-güedé ì#n sá ndéé lètrá núú cùrúxí tá cǎa-gá, te duha cächí lètrá-áⁿ: “Jèsús téé ñuú Nazàrét, téé yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél”, duha cächí-xi. ²⁰ Te vài ñáyiú isràél ní xiní-yu nàcuáa cǎháⁿ lètrá-áⁿ, chi yatni-ni yuhu ñuú ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. Te lètrá-áⁿ cǎháⁿ-xi tnúhu hèbreú, te cǎháⁿ-xi tnúhu griégú, te cǎháⁿ-xi tnúhu làtín. ²¹ Te ní xáhaⁿ cuè dútú cùnùu xii té Pilatú:

—Vá táuchìuⁿ-n tee-güedé lètrá cǎháⁿ-xi “Tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél” ní cùu, váha-gá tauchìuⁿ-n tee-güedé lètrá cǎháⁿ-xi “Tée cächí yìndàha ñaha xii ñáyiú isràél ní cùu” —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

²² Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—Nàcuáa ní táuchíuⁿ-í ní tee-güedé te ducaⁿ quèndóo-xi —cächí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

²³ Te sátá ñí sata caa ñaha cuè sandadú xii Jèsús núú cùrúxí, te cúmí xichi ní quide-güedé dóó-gă,

te ìⁿ ìⁿ xichi dóó-gă ní cáhñu cue sandadú-áⁿ. Te ndècu ìⁿ dóó-gă dóó cání ñà túú ní t̃cu. ²⁴ Te cuendá dóó-ăⁿ ní xitnàha cue sandadú-áⁿ:

—Vá ndátá-ó d̃ó-a, váha-gá ñu na còto ndéé-ó cuendá quini-ó ndèdaca-a-o cuu cuendá-ó — cächí-güedé xitnàha-güedé.

Te ducaⁿ ñ̃ quide-güedé chi ní quee ndáá-xi nàcuáa cãháⁿ-xi núú t̃tú Yă Ndiõxí núú cächí-xi: “T̃t̃ní xichi ní cáhñu-güedé dóò-í. Te ní xito ndéé-güedé cuendá cutññí iní-güedé ndèdaca-a-güedé níhí-güedé dóò-í”, duha cächí-xi núú t̃tú-gá. Te sá dúcáⁿ cãháⁿ-xi núú t̃tú Yă Ndiõxí ñu x̃ãⁿ ducaⁿ ñ̃ quide cue sandadú-áⁿ.

²⁵ Te yatni d̃ñ̃i curúxí núú t̃càa Jesús ñutñi ñaná-gă, ndih̃i cùhú-xi, ndih̃i tá Màriá ñ̃ad̃h̃i té Clèofás, ndih̃i tá Màriá Magdalèná. ²⁶ Te ní xiní Jèsús ñaná-gă ñutñi-aⁿ d̃ñ̃i ìⁿ tée ní xica cuu ndih̃i-gá, tée ío cùu iní-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii ñaná-gă:

—Ñáá, tée ñutñi-áⁿ nduu-dé d̃atñá déhe mee-n —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-gă xii tée ní xica cuu ndih̃i-gá-áⁿ:

—Ñaha-áⁿ nduu-aⁿ d̃atñá ñaná méé-n —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Núú ndéé dàvá-áⁿ ñ̃ nduu ñaná ñ̃áhá t̃e-áⁿ xii ñaná-gă.

Ní xihí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Te ní cutññí iní Jèsús sá ñ̃ ndih̃i chiⁿ ní táhú T̃t̃á-gă Dútú Ndiõxí ní quide-gá ñu ní cachí-gá:

—Yìchí-í ndute —cächí-gá.

Te duha ní cáháⁿ-gá chi ní quee ndáá-xi nàcuáa cãháⁿ-xi núú t̃tú Yă Ndiõxí.

29 Te ndècu ìn lítu ñùhu ndudí íá. Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá sá yìchí-gá ndute, núu xíáⁿ ní queheⁿ-güedé cächí te ní chindóyo-güedé xítí ndudí íá-áⁿ, te ní chinenu-güedé díquí ìn díté yutnu nàni hisópó, te ní ndocani-güedé ní chihi-güedé yuhu-gá. 30 Te sátá ñí xihí-gá ndudí íá-áⁿ, te cächí-gá:

—Vitna ní dáyínu cava-í nchaa chùⁿ ní cachí Tātá-í cada-í —duha ní cachí-gá.

Te ní xócuíta dúcúⁿ-gã ndàa núú-gã, te ní xihí-ni-gá.

Ìn sandàdú ní caáⁿ-dé yiqui naha Jèsús ndihí ìn pùyá yíhí caá núú-xi

31 Te cuendá sá ndùu vispré vico pàscuá cúú-xí núu ñá ní cuíní cue tée isràél cundecu-ni yiqui cùñú-gá núú cùrúxí ndihí yiqui cùñú cue tée ní sata caa-güedé dñi-gá, chi cuendá nduu tnée-áⁿ cúú-xí ndùu ndetatú ñáyíu, te ío quide cahnú-yu nduu-áⁿ, núu ní xáhaⁿ-güedě xii té Pilatú sá táuchùⁿ-dé quíhíⁿ cue tée cáhnú-güedé díhíⁿ Jèsús ndihí díhíⁿ cue tée tàcaa ndihí-gá, te xocàni-güedé yiqui cùñú-gá ndihí yiqui cùñú-güedé yàcáⁿ. 32 Te sátá dúcáⁿ te ní sáháⁿ cue sandàdú ní sáhnú-güedé díhíⁿ cue tée tàcaa xio xio dñi Jesús. 33 Te òré ní cuyatni-güedé núú-gã, te ní xiní-güedé sá sà ní xihí-gá núu ñá ní sáhnú-güedé díhíⁿ-gá.

34 Dico ìn sandàdú-áⁿ ñí cúxi-dé pùyá néhé-dě ìn xio yiqui naha-gã, te yìhí caá núú-xi núu ní caáⁿ-xi yiqui naha-gã ní quee níñí ndihí ndute cuí. 35 Te yúhú té Juàá tée ní cadúha tutú-a ní xiní-í nàcuáa ní cuu ní xihí Jèsús, te xíáⁿ núu càháⁿ

ndáá-í cuendá quíndáá iní-ndó. ³⁶ Te ducaⁿ ñí cuu ñá ní sǎhnú-güedé díhⁱⁿ Jèsús, chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí núú càchí-xi: “Vá càhnú-güedé ni ìⁿ yìqui-gá”, duha càchí-xi. ³⁷ Te ducaⁿ ñí quide-güedé Jèsús ní caáⁿ-güedé yìqui naha-gǎ, chi ìngá xichi núú tütú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi: “Sáá nduu te quini-güedé ìⁿ téé ní dǎncuèhé-güedé”, duha càchí-xi.

Chìndúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Te sǎtá dúcáⁿ ñí cuu, te té Chèé téé ñúú Arimàtea tñàhá-dé ní sǎndáá iní-dé tñúhu Jèsús dico dayuhu, chi ní xóo yùhú-dé cue téé cùnuu núú ñǎyiu isràél. Te téé-áⁿ ñí xáhaⁿ-dè xii té Pilatú ñúu vá dáñá-dè canehe-dé yìqui cùñú Jèsús quíhⁱⁿ chindúxi-dé, te té Pilatú ní xáhaⁿ-dè xii-dé sá cúú cànehe-dé yìqui cùñú Jèsús quíhⁱⁿ, núú ní sáháⁿ-dè ní nuu nehe-dé yìqui cùñú-gá núú cùrúxí nchídó-dè cuáháⁿ. ³⁹ Te té Nicòdemú téé ní sáháⁿ niú ní cáháⁿ ndihⁱ-dè Jèsús ndéé díhna, téé-áⁿ néhé-dè ócó úxí kílú yuchi ní cuáha mee-ni yúcú sǎ nání mìrrá ndihⁱ yúcú sǎ nání àloés. Te ío váha tñàmi saháⁿ. ⁴⁰ Te ní naníhí tñàhá-dè ndihⁱ té Chèé, te ní chidúcúⁿnuu-güedé yìqui cùñú Jèsús mee-ni dǒó vǎha, te nàcuáa ta dùcuⁿ nuu-güedé yìqui cùñú-gá dóó-ǎⁿ, te ducaⁿ ta chido-güedé yuchi sáháⁿ tñámí-ǎⁿ ñúú dǒó-ǎⁿ chi ducaⁿ tñáhí quide ñǎyiu isràél òré chìndúxi tñàhá-yu. ⁴¹ Te yatní núú ñí sata caa-güedé Jèsús cáá ìⁿ lahuertá. Te xití lahuertá-áⁿ nchìì ìⁿ yaú cava duha cuáháⁿ ndáá-xi, te vátá yóo ìⁿ-gá nguíndúxi xíáⁿ. ⁴² Te cuendá sá ñí cuyatni tñàhá nduu ndètátú ñǎyiu isràél ñúu xíáⁿ

yaú cava nchíí yatni-ni xíaⁿ ñí chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús.

20

Jèsús ní ndoto-gá

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Te ndumìngú tacuìhndá-gá cuáháⁿ tá Màriá Magdalèná cuáháⁿ ngoto-xi yaú núú ñí chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús, te ní sáá-xi ní xiní-xi sá ñà túú-gã ndèdí yúú yèhe yaú-áⁿ. ² Núu xínu-xi cuánuhú núú ndécú tẽ Xímú, àdi Pelú chi úú dèu-dé, ndìhi ìngá téé ní xica cuu ndìhi-gá téé ío cùu iní-gá, te ní xáhaⁿ-xi xì-güedé:

—Nèhe-güedé yiqui cùñú Jèsús cuáháⁿ, te ñá xíní-ó ndéé ní taxi ndecu-güedé —càhí-xi xãhaⁿ-xi xì-güedé.

³ Te ní quee té Pèlú ndìhi ìngá téé-áⁿ cuáháⁿ ndéhe-güedé yaú núú ñí chihi-güedé yiqui cùñú-gá.

⁴ Te ndùú-güedé xínú-güedé cuáháⁿ ní cùu, dico ìngá téé-áⁿ ñí cuu níhi-gá sáhá-dé cuáháⁿ-dé ñúu díhna-gá-dé ní sáá-dé yuhu yaú núú ñí chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús ní cùu. ⁵ Te ní ngáundeyi-dé xító ñìhni-dé xítí yaú-áⁿ, te ní xiní-dé mee-ñá dóó vãha sá ñí xíducúⁿ nuu-gá yúú, dico ñá ní quíhu-dé. ⁶ Te sáta ñí sáá té Pèlú te cuánguihu-dé xítí yaú-áⁿ, núu tñáhá-dé ní xiní-dé nchaa dóó ñí xíducúⁿ nuu-gá yúú-ãⁿ. ⁷ Te ní xiní-dé sá dõó ñí xíndútú dǐquí-gã ñá túú càtuu jundú-xi ndìhi dóó ñí xíducúⁿ nuu-gá chi ní nadúcúⁿnuu-ná càtùu ìⁿ xio. ⁸ Te nchícúⁿ tucu téé ní sáá díhna-gá-áⁿ cuánguihu xítí yaú-áⁿ, te ní xiní-dé sá dõó-ñá yúú, te ñá túú-gã yiqui cùñú

Jèsús nũu ní sándáá iní-dé sá nĩ ndoto-gá. ⁹ Chi vátá tècú tnùnì-gá-güedé nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiõxí núú càchí-xi sá Jèsús ndoto-gá. ¹⁰ Te ní xícó ndì ndúú cue téé ní sángoto yaú núú nĩ chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús ní cùu cuánuhú-güedé vehe-güedé.

Jèsús ní naníhí tnáhá-gă ndíhi tá Màriá Magdalèná

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Te ní sáá tucu tá Màriá yuhu yaú núú nĩ chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús te ní ngüita-xi ndàhyú-xi, te ní ngáundeyi-xi xìto nihni-xi xití yaú-áⁿ. ¹² Te xití yaú-áⁿ nĩ xiní-xi úú espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí xĩxíhnu-xi mee-ni dõó cuèxíⁿ xĩndecu-xi núú ní cáa yiqui cùñú-gá. Te ìⁿ-xi nùcõo núú nĩ cáa díquí-gă, te ìⁿ-xi nùcõo núú nĩ cáa sáhá-gă. ¹³ Te espíritú-áⁿ nĩ xáhaⁿ-xi xì tá Màriá:

—¿Ná cuendá ndàhyú-n? —càchí-xi xáhaⁿ-xi.

Te ní xáhaⁿ tă Màriá:

—Ndàhyú-í chi nèhe-güedé yiqui cùñú Yaá cúú Xĩtohó-í cuáháⁿ, te ñá túú xiní-í ndèé ní taxi ndecu-güedé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xì cue espíritú-áⁿ.

¹⁴ Te tnúhu-ni-áⁿ nĩ cáháⁿ-xi te ní nchócótó-xí ìⁿ xio, te ní xiní-xi Jèsús nútní-gá dico ñá túú ní cùtnuní iní-xi sá díú mèe-gá. ¹⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-xi:

—¿Ná cuendá ndàhyú-n? ¿Yoo nànducu-n? —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

Te mee-xi nĩ sani iní-xi sá tēe xìto lahuertá-áⁿ cúú tēe-áⁿ, núu ní xáhaⁿ-xi:

—Tăta, te núu yòhó néhé-n yìquì cuñú Jèsús cuáháⁿ, te cáháⁿ-n ndèé ní taxi ndecu-n chi cuendá naqueheⁿ-í canehe-í núhú —càchí-xi xáhaⁿ-xi.

16 Te ní cáháⁿ díú ñàha-gá xii-xi, te xáhaⁿ-gă:

—¡Màriá! —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

Te ní ndacoto-xi núú-gă, te ní cáháⁿ-xi tnúhu hèbreú, te xáhaⁿ-xi:

—¡Rabòní! —càchí-xi xáhaⁿ-xi. Te tnúhu-áⁿ quée-xí Mèstrú.

17 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Daña vá ngání ñàha-n chi vátá ndáá-gă-í núú ndécú Tàtá-í. Te núhú-n cǔñaha-n xii cue téé ío váha ní tnahá tnúhu ndihí-í sá ndáá-í núú ndécú Tàtá-í Dútú Ndiòxí, te ñu-gá cúú Tàtá-ndó nchàa-ndo, te ñu-ni-gá cúú Ndiòxí-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

18 Te ní natnii tá Màriá Magdalèná ichi cuánuhú-xi cúñaha-xi xii cue téé ní xica cuu ndihí-gá sá ñí xiní-xi Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ-gă xii-xi.

Ní quexìo Jesús núú xñdecu cue téé ní xica cuu ndihí-gá

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Te ñu-ni ndumìngú sandiquíⁿ ní nataká cue téé ní xica cuu ndihí-gá, te xñdedí nihnu-güedé vehe sá xǔyùhú-güedé cue téé cùnuu núú ñǎyiu isràél. Te ní quíhu Jèsús ndéé tnuú-güedé ní ngúnutnii-gá, te ní xáhaⁿ-gă:

—Yá Ndiòxí chíndèe ñaha-gá xii-ndo ño váha cùu iní-ndó ndècu-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

20 Te ní dánèhé ñáhá-gă ndaha-gá ndihí yiquí naha-gă xii-güedé. Te ío ní cudíí iní-güedé sá díú ndìsa-gá ní xiní ñáhá-güedé. 21 Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Yá Ndiöxí chíndèè ñaha-gá xii-ndo ïo váha cùu iní-ndó ndècu-ndo. Te dàtná ní tendaha ñaha Tátà-í Dútú Ndiöxí xii-í véxi-í ñuyíú-a, te ducaⁿ tëndaha ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó cǎháⁿ-ndó tnùhu-í núú ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²² Te ní chiyócó-gǎ núú-güedě, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí ndúú tàhú Espíritú Yǎ Ndiöxí cundecu ndìhi-ndo. ²³ Te nchaa ñáyiú na quíndáá iní-xi tnúhu-í te cúñaha-ndo xii-yu sá ní quide càhnu iní Yǎ Ndiöxí nchaa cuéchi-yu. Te nchaa ñáyiú vá quíndáá iní tnúhu-í te cúñaha-ndo xii-yu sá vǎ cǎdá càhnu iní-gá cuéchi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Té Mǎxí cǎháⁿ ndìhi-dé Jèsús

²⁴ Te núú ùxúú cue téé ní xica cuu ndìhi-gá, te ìⁿ-dé nání-dě Mǎxí téé ní xóo danàni-güedé Cuǎchí, te téé-áⁿ ñà túú-dě ndécú ndìhi-güedé òré ní sáháⁿ Jèsús. ²⁵ Te dava-gá cue téé ní xica cuu ndìhi-gá ní xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Ní xiní-ndí Jèsús —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě.

Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎxí:

—Te vá quíndáá iní-í, chi ndéé quíní-í ndaha-gá núú ní quée nduyú, te dàquíhu-í díquí ndáhà-í núú ní caáⁿ nduyú-áⁿ, te dàquíhu ndàha-í yíquí naha-gǎ núú ní caáⁿ, ducaⁿ te quíndáá iní-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

²⁶ Te núú ùná tucu nduu ní nataká tucu cue téé ní xica cuu ndìhi Jèsús ìⁿ vehe, te nduu-ǎⁿ tnàhá té Mǎxí ndécú ndìhi-güedé. Te cuèi ndèdí nihnu-güedé vehe-áⁿ, te ní quíhu Jèsús ndéé tnuú-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yá Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-ndo ïo váha cùu iní-ndó ndècu-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-gã xii té Mǎxí:

—Cundehe ndàha-í te dàquíhu-n dĩquí ndáhá-n nǔú ñí quée nduyú, te dàquíhu-n ndàha-n yiqui naha-í-a cuèndá quíndáá iní-n te vá cání ñⁿ cani úú iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁸ Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎxí xii-gá:

—¡Yòhó cúú-n Xìtohó-í! ¡Yòhó cúú-n Ndiöxì-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

²⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Mǎxí, ndéé vitna ní sándáá iní-n chi ndéé ní xiní ñáhá-n xii-í te ní sándáá iní-n, dico cùdíí-gá iní nchaa ñáyiu ñá túú ní xiní núú ñáhá xii-í, te ní sándáá iní-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Quíndáá iní-ó tnǔhu yòdo tnuní núú tütú-a

³⁰ Te vai-gá sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada ñá túú yòdo tnuní núú tütú-a ní quide Jèsús núú cuè téé ní xica cuu ndihí-gá. ³¹ Dico dava-gá ní ngódó tnùní núú tütú-a cuèndá sá quíndáá iní-ndó sǎ Jèsús cúú-gã Cristú Déhe Dútú Ndiöxí, te naníhí tàhú-ndó te núu na quíndáá iní-ndó-gã.

21

Úsá cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús ní xiní ñáhá-güedǎ xii-gá

¹ Te ingá nduu tucu xǐndecu cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús yuhu làgúná ñuú Tìberías, te ní sáháⁿ-gá núú xǐndecu-güedé-áⁿ. Te duha ní cuu ní xiní ñáhá-güedǎ xii-gá. ² Te ndècu té Xímú, àdi Pelú chi úú dǐu-dé, ndihí té Mǎxí téé ní xóo cúñaha-güedǎ

Cuăchí, ndihí té Natanàél téé ñuú Cànaá, te ñuú-án yíndèhu-xi distritú Galileá, te tnàhá ndi nduú déhe té Zebèdeú, ndihí úú-gá tucu cue téé ní xica cuu ndihí-gá. ³ Te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-güedé:

—Quíhíⁿ-í quítñi-í chácá —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Tnàhá nchúhú canchicúⁿ ñáhá-ndí xii-n quíhíⁿ tucu —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ní sáá-güedé núú ndécú bàrcú, te ní quée-güedé xití bàrcú-án cuáháⁿ-güedé. Te niú-án ñă ní ñhí tnàhí-güedé chácá. ⁴ Te sa ta cùditó-ñă cuáháⁿ ní xiní-güedé Jèsús yuhu làgúná, dico ñá ní cùtnuní iní-güedé sá díú-gă. ⁵ Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Cue téé cuechi, ¿ní ñhí-ndó chácá caxi-o ñă? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Vědana chácá ñà túú ní ñhí-ndí —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí dáquěe ñunu-ndo ndàa xio cuha barcú chi ñhí-ndó-dí —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ducaⁿ ñi quide-güedé, te òré nātáva-güedé ñunu xití ndute, te ñá cùndèe-gá-güedé natava-güedé cuendá sá ñi chítú chácá xití-xi.

⁷ Te téé ní xica cuu ndihí-gá téé ío cùu iní-gá ní xáhaⁿ-dě xii té Pèlú:

—¡Diu Xítóhó Jesucrístú! —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-dé.

Te sá ñi tecú dóho té Pèlú sá dúcáⁿ càháⁿ-dé nũu ní ndíúnuu-dé dóó-dě, chi dóó să yímàa-ni-dé

níhnú-dě ní cùu. Ducaⁿ te ní nuu ndava-dé bàrcú ní ngaunihnu-dé ndute, te cuáháⁿ-dé núú ndute-án ñĩ quene-dé ndéé ñuhu yìchí. ⁸ Te dava-gá cue téé ndìhì té Pèlú òu-ni cue téé ní xica cuu ndìhì Jèsús ní quendóo-güedé dàtná ìⁿ cièndú-gá mètrú te quene-güedé yuhu ndùte. Te tàñuhu-ni-güedé ñunu-güedé chitu chǎcá ñĩ quene-güedé ndéé yuhu ndùte. ⁹ Te òré ní quene-güedé ñuhu yìchí, te ní xiní-güedé càyú ñuhú, te núú ñùhú-án ñùhú ìⁿ chácá ndìhì ìⁿ pàá. ¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Quíhíⁿ ngueheⁿ-ndo ìⁿ úú chácá quitì íchí ñĩ tnìⁿ-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹¹ Núu té Pèlú ní sáháⁿ-dé núú ndécú bàrcú, te ní quéé-dé xití-xi ní cándéé-dé ñunu ñùhu chácá táñùhu-dé ní quene ndéé ñuhu yìchí, te chitu chǎcá náhnú, te ñùhu ìⁿ cièndú údico úxí úní-di xití ñunu-án, te cuèi ducaⁿ vài-di ñuhu dico ñǎ ní ndǎtá ñunu-án. ¹² Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí nèhé cadí iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Dico ñĩ ìⁿ cue téé ní xica cuu ndìhì-gá-án ñǎ ní xicáⁿ tnùhú-güedé núú-gǎ ñùu yoo cùu-gá, chi sa ní cutnùnì iní-güedé sá díú Jèsús cúu-gǎ. ¹³ Te Jèsús ní sáháⁿ-gá ní queheⁿ-gá pàá ní sáñaha-gǎ xii-güedé caxi-güedé, te dàtnùnì ní queheⁿ tucu-gá chácá ñĩ sáñaha-gǎ xii-güedé.

¹⁴ Vitna cùu únì xito sá xìnì ñǎhá cue téé ní xica cuu ndìhì-gá sátá ñĩ ndoto-gá.

Jèsús càháⁿ ndìhì-gá té Pèlú

¹⁵ Te sátá ñĩ túhú cóhó-güedé ní sadí iní-güedé te ní xicáⁿ tnùhú Jèsús núú tǎ Xímú, àdi Pelú chi úú diù-dé, te xáhaⁿ-gǎ:

—Xĩmú, déhe té Jònás, ¿cùu iní-gá-n yǔhú dàcúúxí dàva-gá cue téa-ã ñă? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tǎ Pèlú:

—Mèstrú, cùu iní ñáhà-í, yòhó sa nàha-n —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, te dacàxi-n cue mbéé lĩhli-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te cue mbéé-án cúu-güèdì ñáyiu cùu cuendá-gá.

¹⁶ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii té Pèlú:

—Xĩmú, déhe té Jònás, ¿cùu iní ñáhá-n xii-í-u? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tùcu té Pèlú:

—Mèstrú, cùu iní ñáhà-í, yòhó sa nàha-n —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gă:

—Te núu ducaⁿ, te coto-n cuè mbéè-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

¹⁷ Te xito cùu uní ní xáhaⁿ tùcu-gá xii té Pèlú:

—Xĩmú, déhe té Jònás, ¿cùu iní ñáhá-n-ãⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te té Pèlú ío ní cundìyí-dé sá dúcáⁿ ñĩ cuu úní xito xìcáⁿ tnúhú-gă núú-dě nũu ndisa sá cúu ìní ñáhá-dě xii-gá, te ní xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, yòhó nchaa sa xìní-n, te sa cùtnuní iní-n sã cúu ìní ñáhà-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, te dacàxi-n cue mbéè-í. ¹⁸ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sã cǔtnáhá cuechi-gă-n ñĩ xóo ndécũĩhnu mee-n dǔó-n, te ní xóo quĩhíⁿ-n nděni ní xóo cachí iní-n, dico na yĩ-n te dacáá-n

ndàha-n, te ìngá tée dacùhnu ñaha xii-n dóó-n te cada yica-dě candeca ñaha-dě xii-n quĩhíⁿ ìⁿ núú ñà túú tnàhá iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

19 Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús cúú-xí sã ñí dátècú tnúhu ñaha-gã xii té Pèlú nàcuáa cada-xi cuú-dé, te ducaⁿ càda cahnu-dé Yã Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—¡Canchicúⁿ ñáhá-n xii-í! —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Tée ío cùu iní-gá

20 Te ní nchócótó tẽ Pèlú ndàa sátá-dě, te ní xiní-dé sá nchìcúⁿ ñáhá ìngá tée xica cuu ndihí-gá cuáháⁿ, tée ío cùu iní-gá tée ní xínucóo òrè ní cudini ndihí ñaha-gá xii-güedé, te òu-ni tée-áⁿ ñí xicáⁿ tnúhú-dě núú-gã dàvá-áⁿ nũu nděda càa tée cuáha cuendá ñáhá xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá. 21 Te òrè ní xiní té Pèlú sá nchìcúⁿ ñáhá tẽ-áⁿ, te ní xicáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, te tẽ-áⁿ, ¿ná cúú sã yãha-dé-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

22 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu yúhú cuení-í sá cundecu-ni-dé ndéé ná quixi tucu-í ñuyíú-a, ¿te yòhó ná cuendá-n nũu xicáⁿ tnúhú-n? Yòhó canchicúⁿ ñáhá-ní xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

23 Te ní xinu tnúhu núú nchàa ñáyiu sàndáá iní tnúhu-gá sá tẽ-áⁿ vã cùú-dé. Dico Jèsús ñà túú dùcaⁿ ní xáhaⁿ-gã sá vã cùú-dé, chi ní xáhaⁿ-gã: “Núu yúhú cuení-í sá tẽ-áⁿ cundecu-ni-dé ndéé ná quixi tucu-í ñuyíú-a, ¿te yòhó ná cuendá-n?”, duha ní xáhaⁿ-gã xii té Pèlú.

²⁴ Te diu-ni yúhú té Juàá téé ní sani iní-yu sá vǎ cùú càháⁿ ndáá-í nchaa nàcuáa ní cuu, te ducaⁿ nǎ tee-í núú tütú-a, te cùtnuní iní-ndó sǎ tnǎhu ndáá cùú-xí.

²⁵ Te ndècu vai-gá núú sǎ nǎ quide Jèsús. Te núú dícó ní ngǎndee nchaandi túhú ñá, te váa ni te nǎhì ñuyíú te vá tnàhá núú-xi cundecu librú, te núú dícó ní ngǎndee nchaa. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

Tnúhu ní cáháⁿ yǎ ndiǒxí xito cùu uú
New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec,
Peñoles)

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Peñoles

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Peñoles [mil], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Peñoles

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

872f7754-0986-5ecd-a059-925a708a6939